

Melidonium

REVISTĂ FONDATĂ DE SOCIETATEA CULTURALĂ
„George Radu Melidon” Roman
Anul I, nr. 1, ianuarie-iunie, 2009

Melidonium

REVISTĂ FONDATĂ DE
SOCIETATEA CULTURALĂ
„George Radu Melidon“
Roman

Președinte:
prof. univ. dr. Tudor GHIDEANU

Președinte de Onoare:
prof. Gheorghe A.M.CIOBANU

Director editorial:
Emilia Țuțuianu DOSPINESCU

Coordonatori:
prof. Cecilia Bănică PAL
Arhid. Ciprian Ioan IGNAT
Secretar:
ing. Felicia DUMBRAVĂ

COLECTIVUL DE REDACȚIE:

prof. Violeta LĂCĂTUȘU, prof. Minodora
URSACHI, jurnalist Lia POPA, prof. Elena
DRĂGHICEANU, dr. Silvia MĂNDĂȘESCU,
educ. Viorica GHEORGHIESCU, prof. Iosif
HAIDU, dr. Vasile URSACHI, ing. Doru
MĂNDĂȘESCU, ing. Dorin DOSPINESCU

Director Marketing:
Cristina PANAITE

Iosif HAIDU

Secretariat tehnic:
Doina ENEA
Silvia MAYERHOFFER

Corectori: prof. Cecilia PAL
prof. dr. Elena BĂLTOI

ISSN 2066 - 0685

*„Apele repezi ale istoriei macină oameni și vetre, asemeni
șuvoaielor tinere, care cu răbdare și har geologic, dăltuiesc în
rocă amețitoare trecători. Cu atât mai mult trebuie ca noi, în fața
acestor eroziuni, să înălțăm tectonic terase de viață.”*

*Să le răspundem acestor ape cu munți și piscuri de
pemanență și atunci ferăstruirile lor vor deveni columne, pe care
generații de generații să-și încrusteze, an de an, însemnele
dăinuirii noastre.”*

Gheorghe A.M.CIOBANU

Cuprins:

Editorial / 3

Cartea - un univers bibliomental / 5

Municipium - cetate și urbanitate / 9

Basilica și filosofia creștină / 26

Literatura și critica literară / 32

Școala - tradiție și continuitate / 37

Poesis și creație / 40

**Responsabilitatea asupra opiniilor exprimate
de autorii articolelor aparține exclusiv acestora.**

Sediul redacției: Str. Nicolae Titulescu, nr. 5, Roman
cod 611002, Tel/Fax: 0233.74.46.28

E-mail: asociatia.grmelidon@yahoo.com

Argumentum

O cetate a cărei vechime se măsoară cu smirodavele și sucidavele Dacice și cu novogradul Ulpia Romanarum, și-a probat valoarea de a fi mai ales ca cetate a Cărții, a cărții românești de Învățătură așa cum ne-au lăsat-o Mitropolii veacului de mijloc Varlaam și Dosoftei.

Nu este o simplă vorbă, ci un semn celest faptul că Psaltirea în versuri s-a născut la Roman în același secol al XVII-lea și în aceleași locuri unde avea să cadă capul cărturarului de cronici Miron Costin.

Ar trebui să ne sperie – în cel mai bun sens al cuvântului – pe noi cei de astăzi, că Dumnezeu genului a sorbit din poporul românesc, dincolo de timp, pe MELCHISEDEC al României, pe Ion Ionescu de la Brad – al țărânimii și agriculturii românești, pe Mihai Jora și Sergiu Celibidache al muzicii universale, dar și pe George Radu Melidon al Învățământului, Cărții și Presei.

O revistă „Melidonium” se instituie drept coeficient maxim de coagulare și sinteză culturală, într-un timp istoric, precum cel actual, dublând vectorul bibliomental al Bibliotecii și Cărții. Rostul ei resurențial nu este aleatoriu pentru o cultură, aflată în impas constituțional și de duranță transistorică – precum cea de azi.

Oricum, Presa de cultură, ca și Cartea, în general, într-un context nivelator, globalizat și mortificator, precum acesta al Interesului cel puțin unidimensionalizant și de lucie sărăcie spirituală – are un Rost de urgentă înălțare duhovnicească, prin directă chemare la Bucuria lecturii, la biblicul Dans cu Cartea (Hanuka!)

O revistă „nu-nvie morții / E'n zadar copile” (Eminescu), dar poate și trebuie, să deschidă sufletul tânăr către Lumină, către Ființă (A fi, nu A avea!) către Etern. Asta înseamnă să părăsești (să lepezi) ispitele cotidianului și perisabilității, și să te dedici (consacri) unei „parcele de Absolut” și să intri în adevărata „odihnă a spiritului”, în ziua a 8-a Creației, când începe autentică Libertate destăinuitoare de „neînțelese înțeleșuri”, cum au scris pentru noi, cei mai mari: Eminescu, Blaga, Arghezi, Noica etc.

Apariția unei reviste de cultură, într-o vreme de iresponsabilă uitare sau, mai rău, de mortificare, a Poesis-ului Scriiturii, înseamnă un gest de Victorie a lui David, împotriva Goliat-ului, o Biruință a Adevărului și Vieții, împotriva Gorgonei.

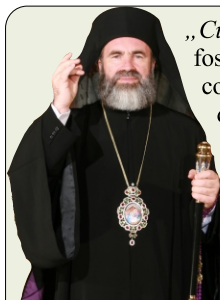
Într-un concept revistic – dincolo de timp – cu nume de reviste ca: „Petru Maior”, „Al. Donici”, „Anton Pann”, „G.T. Kirileanu”, „Iosif Vulcan”, „Vasile Conta”, „Vasile Pârvan”, „Mihai Eminescu”, „Constantin Noica”, și toate celelalte, revista de cultură „Melidonium” nu este, doar, un complement organic al „Cronicii Romanului” ci devine un garant al Che-mării pe care Spiritul locului o face „spiritului veșnic” pe care tânărul o face bătrânului vechi de azi, pe care căutarea nerăbdătoare o face înțelepciunii, ferm așezate în credința creștină, în tradiție intelectuală și Școală deplin fondată.

Un imperativ de durată și durabilitate ne îndeamnă:

Să lucrăm împreună către Ierarhia valorilor, către cununia eforturilor iubitoare!

Să fim împreună întru Căutarea cântărilor patriei Române re-nviate!

prof. univ. dr. emerit Tudor GHIDEANU
editor Emilia Țuțuianu DOSPINESCU

„Cuvântul” dintru începuturi a fost creator. A creat, a transmis, a conturat timpul și spațiul, a oglin-dit în scris ceea ce a cugetat rațiunea. Chiar Hristos a fost ultimul „cuvânt” al lui Dumnezeu Tatăl dat lumii, ca, apoi, cele mai frumoase cuvinte să se scrie prin El în puterea Duhului Sfânt.

Adunate unele lângă altele, unele peste altele, într-o ființare logică, cuvintele au născut cărți, colecții întregi. Pentru a dăinui și a forma generații s-au rânduit apoi spre a fi așezate în spațiul sacru de cultură al bibliotecii.

Biblioteca municipală din Roman, își dorește să transmită cultura dincolo de spațiul ei. A înființat astfel, în memoria ctitorului ei: Societatea Culturală „George Radu Melidon”. Prin intermediul unor inimoși cavaleri ai cuvântului, acest sanctuar al culturii oferă anul acesta, cititorilor româșcani și nu numai Revista „Melidonium”, o publicație ce înglobează în paginile ei gânduri, trăiri, sentimente, memorii, căutări...

În timp pascal, se naște astfel, în panoplia culturii româșcane, o sinteză a cuvântului, pentru care binecuvântăm pe inițiatori, pe ostenitori, pe colaboratori și cititori, dorind o îndelungă și rodnică prezență spre împlinirea scopului propus.

† Dr. Ioachim BĂCĂUANUL,
Arhiepiscop vicer al Episcopiei Romanului

Înainte de prima călătorie, regina Isabela i-a spus lui Cristofor Columb: „Plutește drept înainte și dacă pământul pe care îl cauți nu există încă, fii sigur că Dumnezeu îl va crea într-adins pentru a-ți răsplăti îndrăzneala”.

A scrie înseamnă a îndrăzni, este un mod de a trimite spre oameni gânduri și sentimente adânci și complexe.

Mănuitori de condei, penel sau bisturiu, profesori, avocați sau slujitori ai Altarului au pus minte lângă minte și suflet lângă suflet și din scrierile lor s-a zămislit cea mai tânără revistă de cultură din orașul lui Vodă - Roman: **MELIDONIUM**.

O revistă culturală năzuiește, prin însăși apartenența sa, a fi expresia unui univers de cultură. Într-o asemenea finalitate se înscriu și demersurile unor nume sonore ale elitei culturale româșcane dar și naționale.

Inițiativa acestei reviste aparține unor slujitori ai culturii care au pus mai presus de orice dragostea pentru tainele cunoașterii.

Sunteți la un început de drum. Vă doresc ca entuziasmul începătorilor și experiența consacraților să facă din **MELIDONIUM** un barometru al potențialului creator din această urbe mușatină de nestinsă tradiție.

Sper ca toate rândurile așternute în aceste pagini să ne ajute să trăim mai frumos, să visăm frumos și să împlinim frumos visele noastre frumoase.

DUMNEZEU să binecuvânteze Romanul!

Prof. Laurențiu Dan LEOREANU
Primarul municipiului Roman

Cuvânt de suflet... la început de drum

Marius NECULAI
deputat de Roman

Cea mai bună pledoarie pentru revista Melidonium este, cred eu, revista însăși. Noblețea intențiilor, poate fi considerată certificatul de garanție pentru calitățile acesteia: conținut, formă, stil și editare.

Consider paginile acestei publicații, un strigăt al celor care iubesc și prețuiesc cultura, al celor care conștientizează degradarea identității Romanului și care încearcă, prin acest mijloc, să salveze o părticică din istorie pentru generațiile ce vor veni. Această comoară, numită identitate, o putem pierde irevocabil prin părăgînirea sau ruinaarea unor elemente definitorii ale istoriei și culturii noastre.

Este oricând nevoie de o revista care să promoveze cultura ca fiind valoarea suprema, singura pe care te poți sprijini într-o viață de om.

Adresând câteva cuvinte de bun venit acestei inițiative de reabilitare a ceea ce se numește universul cultural al orașului Roman, îmi exprim respectul meu pentru personalitățile răsărite din acest petec de pământ.

Urez succes temerarilor inițiatori și am credința că prin ceea ce înfăptuiesc contribuie la dezvoltarea culturii romășcane.

Meleagul mușatin și-un nou popas de Slovă

Gheorghe A.M. CIOBANU

Confluente spirituale la Roman

Aflată, prin destin istoric, la confluența a două ape curgătoare ale ținutului nostru - Siretul și Moldova - mușatina așezare a Romanului a găzduit, cu multă rodnicie și o altă confluență, aceea dintre erupțiile spirituale ale timpului. O întâlnire roditoare, de la o zi la alta, îmbrăcată mereu în veșmântul cultural al Noului - care e Presapurtătoare întru-totul de așa ceva.

O astfel de „floră” a orașului nostru a fost mereu în jurul romășcanilor, fie religioasă sau laică, fie locală sau universală, fie adolescentină sau matură. Să amintim doar pe ultimele două, aflate deja printre noi: „Cronica Romanului” și „Clepsidra”.

Un nou ritual adus slovei

Astăzi, mușatina noastră **Societate Culturală „George Radu Melidon”**, din cadrul Bibliotecii Municipale Roman, ne dăruiește o alta, și actuală, ca și evocativ-avangardistă. Va fi un nou ritual de suflet, adus slovei scrise, a gândului nepieritor al prea pieritoareii ființe umane. O nouă întrușchupare a lui „scripta manent”, o găzduire în scris, zămislită cu grijă și profunzime, spre a putea răzbate prin avalanșele de clepsidre ale devenirii.

Galaxia de „Reviste” ce ne înconjoară astăzi trece, aproape de spiritualitate culturală, ca și prin unul, foarte divers, de proliferare tematică, spre a putea concorda cu o altă galaxie, deocamdată telurică, a spectrului receptiv al cititorilor.

Revista de față, căreia azi îi aplaudăm geneza, e cu „R” mare, răspunzând criteriilor supreme ale Culturii umane. O astfel de publicație, alături de alte mijloace, tradiționale sau „electronice”, ale lui „Azi”, trebuie să cultive, cu mult curaj și

exigență, asemeni artei sculpturale, finisajul abstract al conținutului expus, ca și al formei concrete, bazate pe „legea o sută și una de exigențe”.

Sunt cerințe permanente, de „lanț muntos” și nu de „meeting”.

Între „șocol” și „jocul viitorului”

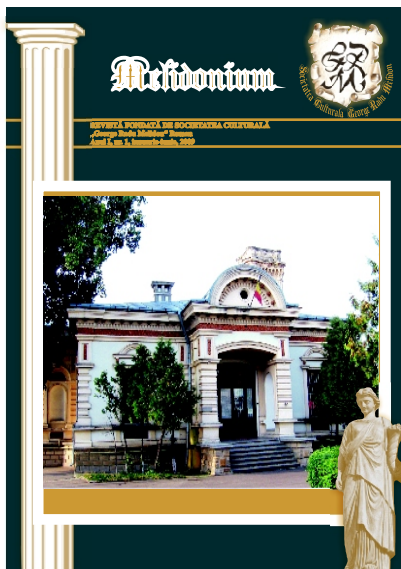
E o „Re” ce „revine”, număr de număr la un „alpinism cultural”, care, de la un pas la următorul aduce cu el viziunea, orizontul, unui „altceva”.

O revistă a noului Mileniu trebuie să rămână a acestuia, chiar atunci când își propune să analizeze, iarăși, o „ab urbe condita”, pe care o va corela și cu „șocol”, dar și cu „jocul viitorului”. Oare acest „azi și mâine” consideră artele, nu ca „retrase”, solemnice, numai la un „Grande Opera”, ci ca pe un firesc și necesar „metabolism” de suflet.

„Melidonium cultural” - o speranță de afirmare spirituală

O astfel de revistă, consultată de către ființa umană, la care atributul ei senzorial dominant este vizualul, trebuie să răspundă acestei sensibilități, prin geometria ei editorială, prin spectralitatea sa cromatică, adică prin întregul ei „a fi”, așa precum arătam, ca și conținutul său răspunde la ceea ce „este” prețuitorul princeps: *Homo*.

O prețuire, dăruită **Societății Culturale „George Radu Melidon”** și Editurii „Mușatinia”, ale urbei noastre. Un Triumvirat demiurgic, care duce mai departe o *Tradiție*, ce răspunde necesar unei cerințe, și care promite, cultural, o *Speranță* de afirmare spirituală.

Prof. univ. dr. emerit Tudor GHIDEANU

George Radu Melidon, sub lumina întemeietoare a lui Eminescu

„Luminarea poporului”, condiție a emancipării lui.

Trebuie să reamintim că George Radu Melidon (13 Martie 1831- 11 Mai 1897) a studiat la Academia Mihăileană și după absolvire a funcționat ca profesor de retorică, poetică și mitologie la Gimnaziul Central din Iași, iar din anul 1875 a fost șef de secție la Ministerul Cultelor și Instrucțiunii publice din Moldova, pentru ca din 1860 - odată cu Domnia lui Al. I. Cuza să devină director al aceleiași Minister. Ca director general al Învățământului din România (1862-1864), se va ocupa cu pasiune și responsabilitate națională, de destinele învățământului rural, considerând „luminarea poporului”, prin manuale și cărți didactice, drept o condiție a bunăstării și emancipării lui.

Melidon a fost revizor și inspector școlar, după organizarea Școlii Normale de Învățători (1867), elaborând, în fruntea acestei instituții programe de învățământ. Din anul 1881 s-a pensionat, dar a continuat să activeze ca profesor de gimnaziu, scriind și publicând versuri.

Poetul românesc s-a instalat sub bolțile creației eminesciene

Aria preocupărilor sale este amplă, cuprinzând lucrări didactice și istorice precum: **Prietenul tinereții - 1856** - „carte de cetire”; **Manualul învățătorului**, sau **Elemente de pedagogie practică în uzul școalelor populare** (1874); **Cosmologie, Istorie universală; Memoriile Unirii** (1855-1862); **Scrieri literare**.

Întemeiat pe culegerile de balade, basme, cântece populare, fabule, poezii, George Radu Melidon a publicat un important manual: **Istoria națională pentru popor**. Unele dintre acestea s-au pierdut sau zac în bibliotecile din București, Iași, Bârlad, Roman.

Poet de inspirație eliadescă, George Radu Melidon s-a instalat sub bolțile creației eminesciene, publicând poezii în revistele „Zimbru”, „Foița de istorie și literatură”, „Foaie pentru minte, inimă și literatură” a lui George Barițiu.

O însemnată elaborare teoretică a sa este volumul: **Regale scurte de versificație română** (1858), în care mărturisește convingerea că: însușirea percepțelor cuprinse în acest „Metod”,

Eminescu a avut prieteni - și dușmani - peste tot în țară.

Geniul său tânăr, aidoma celui al lui Hölderlin, Beethoven, Byron sau Pușkin, genera, implacabil, emulații creatoare, efuziuni de durată, în generații, dincolo de vârstă, nu doar contemporanilor consacrați precum Creangă, Melidon, Slavici, Ștefanelli s.a., dar și la mai tinerii: Constantin Mille,

V.G. Morțun.

Adesea popasul său la Roman avea misiunea paideică, formatoare de poezie și ethos patriotic, de inteliecție și jurnalistică, precum cei mai avizați dintre mai tinerii: Al. Vlahuță și Mille sau mai vârstnicii precum George Radu Melidon, care își înălțau propria poezie, constituind, și elevând ceea ce s-a numit **curentul Eminescu**.

conduce la o „lesnicioasă făurire de versuri corecte în limba română”.

Lucrarea a fost dedicată fostului său magistru, profesorul de retorică D. Gusti, și are trei secțiuni:

- A) reguli generale de versificație;
- B) licențe poetice și defecte de versificație;
- C) prozodia poetică aplicată la versificația modernă.

Ca poet, **George Radu Melidon**, a fost apreciat ca un „versificator sârguincios și pedestru”, înrăuit de poezii vremii, mai ales de Grigore Alexandrescu. El invocă timpul cel „voinicesc” și „a eroilor morminte”, căutând în acest trecut de glorie (**La coroana lui Ștefan Cel Mare**), „învățăminte și îndemnuri pentru prezentul

decăzut”.

Merită subliniat accentul pregnant patriotic al poeziilor sale, analog poeziilor **Ce-ți doresc eu ție, dulce Românie**, poezie de începuturi a lui Mihai Eminescu.

Între poemele patriotice ale lui Melidon, trebuie să trecem: marșul eroic **Întâiul escadron, Geniul României**-puternice îndemnuri la frăție, solidaritate și unire. Poezia de dragoste, desigur, nu se ridică la valoarea incontestabilă a celor de mai înainte.

George Radu Melidon - un fondator pentru viața culturală a Romanului

Ca prozator, **George Radu Melidon** a excelat în relatări de călătorie, precum: **De la Iași la Roman, Călătorie în Moldova de Sus**; note de călătorie sau jurnal de voiaj, aceste scrieri sunt desfășurate în stilul hogașian *avant la lettre*, cu observații sfătoase de înțelept pentru bun simț, chiar dacă însușirile literare nu se ridică la înălțimea îndemnelor patriotice, naționale și politice din alte lucrări.

Trebuie să adăugăm tabloului de fondator cultural și didactic din primii ani ai Regatului României, volumele la care s-au referit: Nicolae Iorga, George Călinescu, Dan Florin Faifer: **Poezii** (1857-1859); **Meditații - Pe ruinele Cetății Neamțului; Un vis curios; Irod Național; Întâlnirea Dlui. A. De Lamartine cu Sultanul Abdul Megid; Manoil. Povești populare din România, Hero și Leandru** (trad. după Schiller); **Împărțire Lumei; Viața lui Sulla romanul** (după Plutarh) s.a.

În viața culturală a Romanului, **George Radu Melidon** face figură de fondator cultural, de superioară înfăptuire și de notabilă forță emulativă pentru generațiile zilelor noastre.

Gheorghe Radu Melidon, întemeietorul Bibliotecii publice din Roman

bibliotecar Cristina PANAITE

„Considerând că Romanul posedă, de mai mulți ani, mai multe școli primare și secundare publice și private, care au trebuit să producă măcar cititori cu dorința de a-și spori cunoștințele și a satisface curiozitatea prin lectură, am onoarea de a oferi în dar comunei mele natale-Romanul, 216 (228) volume (cărți), toate legate și relativ la știință, literă și istorie națională după inventar, ca un primos cetățenesc din singura avere ce am.”

G.R. Melidon

Cartea privește cu încredere în viitor

Există o sferă a cunoașterii la care nu accesăm decât prin cărți. Ea este cu mult mai cuprinzătoare decât ceea ce cunoaștem, vedem sau auzim în mod direct. Poate că așa a apărut ideea de **carte**: neputând cunoaște lumea în ansamblul ei în mod nemijlocit, era necesar un procedeu prin care această cunoaștere să devină posibilă.

De-a lungul secolelor, cartea a fost cioplită în piatră, în lut sau în lemn, scrisă pe papirus și pergament. Uneori a căzut pradă jafurilor care au însoțit războaiele, alteori a fost arsă pe rug, iar o vreme a trăit ferecată în lacăte. Tiranii au urât-o și s-au temut de ea, cei dornici de libertate au iubit-o și au folosit-o ca pe o armă împotriva nedreptății.

Cartea - „*purtătoare de mitologii camuflate*” cum spunea **Mircea Eliade**, deci cartea, eroul nostru modest, cu un trecut atât de frământat, privește cu încredere în viitor.

De curând, unii sociologi, interpretând statistici, profetizau dispariția cărții datorată implementării, din ce în ce mai puternice a noilor mijloace de comunicare în masă.

Oricâte discuții s-ar purta în legătură cu dispariția sau supraviețuirea cărții, ea nu va putea fi înlocuită de nici unul dintre mijloacele moderne, pentru simplul motiv că ele nu ne vor putea furniza acea parte a cunoașterii și trăirii pe care cartea o mijlocește.

Ce s-ar întâmpla dacă, scena imaginată de Roy Bradbury într-unul din romanele sale de science-fiction, arată o lume în care poliția dădea sentințe capitale unor cărți, deci ce s-ar întâmpla dacă din istoria culturii ar dispărea cartea, după mai bine de 5000 de ani de existență?

Bibliotecile sunt structurile fără de care nimic nu poate depăși măsura scurtă a vieții și primejdia tragică a uitării.

Această tragică primejdie a uitării

nu ne va împiedica niciodată să ne amintim că Biblioteca Publică la Roman a avut un timid început, materializat într-o donație din partea unui concitadin al nostru despre care voi prezenta câteva date.

Biografia ctitorului Bibliotecii din Roman

La 31 mai 1831 se naște la Roman, **Gheorghe-Radu Melidon**.

Despre familia acestui merituos profesor nu se știe mai nimic. Din actul de deces reiese că pe tatăl său îl chema Gheorghe, iar pe mama sa Ecaterina. A avut și un frate mai mare, Grigore Melidon, care a absolvit Academia Mihăileană în 1855 și a fost profesor la aceeași înaltă instituție culturală.

Gheorghe-Radu Melidon

a fost un autentic și netăgăduit fiu al Romanului, orașul în care a văzut pentru întâia oară lumina zilei, a copilărit și a trăit până în ultimul ceas al vieții lui.

Viitorul director al Școlii Normale „*Carol I*” din București, după absolvirea cursului primar, și-a continuat studiile la Academia Mihăileană din Iași.

Era foarte muncitor, inteligent și dornic de a-și îmbogăți cunoștințele. Cunoștea foarte bine mai multe limbi: germana, latina, franceza și greaca.

S-a distins ca publicist încă de tânăr, la 24 de ani, colaborând, în 1855, la ziarul „*Foiletonul Zimbrului*” din Iași, unde a publicat interesante articole și studii istorice, precum și poezii.

Între 14 aprilie 1858 și 29 octombrie 1859, a făcut parte din Epitropia Seminarului „*Sf. Gheorghe*” din Roman, ca reprezentant al

Ministerului Cultelor.

În 1861, recunoscându-i-se meritele, i se dă dreptul de a funcționa ca profesor în învățământul secundar.

În anul 1862, a fost transferat la București, ca director al învățământului primar din România.

În 1866, a fost numit revizor școlar pentru districtele Roman, Vaslui și Tecuci, cu reședința la Roman. Mai târziu a fost înaintat la gradul de inspector.

În 1871, participă în fruntea unei delegații de cadre didactice din învățământul secundar, la marea sărbătoare de la Putna (15 august) închinată lui Ștefan cel Mare, unde i-a cunoscut pe Mihai Eminescu și pe Ciprian Porumbescu.

Ivirea unei necruțătoare boli l-a silit apoi, să părăsească, în octombrie 1881, lăcașul de învățământ unde desfășurase o activitate atât de rodnică timp de aproape 30 de ani și să se întoarcă la Roman.

Deși pensionar, a fost numit profesor de istorie la Gimnaziu din Roman, unde a funcționat ca atare până la 15 septembrie 1886.

În ziua de 2 aprilie 1885, a dăruit

Colecția Melidonium

câteva dintre cărțile donate de George Radu Melidon:

„*Satirile lui Antioh Cantemir*”, traduse de C. Negruzzi și A. Donici.

„*Voyage d'un naturaliste*” par Ch. Darwin

„*Agricultura în județul Mehedinți*”, de I. Ionescu de la Brad.

„*Agricultura în județul Putna*”, de I. Ionescu de la Brad.

„*Agricultura în județul Dorohoi*”, de I. Ionescu de la Brad.

„*Istoria românilor*”, de Aug. Treb. Laurian.

„*Histoire de la Campagne de France*”, 1870-1871 par Ferdinand Delannay, 1871, Paris.

„*Origine de l'Allemagne et de l'empire germanique*” par Jules Zeller, 1872, Paris.

„*Dreptul public al Românilor*”, de Simion Bărnuțiu.

„*Metternich's nachgelassenen Papieren*.”

„*Histoire universelle*” par Durny, 2 volume.

„*Lepturariu*” de Aron Pumnul, 2 volume.

„*La Bible dans l'Inde*” par Jacoliot.

„*Griechische Literatur*” de Benhardi.

„*Oamenii mari ai Românilor*” de B. P. Hașdeu.

„*Descrierea Moldovei*” de Cantemir, ediția 1851.

„*Poeziile lui Asachi, viața și scrierile lui*” de I. Negrea.

„*Istoria Bisericii române*” de Filaret Scriban.

„*Buciumul român*” de Th. Codrescu.

„*Istoria pentru începutul Românilor*” de P. Maior.

„*România*” de B. P. Hașdeu (revistă)

„*Eteria în Moldova*” de vornicul A. Beldiman.

„*Ateneul român*” de V. A. Urechia.

„*Zimbrul*”, 1855-1856.

„*Școalele sătești*” de V. A. Urechia

Primăriei Roman, 228 de volume menite, cum spunea în actul de donație, să formeze începutul unei biblioteci publice în orașul său natal.

Zestre pentru posteritate

Donatorul numește cărțile „*rari și alese*” și pune condiții pentru funcționarea bibliotecii publice.

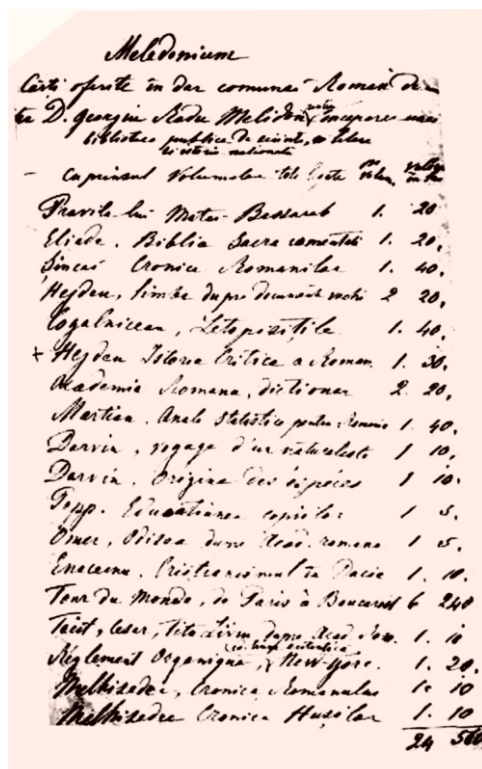
Și anume:

- cărțile vor fi împrumutate oricărui „amator” spre citire și cercetare;
- lectura să se facă numai „în cuprinsul localului primăriei”, iar în afară, cărțile vor fi împrumutate la persoanele „vrednice și de credință și cu depunerea de garanție a valorii”;
- cărțile să fie păstrate sub denumirea de „*Melidonium*” spre veșnica pomenire a numelui familiei;

Gheorghe Radu Melidon a fost un cărturar, un spirit de elită, un publicist cu superioare însușiri, un profesor și îndrumător al învățământului, care a făcut cinstea orașului natal.

Din nefericire însă, cruda și necruțătoarea boală de care suferea s-a agravat din ce în ce, încât fostul inspector școlar și organizatorul învățământului primar normal din România, s-a stins din viață în ziua de 11 mai 1897 și a fost înmormântat în cimitirul orașului Roman.

În acest an, la împlinirea a 178 de ani de la nașterea celui care a fost întemeietorul bibliotecii publice din Roman, din partea noastră, o sinceră recunoștință și o pioasă aducere aminte.

Colecția Melidonium oferită de George Radu Melidon Bibliotecii din Roman (manuscris)

Despre donațiile de carte

bibliotecar Oana-Mihaela BUGA

Cred că la început a fost ... ideea de a scrie, de a împărtăși și celorlalți gândurile care-l animă pe autorul unei cărți. Pornind de la acea idee, cred că poate fi socotit un act de curaj să scrii o carte în zilele noastre. Tabloul editorial este foarte bogat, cuprinzând titluri diverse - de la cele de

literatură, la știință și istorie sau de la filosofie la religie, lăsându-l pe autor aproape fără răspuns la întrebarea: cu ce oare aş mai putea contribui la tezaurul omenirii?

Este destul de greu să pornești la drum doar cu o idee care să prindă viață în paginile unei cărți. Ai nevoie de o editură care să-ți

Diploma cu titlu DONATOR LIBRIS pentru generoasele donații făcute bibliotecii noastre, domnului Gheorghe A. M. Ciobanu

facă publică ideea. E necesar să te gândești și la o modalitate ca acea carte să ajungă la cei care o așteaptă. Și cu toate acestea, se scrie în continuare pentru că noi, oamenii, prin natura firii noastre, simțim nevoia să împărtășim și altora ceea ce gândim sau trăim, ceea ce am descoperit și merită făcut cunoscut.

După ce le-au apărut cărțile, unii autori se gândesc să ofere câteva exemplare bibliotecii, să poată citi cât mai mulți ceea ce ei au scris. El sau ea devin, pentru noi, autor-donator de carte, un titlu pe care l-am atribuit celor care nu uită de rolul bibliotecii, acela de stocare și difuzare de informație.

M-am gândit, de multe ori, la persoanele care au donat cărți bibliotecii noastre. Și de fiecare dată încercam să-i „adun” sub același numitor comun: oare ce-i aseamnă pe cei care ne dăruiesc cărți spre folosul celor mulți?

Când te afli alături de un autor ești plăcut impresionat de lumina ochilor, care scilipsec tainic atunci când îți vorbește despre carte, despre drumul parcurs sau chiar despre lucrurile rămase neașternute pe hârtie. Sigur ar mai continua, sigur se gândește deja la un alt subiect, la o altă temă care să-și găsească, în cel mai scurt timp, doritorii de lectură. Ținuta, timbrul cald al vocii și mesajul transmis îți creează acea stare de bine, de mulțumire și de recunoștință când te afli lângă acel om care ne îndeamnă a lectura un lucru creat de el.

Un donator oferă ceea ce este curat și moral, doar daruri alese potrivit abilității și talentului său. Dăruiește ceea ce este potrivit și corect în beneficiul primitorilor. Prin gestul său își liniștește mintea, el devine fericit după ce a reușit să transmită și celorlalți ceea ce a creat.

Donatorul de carte este un *maestru al dăruirii*, pentru că oferă, cu respect, grijă și considerație lucruri alese. Cărțile, pe care le-am primit de la autori, sunt daruri lumeste, oferite cu credință și cu onoare.

Se spune că cineva dă ceea ce își poate permite să dea, de aceea nu contează valoarea cărții. Să donezi cărți valoroase (nu numai cele la care renunți pentru că ți-ai reamenajat sau împropățat biblioteca personală) este un lucru laudabil, un gest plin de sentimente frumoase față de cei aproape de noi.

Bibliotecarii - stâlpi ai cetății educative

Bibliotecar Doina ENEA

In ultimii ani s-a conturat tot mai mult un nou segment al publicului bibliotecii, format majoritar din elevi, de gimnaziu și liceu, care vizitează biblioteca pentru referate.

Copilul – adolescentul – tânărul de astăzi, crescut la școala calculatorului, are alte gusturi și trebuință de lectură și informare. De cele mai multe ori etapele de lectură caracteristice unei anumite vârste nu mai corespund. Nu mai miră pe nimeni astăzi că un elev de școală primară sau gimnaziu citește literatură S.F., navighează pe calculator sau accesează internetul. Poveștile cu Feți-Frumoși și Cosânzene mai leagănă copilăria doar celor de vârstă preșcolară. Televiziunea prin cablu constituie un miraj, iar influența ei nu este întotdeauna dintre cele mai fericite. O mare parte din „timpul său liber” „elevul-copil și-o petrece în fața televizorului, o altă parte în fața calculatorului și o alta – parcă din ce în ce mai mică – în fața cărții. Cartea constituie pentru el o obligație de bibliografie școlară și asta mai mult în perioada de timp dedicată studiului și mai puțin în cea a timpului liber.

Reforma învățământului a provocat mari schimbări pe scara valorică a preferințelor și gusturilor de lectură și informare ale elevilor, constituind un nou profil utilizatorului elev. A ține ritmul cu toate aceste schimbări este deosebit de dificil atât pentru elevi cât și pentru noi ca bibliotecari. Bibliotecile, cele școlare și noi, sunt supuse unui adevărat „asediu” de către această categorie de utilizatori și trebuie să facă față, în măsura posibilităților, cerințelor lor complexe de lectură și informare.

Dacă până acum în politica noastră de achiziții se pornea de la programa de învățământ, acest lucru devine astăzi dificil de realizat, întrucât fiecare școală, uneori fiecare profesor sau învățător lucrează cu un anumit manual alternativ pe care-l consideră cel mai reușit. Din acest „hățiș” aproape că nu mai știi cum poți ieși.

Ca instituție culturală, cu rol deosebit în formarea și educarea tinerei generații, asemenea școlii, biblioteca trebuie să-și redimensioneze serviciile. Dar cum poate fi realizat acest lucru cu un buget de austeritate care lovește cel mai crunt în acest segment viabil instituției - achiziția de carte? Ca să nu mai vorbim de celelalte cerințe de informare: calculator, servicii de documente electronice, etc. Ne este imposibil să ținem ritmul cu cerințele, cu prețurile cărții, cu faptul că reeditări ale titlurilor solicitate sunt ori foarte rare ori foarte scumpe, imposibil de achiziționat.

În perioada evaluărilor, a referatelor, a examenelor, sălile de împrumut ale bibliotecii și sala de lectură se află într-o permanentă agitație. Sala de lectură este, de cele mai multe ori, neîncăpătoare. Toate serviciile noastre în aceste perioade - și nu numai - sunt „bombardate” cu zeci și zeci de referate pe cele mai diverse teme, cereri cărora trebuie să le facem onorabil față. Bibliotecarul trebuie să găsească informațiile necesare în diferite surse, să întocmească bibliografii ad-hoc, să ofere documente potrivite temelor respective.

Foarte rar, sau aproape deloc, se întâmplă ca aceste referate să fie însoțite de o recomandare bibliografică. Foarte rar se întâmplă ca un profesor să vină în bibliotecă, să consulte cataloagele pentru a cunoaște posibilitățile pe care le are biblioteca privind temele referatelor pe care le are el în vedere. Temele referatelor sunt din cele mai diverse domenii: religie, ecologie, botanică, fizică, chimie, tehnică, geografie, istorie, personalități, profesii, psihologie, medicină, etc.

De cele mai multe ori acestea sunt întocmite riguros de către elevi, lucru pentru care primesc notă

maximă. Întrebarea este: cu câte informații rămâne utilizatorul-elev din aceste referate, din memorarea textelor comentate din culegerile tematice, când elevul nu a parcurs mai întâi opera scriitorului respectiv?

Noi, ca bibliotecari, încercăm să corectăm aceste porniri îndemnând la lectura integrală a operei, dar trimiterile dinspre școală și programul prea încărcat de cele mai multe ori, nu le permite multora dintre ei s-o facă.

Ar trebui, poate, o reformă a Reformei învățământului care să permită consolidarea informațiilor primite, pentru a se renunța la superficialitate. Informațiile, în învățământul actual, sunt mult prea multe și într-un ritm mult prea alert pentru a fi stocate în totalitate.

Alături de dascăli, în ordine ierarhică, bibliotecarii școlari și noi, cei ai Bibliotecii municipale, avem un rol - ar trebui - important în atragerea elevilor spre lectură. Creându-le interes pentru lectură și învățare își vor forma propriile tehnici de muncă intelectuală, un sistem propriu de a sintetiza informațiile primite, își vor stimula creativitatea, analizând și fișând în viziune personală operele lecturate.

Acest lucru poate fi realizat doar prin calitatea muncii noastre ca bibliotecari. Stabilirea unor relații de conlucrare permanentă între noi ca bibliotecari - cei de la Biblioteca municipală și bibliotecarii școlari - și cadrele didactice, asigurarea - în măsura posibilităților noastre și ale lor - a cerințelor noilor programe școlare, nu poate fi decât benefică pentru „Măria-sa utilizatorul elev”.

S-a scris: „Viitorul poate fi prezis; viitorul poate fi inventat”.

Tot atât de bine s-ar putea spune: „Pot fi prevăzute mai multe viitoruri. Trebuie să alegem și să vrem un viitor, unul bun pentru cei de azi ce mâine ar putea deveni stâlpi ai Cetății educative.”

Dr. Vasile URSACHI

Casa Vasile Ioachim (Biblioteca Municipală)

Casa Vasile Ioachim

Cea de a doua jumătate a sec. al XIX-lea a lăsat Romanului numeroase și frumoase clădiri, cu o arhitectură aparte, care au dat un farmec deosebit orașului de la confluența Moldovei cu Siretul. Majoritatea acestor clădiri au transmis o notă dominantă străzilor principale ale orașului prin elementele de arhitectură ce împletesc neoclasicul european cu cele ale stilurilor romanice, baroce sau chiar clasice, care au dat acel eclectism ce caracteriza arhitectura și artele decorative ale epocii. Una din cele mai frumoase și mai interesante clădiri care au apărut la sfârșitul secolului al XIX-lea o reprezintă Casa Vasile Ioachim.

Casa „Vasile Ioachim” a primit această denumire de la numele boierului, primul proprietar, care a adus meșteri francezi pentru a o construi în stilul specific arhitecturii clasice franceze. Adăugarea unui frumos turn, specific arhitecturii romantice, de unde priveleştea ce ți se oferă este aproape tot atât de frumoasă ca cea din turnul Episcopiei, constituie aportul meșterilor amintiți, care au încercat să câștige admirația locuitorilor din această frumoasă urbe moldoveană. La toate acestea, menționăm elementele decorative foarte variate și bine executate, specifice stilurilor dominante ale epocii, elemente ce dau clădirii un farmec deosebit, constituind o adevărată lucrare de artă. Arhitectura academizantă de sorginte franceză domină marile construcții românești de la sfârșitul secolului al XIX-lea.

Destinații multiple

Planimetria casei „Vasile Ioachim” vizează un perimetru cu suprafață de câteva sute de metri pătrați, situată la intersecția a două mari artere stradale - Cuza Vodă și N. Titulescu -, compusă din trei clădiri, două dreptunghiulare și una pătrată, dispuse în forma literei U, care formează o curte interioară cu deschidere spre est, unde se află un gard metalic din fier forjat, ce închide acest frumos complex arhitectonic. Trebuie să notăm faptul că la data construcției, clădirea ocupa un loc important al Pieții Primăriei și al locului în care s-a dansat Hora Unirii, la 24 Ianuarie 1859. Această Piață și-a pierdut importanța odată cu apariția Palatului Administrativ, din anii 1938-1939.

Construită în jurul anului 1890 întregul ansamblu arhitectural, așa cum spuneam, proprietatea unui bogătaș, care înainte de 1909, o vinde Primăriei,

când apare în planul orașului cu funcția de casierie pe care a păstrat-o până în anul 1946. Utilizată apoi ca Primărie a orașului, școală de surori medicale și în ultimele decenii ca sediu al Bibliotecii Municipale, clădirea a suferit mai multe transformări, care i-au luat mult din farmecul inițial. Au dispărut unele elemente decorative din interior, terasa din exterior, cu balustradă, executată în stil gotic din piatră, precum și dispariția împrejmuirii metalice, care-i dădea acea individualitate specifică marilor ansambluri arhitectonice.

Elementele comune ale decorației exterioare ale clădirii principale

Cea mai largă și mai bogată desfășurare a elementelor decorative se află pe clădirea principală, de formă dreptunghiulară cu trei laturi în care există câte un fronton decroșat de la linia clădirii, cu 1-2 m., fiecare din ele tratat individual, cu o arhitectură și decorație specifică, la care se adaugă un grup de elemente comune. Cea de a patra latură, dinspre nord, are o decorație în arcadă, realizată la cele șase ferestre ale celor trei camere dispuse în linie.

Elementele comune ale decorației exterioare ale clădirii principale sunt formate, de jos în sus, de un soclu, destul de înalt, finisat în forma unei construcții din piatră, rostuită dreptunghiular. Deasupra o baghetă mai groasă, semicilindrică, în relief, marchează începutul soclului.

Sub fiecare fereastră există câte o placă dreptunghiulară din teracotă, de culoare maro, decorată cu motive florale, vrejuri și frunze de acant, ieșite dintr-un vas. Asemenea plăci se află și sub fiecare nișă care are sau nu statuie.

Colțurile clădirii și îmbinările dintre frontoane și pereți sunt marcate de ante sub formă de pilaștri, decorate cu striții orizontale, făcând corp comun cu zidul, fără a fi marcată și baza, dar având deasupra, în loc de capitel, o formă dreptunghiulară, cu baza mică în partea de jos, în care este plasată câte o placă de teracotă cu motive florale.

Fiecare fereastră și nișă este flancată de câte un pilastru, cu bază și

cetate și urbanitate

capitel, acesta fiind realizat din ceramică maronie în stil corintic. Toate ferestrele, cu excepția celor patru ca-

re flanchează, două câte două (duble) frontonul principal clasic, din partea sudică a clădirii, are forma de arc în plin cintru, la partea superioară, subliniat de un bolțar. Realizat, de asemenea, din teracotă maronie, iar timpanul plin, cu o placă de teracotă decorată cu flori și frunze. Celelalte ferestre au partea superioară marcată de un ancadrament triunghiular, în relief și sunt flancate de pilaștri cu baza simplă și capitel corintic, din teracotă. Corpul pilaștrilor este decorat cu striții verticale.

Între ferestre și dreptunghiurile din teracotă se află un brâu în relief, care separă, pe toată lungimea clădirii, ferestrele de soclu. Deasupra ferestrelor se află un antablament format dintr-o friză din teracotă maronie, decorată cu motive florale, rozete și frunze, încadrate de două profile orizontale în relief, formate din mai multe muluri semicilindrice, iar sub cornișă, un rând de denticuli-consolă din teracotă maronie dublat cu un rând de denticuli, mai deși, realizați din ciment. Cornișă este formată din profilaturi orizontale multiple.

Fațada sudică, frontonul triunghiular, în stil clasic

Spre Sud, un fronton triunghiular remarcabil

Fațada din Sud, care dădea în marea piață din fața Primăriei, cuprinde un mare fronton decroșat cu 1,5-2 m. față de linia clădirii, are pe părțile laterale câte o nișă cu arcade în plin cintru, iar deasupra o altă arcadă, care se sprijină pe o nervură orizontală ce separă ferestrele și nișele de ancadramentele superioare, prevăzute cu un bolțar din teracotă, timpanul din teracotă plin, decorat cu flori și fructe. Acest fronton este mai înalt decât restul clădirii cu circa 0,80-1 m., păstrând, în general, aceeași deco-

rație comună, cu excepția unor elemente singulare impuse de dimensiunile mai mari.

Remarcăm în acest context, prezența a trei ferestre mai înalte, cu partea superioară în arcadă și cheia de boltă subliniată de bolțari. Una din ferestre, cea din mijloc, în trei canate, este ceva mai lată decât celelalte două, care au câte două canate. Este posibil ca fereastra din mijloc să fi fost folosită, inițial, ca ușă, care dădea direct pe terasa din fața clădirii, astăzi dispărută.

Remarcabil este frontonul triunghiular, în stil clasic, cu laturile de

sus subliniate, pe lângă cornișă, de un rând de denticuli-consolă din teracotă, dublat de un altul format din denticuli simpli din beton. Timpanul triunghiular are o deschidere centrală circulară, mărginită de trei cercuri concentrice, în relief. Deoparte și de alta se formează două triunghiuri umplute cu plăci din teracotă, decorate cu motive florale, o figură umană și una zoomorfă (un animal fantastic - balaur?).

După o vedere din 1915 (Vezi S. N. Dragomir „Ținutul Roman în iconografia vremii” - Roman, 2004, p.16, R. 39) în spatele frontonului triunghiular se ridica un coronament dreptunghiular format dintr-o bază în trepte, unde se aflau plasate două statui de teracotă, reprezentând ostași romani, care flancau un postament mai înalt unde se afla o emblemă sau o coroană între două vase cu flori sau două urne.

Una din cele două statui lipsea chiar în anul 1915 când a fost realizată vederea (fotografia). Acest coronament

Vedere din 1915 (Vezi S. N. Dragomir „Ținutul Roman în iconografia vremii” - Roman, 2004, p.16, R. 39)

a dispărut definitiv înainte de ultima reparație capitală a clădirii realizată de Biblioteca Municipală, când a dispărut și terasa din față, precum și gardul din fier forjat.

Părțile laterale ale frontonului, care fac parte din zidul clădirii, ce corespund celor două camere și care flanchează camera de primire, au câte două ferestre cu ancadramente în relief distincte față de celelalte prin aceea că au la partea superioară câte un triunghi în relief, cu timpanul plin. Dispariția grătilor de la ferestre, neinspirat adăugate, este o urgență ce nu mai poate fi comentată.

Terasa sudică dispărută

Terasa amplasată în fața frontonului principal, din partea sudică a

Frontonul sudic este mai înalt decât restul clădirii cu circa 0,80-1 m., păstrând, în general, aceeași decorație comună, cu excepția unor elemente singulare impuse de dimensiunile mai mari

edificiului, realizată probabil, în același timp cu clădirea, de aceeași meșteri, avea o deschidere mai mare decât frontonul în fața căruia se afla. Era formată dintr-o balustradă care mărginea o suprafață nu prea întinsă, în care putea intra un număr destul de mare de persoane, care urcau pe câteva trepte ale unei scări laterale sau direct din sala mare - de recepții a clădirii, unde acum se află o fereastră de dimensiuni mai mari. Baza acestei terase, egală cu înălțimea soclului clădirii, era realizată în aceeași tehnică, având rosturile dreptunghiulare. Balustrada cuprindea un număr de 11 stâlpi, masivi, nu prea înalți, dispuși la distanțe diferite, în funcție de numărul de baluștri pe care îi cuprindea. Astfel, la capete, între doi stâlpi se aflau câte cinci baluștri, urmau doi stâlpi între care se afla câte un singur balustru, după care urmau doi stâlpi care mărgineau trei spații mai largi, în fiecare se aflau șase baluștri care flancau (câte trei) un motiv sculptat în piatră - o emblemă încoronată. La rândul lor, fiecare din cei 11 stâlpi aveau câte un

frumoasă și interesantă pictură interioară.

Decorația are elemente deosebite față de cele prezentate până acum, respectiv cele comune întregii clădiri, aici având de a face cu unicele coloane angajate, două câte două, care flanchează fiecare nișă în care se află câte o statuie din teracotă, foarte bine păstrate, care reprezintă pe

Părțile laterale ale frontonului sudic au câte două ferestre cu ancadrame în relief distincte față de celelalte prin aceea că au la partea superioară câte untriunghi în relief, cu timpanul plin

zeițele frumuseții și a abundenței, una cu o coroană în mâna dreaptă, cealaltă cu comul abundenței în mâna stângă.

Fiecare coloană angajată are baza și capitelul corintic, identice cu cele prezentate la pilaștri, iar fusul coloanelor este decorat în stilul striărilor verticale. Între cele două nișe cu statui se află o fereastră dreptunghiulară, mai lată, în trei canate, flancată de două coloane

ales prin echilibrul decorării și al multiplelor elemente de decor, ingenios așezate, în care poate fi inclusă și una dintre cele câteva lucarne lucrate în stil clasic, care se vede din această zonă, dar și a celor câteva hornuri de la sobe, de asemenea, artistic lucrate. Părțile laterale ale acestui fronton cuprind fiecare câte o fereastră cu ancadrame de pilaștri și arc în plin centru, prevăzută cu câte un bolțar la cheie și cu timpanul plin, cu aceeași placă de teracotă decorată cu elemente florale, vrejuri și frunze.

Laturile clădirii care flanchează acest frumos fronton, fiecare prevăzută cu câte o fereastră cu ancadrame din pilaștri cu bază și capituli simple, având deasupra un arc, în plin cintru, în relief.

Fațada vestică a clădirii este marcată de un fronton dreptunghiular, decroșat de linia clădirii cu mai bine de 2 m

La ultima reparație capitală a clădirii realizată de Biblioteca Municipală a dispărut și terasa din față, precum și gardul din fier forjat

cartuș cu o emblemă sculptată pe partea exterioară. Balustrada se încheia cu o placă masivă de ciment. Baza acestui parapet - balustradă era marcat, de asemenea, de un brâu dreptunghiular susținut de console. Acestă terasă constituia, probabil, principala tribună din care oficialitățile urbei se adresau comunității romășcane la evenimente deosebite.

Coloane corintice și statui de teracotă bine conservate

Fațada vestică a clădirii este marcată de un fronton dreptunghiular, decroșat de linia clădirii cu mai bine de 2 m, cuprinzând camera de primire a clădirii, în continuarea holului de la intrare, care este prevăzută cu o

angajate, între care se deschide un arc în plin cintru, cu profilaturi multiple, în retragere spre timpanul plin cu o placă din teracotă, decorată cu motive florale, vrejuri și frunze. Urmează elementele comune, puțin mai dezvoltate aici, după care se află un coronament dreptunghiular cu patru stâlpi, la mijloc o străpungere circulară, marcată de un cerc în relief, iar ca decor, două plăci de teracotă decorate cu flori și fructe, mai mici, care flanchează

golul ce ține loc de lucarnă și alte două plăci dreptunghiulare, puțin mai mari, dispuse între stâlpii

marginali ai coronamentului și cei care mărginesc golul lucarnei. Deasupra, peste o platformă cu cornișă se află două vase din ceramică, fără flori. Din aceeași vedere publicată de Silviu N. Dragomir se observă că la începutul sec. XX, pe aceeași platformă se aflau două statui din teracotă, care flancau cele două vase.

Deși foarte încărcat, frontonul vestic al clădirii principale este deosebit de valoros, mai

Fațada estică: unitate stilistică și specific

Fațada estică a clădirii principale este marcată de un fronton decroșat, care cuprinde și intrarea în clădire, realizat într-un stil deosebit față de celelalte două, în formă de semicerc cu arcul puternic profilat, care amintește de un neogotic oriental, pe timpanul căruia se află o străpungere circulară, ce ține loc de lucarnă sau luminator. Urmează același motiv decorativ al cornișei și antablamentului comun clădirii, după care o profilatură multiplă în formă de arc de cerc cu capetele sprijinite pe doi pilaștri cu capitel și bază simple, iar corpul decorat cu striaii orizontale caracteristice renașterii italiene preluate de baroc. Câteva scări monumentale, mărginite de un parapet, fac legătura cu trotuarul.

Urmează o mică platformă mărginită de pereți în care, de o parte și de alta se află câte o nișă, identice cu celelalte de pe fațadele de sud și de vest, în care, probabil, se aflau statui din teracotă. Nișele flancate de pilaștri au bază și capitel simple.

Ușa de intrare în clădire, din lemn, în patru canate, are partea superioară realizată în forma unui segment de cerc, iar la bază, fiecare din cele patru canate este prevăzută cu câte o tăblie de lemn cu un decor în relief. Sticla de la

Fațada estică a clădirii principale este marcată de un fronton decroșat, în formă de semicerc cu arcul puternic profilat

identică cu al ferestrelor din partea vestică a clădirii.

Spre nord, ferestre cu timpanul plin

Pe fațada dinspre nord, singura care nu are un fronton, se află o frumoasă arcatură ce subliniază cele șase ferestre, cu arcade în plin centru, care se sprijină pe pilaștri simpli, cu capitel, fără bază. Între două ferestre de la fiecare cameră se află un pilastru cu striaii orizontale. La capătul lor se află un mic zid perpendicular, care marchează un culoar ce face legătura cu cealaltă clădire în formă de L și zona în care începe turnul. Această mică porțiune de zid, cu o decorație identică, este prevăzută cu o fereastră îngustă, cu un singur canat, care are ca ancadrament un arc sprijinit pe doi pilaștri, fără capitel, decorații cu striaii orizontale. În rest, aceleași elemente arhitectonice

Laturile clădirii care flanchează frontonul vestic sunt prevăzute cu câte o fereastră cu ancadramente din pilaștri cu bază și capiteluri simple, având deasupra un arc, în plin centru, în relief

ușă este prevăzută cu un decor grizat în formă de romburi succesive. Deoparte și de alta a frontonului decroșat al intrării se află latura estică a clădirii în care există câte o fereastră cu un ancadrament în relief, la partea superioară un arc în plin centru,

comune.

Trebuie să remarcăm faptul că toate cele șase ferestre de pe latura nordică a clădirii, au timpanul plin, decorat cu un frumos motiv în relief, în formă de evantai. Sub fiecare fereastră se află, ca de obicei, câte o placă dreptunghiulară de teracotă, cu aceleași motive florale. Remarcăm, de asemenea, prezența aceluiași elemente decorative comune: cornișa cu profilături orizontale multiple susținută de un șir de denticuli-consolă din teracotă, denticuli din ciment, friza din teracotă cu decor floral și modenatura de deasupra ușilor, ferestrelor și a soclului.

Acoperișul, concurează în înălțime cu cel al Episcopiei

Acoperișul clădirii, în mai multe ape, în funcție de cele trei frontoane, este cu învelitoare din tablă și are mai multe coșuri de fum, destul de frumos realizate. Nu lipsesc nici câteva lucarne, deosebit de frumos modelate, în stil clasic la care se adaugă cele trei goluri circulare deschise pe timpanele celor trei frontoane de pe laturile de vest, sud și est. Pe latura de nord acoperișului se află un luminator din sticlă, pătrat, care corespunde în marele hol al clădirii. Mascarea celor trei goluri-lucarnă ar fi benefică pentru aspectul general al monumentului.

Acoperișul, concurând în înălțime cu cel al Episcopiei, fiind și un minunat loc de belvedere, constituia, la

Ușa de la intrarea în Casa „Vasile Ioachim”

sfârșitul sec. al XIX-lea și un mijloc de alarmare a unor incendii sau calamități naturale, având rolul unui foișor de foc, deoarece de pe platforma lui se putea controla toată suprafața orașului.

Ca plan, turnul are forma pătrată, fiind legat de ambele corpuri de clădire,

În nișele de pe fațada vestică se află câte o statuie din teracotă, foarte bine păstrate, care reprezintă pe zeițele frumuseții și a abundenței, una cu o coroană în mâna dreaptă, cealaltă cu cornul abundenței în mâna stângă

atât de cea principală, cât și de cea de pe str. Cuza Vodă, având mai multe niveluri. La parter are zidul plin, decorat la exterior cu două arcade în relief, care se sprijină pe câte un pilastru cu capitel corintic, din teracotă, fără bază. Sub arcadă se află trei lobi cu ciucuri și câte un oval și o ocnită profilate. În această zonă se păstrează cornișa și celelalte elemente de deasupra ferestrelor, continuate de la clădirea principală, ceea ce dovedește contemporaneitatea lor.

La primul nivel se află un brâu în relief, destul de pronunțat, iar la mijlocul peretelui o ogivă cu profilaturi pe margine. La etajul II, pe fiecare latură se află câte două ferestre alungite, cu partea superioară în arcadă, flancate și despărțite de trei pilaștri cu capitel simplu, fără bază. Pe cei doi pilaștri laterali se sprijină o altă boltă, de dimensiuni mai mari, puternic profilată, care are deasupra un bolțar ce marchează cheia de boltă. Pe timpanul arcului se află un desen curbat. Marginile turnului sunt rotunjite, cu caneluri verticale adânci, care dau impresia unor turnulețe în miniatură.

Deasupra un alt brâu în relief, urmat de un șir de arcade susținute de console, care cuprind tot perimetrul turnului, inclusiv turnulețele de la colțuri, care au caneluri adânci-verticale, cu muchii.

Urmează o cornișă cu denticuli-consolă și apoi un registru mai mic, cu un decor în relief, format din elemente vegetale, geometrice, cruci, rozete și flori. Acest registru păstrează, în mărime, subdimensionată, forma turnului, respectiv cele patru turnulețe la colțuri. Sus se află o platformă pătrată, locul de belvedere, mărginit de un parapet nu prea înalt, unde se ajunge cu ajutorul unor scări interioare.

Clădirea anexă dinspre strada Cuza Vodă

Clădirea de pe str. Cuza Vodă are o formă dreptunghiulară și o anexă perpendiculară ce formează o latură de

închidere a unei curți interioare, fără nici o valoare arhitectonică, fiind folosită ca magazie, serviciu sanitar și intrarea la beci. Împreună cu partea de nord a clădirii principale formează un spațiu intim, probabil încărcat cu flori, străjuit de o verandă din lemn cu geamuri, dreptunghiulare la bază și un motiv de romburi la partea superioară, cu ochiuri de geam în stil gotic. Acest geamlăc se oprește în zona ușii de la beci. În partea de est, această curte interioară este în-

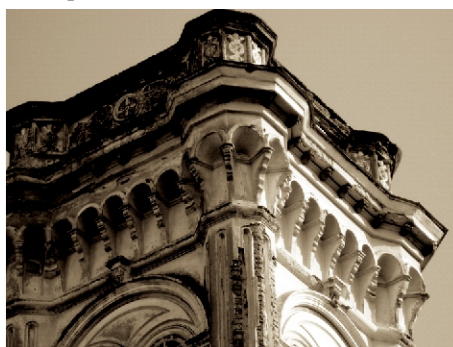

Acoperișul clădirii, la sfârșitul sec. al XIX-lea, avea rolul unui foișor de foc, deoarece de pe platforma lui se putea controla toată suprafața orașului

chisă de un gard din fier forjat, identic cu cel care înconjură, inițial, întregul complex arhitectonic.

La exterior, fațada dinspre Cuza Vodă, cuprindea un număr de patru camere și un hol de intrare, care

în prezent este închis. Fiecare cameră este despărțită la exterior de câte un pilastru fără bază și capitel, realizat din imitație de piatră rostuită în forme inegale. Ferestrele dreptunghiulare au ancadrame formate din baghete verticale pe laturi și în formă de raze la

partea superioară.

La bază, fiecare fereastră are câte un mic soclu ca-

re se sprijină pe stâlpi de formă pătrată, cu baza mai lată. Soclul clădirii este mai simplu și nu prea înalt. Cornișa este destul de lată, cu multe profilaturi, iar sub ea o friză simplă sub care se află mai multe profile horizontale. Cel mai interesant este frontonul, în stil gotic, de formă ușor ovală cu cornișă profilată și cu denticuli din beton. Pe timpan se află un motiv floral în relief sub care există o bază dreptunghiulară susținută de doi pilaștri cu capitel simplu, iar timpanul prevăzut cu o fereastră rotundă-

ovală, mărginită de un profil în relief. La colțurile de sus există câte un motiv floral, de asemenea, în relief. Pe pilaștri câte o coloană angajată susținută de câte o bază în arc având o floare stilizată în relief, iar la partea superioară o mască

Turnul de forma pătrată, legat de ambele corpuri de clădire, are mai multe niveluri

Marginile turnului sunt rotunjite, cu caneluri verticale adânci, care dau impresia unor turnulețe în miniatură. Sus se află o platformă pătrată, locul de belvedere, mărginit de un parapet nu prea înalt, unde se ajunge cu ajutorul unor scări interioare

cetate și urbanitate

Clădirea de pe str. Cuza Vodă, fără valoare arhitectonică, era folosită ca magazie, serviciu sanitar și intrarea la beci

umană cu barbă stufoasă.

Acest fronton este flancat de câte un suport cu frunze și flori în relief și câte un stâlp sau bază de pilastru, care are ca decor, în centru, un pătrat perlat și o rozetă. Urmează cornișa puternic profilată. Reparațiile recente au folosit materiale moderne care au schimbat, într-o anumită măsură, caracterul epocii din care face parte, respectiv același secol XIX, în stil neoclasic, fiind construită în același timp cu clădirea principală sau la distanță mică în timp. În orice caz este strâns legată de prima, prin necesitatea de a participa la întregul proces de viață al unei familii bogate.

Interiorul, expresia stilul unui eclectism de bună calitate

Tradiția clasicismului francez și a romantismului care dominau sfârșitul sec. XIX, este bine transpusă și în arhitectura interioară a clădirii unde, printre altele, mai putem admira și câteva plafoane pictate în stilul unui eclectism de bună calitate. Cel mai spectaculos

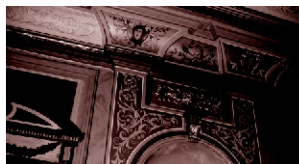
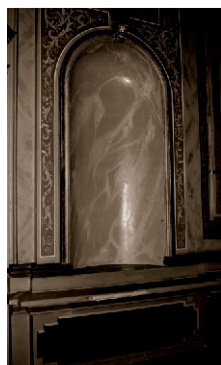

Cel mai spectaculos element al arhitecturii și decorației interioare îl reprezintă holul de la intrare

element al arhitecturii și decorației interioare îl reprezintă holul de la intrare, o adevărată „sală a pașilor pierduți”, cu multiple elemente decorative realizate în stuc, o valoroasă pictură în ulei a pereților și plafonului, ritmicitatea ușilor, nișelor și zonelor pictate, bogăția elementelor de decor al ușilor din lemn sau a elementelor florale care separă aceste structuri, toate la un loc

formează încununarea unei strădanii ale artiștilor decoratori, în dorința lor de a oferi comanditarului bogat și cu pretenții, o ambianță care să atragă și alți doritori de a folosi prezența lor, la sfârșitul secolului al XIX-lea, într-un oraș ca Romanul. Dacă prezența unor vitrine prea înalte și a fișierelor ar lipsi din acest peisaj inegalabil, întreaga realizare artistică ar constitui, pentru orice vizitator, un spațiu ideal de confort și bună dispoziție.

Pereții laterali ai holului marcați de o cornișă realizată de baghete semicilindrice multiple, în relief, ce separă srafa de plafon dublate de fascicule pictate în diferite culori, prezintă o multitudine de elemente decorative dintre care se remarcă motivele florale aurii pictate pe fondul albastru ce separă nișele de uși,

Pereții laterali ai holului prezintă o multitudine de elemente decorative dintre care se remarcă motivele florale aurii pictate pe fondul albastru

capitelurile și lunetele frumos realizate în culori cu elemente vegetale sau antropomorfe, cu fundal auriu, situate deasupra ușilor și a nișelor, medalioanele și florile, uneori legate cu panglici frumos colorate, tăbliile cu fructe și flori legate în ghirlande și colorate în auriu, rame dreptunghiulare pictate în care se află frunze, flori, vrejuri aurii pe un fond albastru, dau o notă aparte întregului complex. La acestea adăugăm un frumos soclu delimitat de un brâu profilat și împodobit cu elemente geometrice în relief, cu nuanțări de culoare, care imită lemnul. Ușile în două canate, destul de

Elementul cel mai interesant al fațadei dinspre Cuza Vodă este frontonul, în stil gotic, de formă ușor ovală cu cornișă profilată și cu denticuli din beton

rame ușor mai deschise, coronamentul în arc de cerc cu ghirlande de flori și fructe sculptate, între care se află câte un vas-urnă detașat și vizibil în golul format la mijlocul părții de sus a ușii, ramele ușilor realizate în forma pilaștrilor, cu fusul decorat cu striatii verticale, prevăzute cu capiteluri sculptate în stil corintic etc. Imaginea superbă este încheiată de un plafon bogat ornamentat în care domină elementele geometrice bazate pe dreptunghiuri, pătrate sau cercuri, forme înscrise în cerc, predomină peisaje, flori, fructe, figuri umane sau multiple forme vegetale.

Referindu-ne la ramele care adăpostesc aceste realizări artistice, trebuie să admirăm calitatea acestor lucrări, mai ales la cele unde nu s-a intervenit cu restaurarea, pentru a vedea valoarea artiștilor care au realizat această operă de artă, calitatea execuției dar și a culorilor folosite. Fără a încerca o prezentare a fiecărei scenă de pictură, trebuie să remarcăm diversitatea figurilor transpuse, mai ales la cele care nu se repetă. Menționăm că pe acest plafon sunt doar trei forme pătrate și

două dreptunghiulare, care tratează același subiect, ceea ce ar presupune realizarea lor pe baza unor șabloane.

Elemente decorative geometrice, florale și antropomorfe

O altă compoziție, tot dreptunghiulară, care domină întreg plafonul, este mai complicată, unică. Se remarcă motivul pictat înscris într-un mare și frumos dreptunghi, în care, pe mijloc, s-a realizat un cerc în care sunt înscrise mai multe alte cercuri concentrice, realizate cu culori în degradé, în care, pe mijloc este pictat un alt cerc, mai mic, cu aceleași elemente de culoare în degradé, care are în centrul său, pictat, un peisaj cu doi copii, unul în picioare, iar celălalt șezând între flori, plutind printre nori. Între cele două cercuri concentrice sunt pictate, echidistant, alte patru cercuri mai mici, în fiecare din ele fiind realizat un cap de femeie. Între cercuri mai multe peisaje cu vegetație, forme de relief etc. În spațiile rămase libere din marile dreptunghi sunt realizate, de asemenea, vrejuri, frunze, flori în culori pale, predominând albastrul.

Remarcăm, de asemenea, cele două elemente decorative, dreptunghiuri mai mici, care flanchează, pe direcția de intrare în hol, lucrarea prezentată deja, pictate în interior cu o mare varietate de forme spiralice, flori, elemente arhitecturale și doi copii - îngeri, care ocrotesc un mic panou oval - un cartuș - cu câte o monogramă. La primul sunt prezente literele V și I, frumos redată, ce reprezintă, probabil inițialele numelui proprietarului imobilului - Vasile Ioachim, iar cel de al doilea, pe același tip de cartuș, literele A. I, probabil inițialele consoartei, Ana(?) Ioachim.

Celelalte trei rame pătrate, în care sunt înscrise patru semicercuri și un cerc, mai sunt pictate atât elemente geometrice cât

și peisaje, flori, fructe sau figuri umane, sunt tot atât de frumoase și valoroase ca cele descrise înainte. Între acest șir de tablouri pictate se află și un luminator, care corespunde cu cel de pe acoperiș, aducând lu-

Imaginea superbă a holului de la intrare este încheiată de un plafon bogat ornamentat

desen floral, vrejuri și din loc în loc câte un cap de femeie, la mijloc un medalion cu copii, alter-

mină de zi în zona cea mai

nând cu câte o pasăre cu aripile desfăcute, frumos colorate, așezate pe crengi. Scafa este mărginită de baghete multiple semicilindrice sau pictate.

Urmează o ramă mai mare din baghete multiple pictate, care formează un dreptunghi ce cuprinde aproape tot plafonul sălii. La capete, pentru a deveni un pătrat, s-au realizat câte două casete dreptunghiulare despărțite de câte un pătrat, pictat cu flori. Pe aceste două casete (+ 2 la celălalt capăt) s-a realizat un decor pictat, cu frunze, flori, vrejuri colorate, iar pe mijloc câte un medalion oval în care s-a pictat câte o pasăre. Acesta, la rândul lui este flancat de doi îngeri iar la o mică distanță, de o parte și de alta, câte o pasăre viu colorată.

Între două rame cu multe baghete pictate, care formează un pătrat, se află un model cu frunze, fructe și o panglică, care le înfășoară într-o spirală lungă.

Ușile de pe holul de la intrare

întunecată a holului.

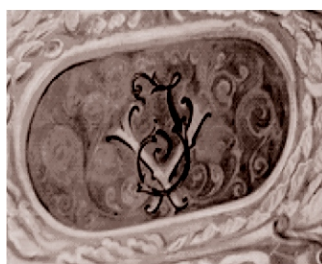
Cel mai reușit spațiu interior

Cea de a doua sală care poartă un frumos plafon pictat se află în capătul holului amintit, în care se pătrunde printr-o ușă din lemn, ușor dezaxată față de linia sălii pașilor pierduți, datorită faptului că încăperea în care se intră este ceva mai mare, cu rol de primire, ce cuprinde întreg frontonul vestic al clădirii. Este cel mai reușit spațiu interior, atât din punct de vedere volumetric, cât și din cel al finisării.

Cel mai spectaculos este plafonul, delimitat atât prin scafă, cât mai ales, prin rama cu baghete multiple, orizontale, care formează mai întâi un dreptunghi apoi un pătrat, în care se împletesc liniile desenate cu cele în relief. Scafa are un

Imaginea superbă a holului de la intrare este încheiată de un plafon bogat ornamentat

Decorațiuni de pe plafonul holului de la intrare

cetate și urbanitate

La fiecare jumătate de latură a pătratului se află câte un dreptunghi -

casetă cu ramă, unde sunt pictate flori, frunze. În interior, rama, pe toate cele

patru laturi este perlată. Spre mijloc, un desen cu două sirene-spate la spate ținând câte o panglică prinsă de un stâlp de balustradă, din fier. Pe colțuri un motiv de vrejuri, frunze și flori, între care este introdus un dreptunghi cu arcadă, spre interior, în care sunt pictați

Elementul central al plafonului sălii de primire unde se monta o lustră sau un candelabru

doi copii cântând la liră, într-un peisaj cu mult cer senin. Pe mijlocul arcului, la exterior, un vas din care ies flori și frunze.

Urmează elementul central unde se monta o lustră sau un candelabru. Decorul pornește de la un pătrat marcat de mai multe linii, formând o ramă în care este înscrisă o cruce de Malta, în mijloc un cerc. Între brațele crucii se află

Decorațiuni pe plafonul sălii de primire: doi copii cântând la liră, într-un peisaj cu mult cer senin

Plafonul sălii de primire, ce cuprinde întreg frontonul vestic al clădirii, delimitat prin scafă mărginită de baghete multiple semicilindrice sau pictate

câte o frunză, toate pictate cu galben-auriu pe

fond albastru. Pătratul este înscris într-o altă formă geometrică, care pornește de la aceeași formă dar care are laturile deformate, pe mijloc, de arcurile unui cerc, toate marcate de mai multe nuanțe de culoare, în interior formându-se patru lobi cu o decorație în formă de evantai (armonică).

Fiecare plafon din clădire are individualitatea sa decorativă

Celelalte camere, care flanchează marele hol, au realizate plafoane frumos pictate cu culori de apă. Toate sunt organizate în „oglinzi”, în unele cazuri cornișele au baghete în relief iar scafele umplute cu desene în tempera, având ca motive decorative vrejul, frunza, floarea sau elementele geometrice. Plafoanele au „ramele” formate din mai multe spații, mărginite de linii de diferite mărimi și culori, în care s-au realizat, în special motive decorative geometrice sau vegetale.

Fiecare plafon din clădire are individualitatea sa, obținută prin folosirea unui anumit motiv geometric, care pornește de la un pătrat, dreptunghi, cerc etc. realizându-se minunate decorațiuni, echilibrate, plăcute și variate. Pornind de la prima sală observăm frumosul decor realizat pe scafă, abia perceptibil, datorită culorilor estompate, revigorate însă la

ramele plafonului și marginile formelor circulare, care domină sala.

Alte două camere, pe aceeași linie, conțin plafoane dreptunghiulare și pătrate cu o decorație foarte variată din punct de

vedere al culorilor dar și din punctul de vedere al folosirii unor elemente derivate din aceste forme dominante, care au dus la realizarea unor motive ce fixează centrul camerei și a locului de candelabru, deosebit de ingenioase și frumoase. Printre altele, menționăm și folosirea unor motive provenite de la frunze sau vrejul de acant, fructe și frunze diferite, floarea de crin sau elemente de feronerie preluate din renașterea italiană.

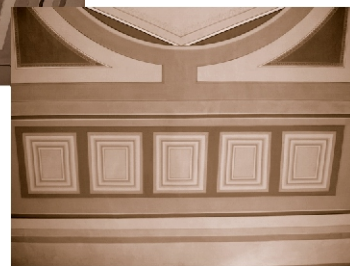
Camera cea mai mare, care putea fi salonul de protocol, nu mai păstrează nici un element al picturii interioare. Sunt totuși marcați pilaștrii cu capitelluri simple, astăzi colorate, ale căror capitelluri sunt bine puse în evidență atât la pereți cât și pe tavan. Impresionante sunt și cele trei ferestre înalte, cu arcadă în plin cintru, din care una, cea mai mare, putea să țină loc de ușă în timpul când afară exista acea terasă. Tot aici remarcăm, cele trei uși, care au cea mai mare înălțime, fiind la rândul lor frumos deco-

rate în stilul deja descris pentru hol. De remarcă și panourile dreptunghiulare mărginite de baghete, care se află între pilaștri.

Un plafon foarte

Un plafon foarte frumos realizat se află în a doua cameră pentru adulți

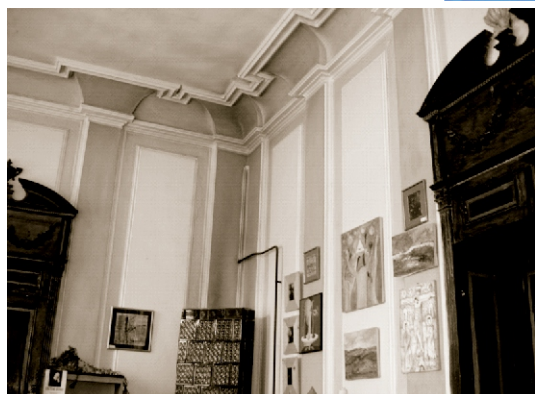
frumos realizat se află în a doua cameră pentru adulți, unde, în afară de varietatea coloristică admirăm o multitudine de forme geometrice în ambianța unor motive florale diverse. Este de admirat jocul dintre pătrat, dreptunghi, cerc și motivele vegetale la care se adaugă varietatea culorilor foarte bine dozate. Tot așa de ingenios este și plafonul din camera calculatoarelor,

unde poate fi admirată rama plafonului cu mai multe baghete, de dimensiuni și culori diferite, alternând cu motive decorative formate din linii, rozete, flori, bare. Chenarul camerei artistic tăiat la colțuri. Lipsește decorul din

Personalități grecești ale Romanului

bibliotecar **HONORINA NAHOI**

Camera cea mai mare, care putea fi salonul de protocol, nu mai păstrează nici un element al picturii interioare. Sunt totuși marcați pilaștrii cu capiteli simple, astăzi colorate, ale căror capiteli sunt bine puse în evidență atât la pereți cât și pe tavan

centrul plafonului, acela unde este montat candelabrul.

Restaurări realizate, restaurări necesare

În prezent clădirea cunoaște o nouă viață prin restaurările care s-au realizat în anii 1990, de către o echipă de constructori, bine instruiți, din Iași, la care se adaugă grupul de restauratori în pictură, condus de către artistul restaurator Ana Maria Baciuc. Păcat că în acest demers nu a intrat și turnul. Astăzi se impune o nouă intervenție, mai ales la turn, camera de primire și la zonele neterminate în faza precedentă. Este păcat ca una din cele mai frumoase și interesante clădiri-monument din Roman să fie lăsată să se distrugă. O regândire a spațiului Bibliotecii, în epoca pe care o trăim, este indispensabilă. Este bine să ne uităm în jurul nostru.

Marginile formelor circulare domină decorațiunile plafonului din prima sală

influențați de elenism) se reflectă în solidaritatea lor cu interesele cetăților grecești din vecinătatea lor și în lupta pentru apărarea acestora.

O relație istorică

În evul mediu o soartă cruntă îi desparte de greci; supuși Imperiului Roman, de valahi și moldoveni. Dar religia Ortodoxă este liantul ce menține unite în aspirații cele două popoare.

La căderea Constantinopolului sub turci în 1453, clericii și învățații greci au fost invitați în Țările Române și așa cu a spus A. D. Xenopol, odată cu religia Ortodoxă se răspândește la noi și cultura

greacă, tipărindu-se și alte cărți în afară de cele religioase. Nicolae Iorga vorbește de un „Bizanț după Bizanț” apărut în Țările Române după căderea Constanti-

Elenismul are pe teritoriul României rădăcini adânci. Prezența elementului grec, aici datează din timpul Greciei antice (sec. VIII-VI î.Hr.) atunci când are loc ceea ce în mod tradițional se numește „marea colonizare”. La sfârșitul sec. VII î.Hr. pe coastele actuale ale Pontului Euxin (Marea Neagră), ionienii din Milet, înființează colonia Istras (denumită mai târziu Histria). După aproximativ un secol dorianii înființează orașul Calatis (Mangalia de astăzi). Aceste colonii grecești au acumulat bogății și au prosperat devenind puternice și strălucitoare centre spirituale, locuitorii lor întreținând relații excelente cu populația autohtonă, care le-a apărut de invaziile hunilor și avarilor.

nopolului, voievozii extinzând aici tot tipicul Curții Imperiale, ca autentici continuatori monarhilor creștini ai Constantinopolului.

Cronicarii Greci elogiază rolul domnitorilor români, și totodată evidențiază sprijinul acordat intelectualilor și clericilor. Domnitorul moldovean Vasile Lupu este considerat moștenitorul împăraților Bizanțului, iar domnul muntean Constantin Brâncoveanu era comparat cu Împăratul Constantin cel Mare.

Influența grecească în Țările Române atinge apogeul în timpul domniilor fanariote pe care marele istoric Nicolae Iorga îi numește „reformatorii”, cu toate că acest regim (1711-1821) a fost forma cea mai opresivă a dominației. Desigur, printre domnii fanarioți au fost și oameni care au exploatat fiscalitatea, avizi de bogăție; dar nu se poate trece cu vederea că în această perioadă se înfăptuiesc o serie de reforme sociale, administrative, judiciare și fiscale.

Pe de altă parte nici grecii nu pot uita atașamentul românilor față de ei în situațiile dificile din 1821, 1913, 1932, 1942.

Trebuie să ne amintim de altfel și de alianța celor două Case Regale, prin căsătoria Prințesei Elena a Greciei cu viitorul Rege Carol al-II-lea, părinții regelui Mihai I.

Vestigii ale trecerii grecilor prin Roman

La nivel local, legăturile moldovenilor cu grecii sunt reprezentate în expoziții, vestigii ale trecerii grecilor prin Cetatea Romanului.

În cartea lui C-tin. C. Giurăscu - „Târguri sau orașe și cetăți moldovene” găsim referiri la populația orașului în sec. 14 - 15. Romanul ca și alte cetăți

cetate și urbanitate

și orașe moldovene a avut o populație amestecată. Elementele etnice principale - conform extrasului din cartea lui Nicolae Iorga „*Relații comerciale cu ... Limbergul*”, pag. 11, aceștia ar fi fost: românii, sașii, ungurii,

armenii, grecii.

„*Armenii și grecii, mai bogați ca populația autohtonă, aveau case și curți mai mari și mai îngrijite, ei fac cu toții negoț.*” - scrie **V. A. Urechia** în codex „*Codex Baudinus*”.

Străinii erau grupați în orașe și cetăți după apartenența etnică. Pe lângă neguțători (așa cum reiese din documentele vremii), grecii formau și o clasă sau mai bine zis o pătură socială mai bogată - cea a proprietarilor de pământuri. Unii dintre ei primind din partea domnitorilor, pentru ajutoarele bănești pe care le ofereau în câștigarea domniilor - compensații privind posesiuni și dreptul de a face negoț, fiind scutiți de taxe.

Unii dintre stăpânii pământurilor locuiau la moșiile lor în reședințe ridicate în locuri bine alese în marginea satelor sau în târguri.

În orașul Roman, grecii au fost și sunt, deși puțini, persoane care au contribuit, după puterilor fiecăruia la mersul înainte al cetății. Au încercat de-a lungul secolelor să-și păstreze spiritul viu, să renască tradițiile, să-și exprime identitatea culturală, lingvistică și religioasă.

De-a lungul timpului familii grecești, prin reprezentanții lor, au dat oameni de valoare deosebită. Putem vorbi de personalități ale urbei ca doctorul **Kiriacopol**, om de o educație aleasă, bun organizator, ajuns primar și apoi prefect. Găsim ample referiri la activitatea sa de edil al Romanului în ziarele vremii.

Altă personalitate marcantă a Romanului a fost medicul și consilierul **Calfaiani**, om de o onestitate desăvârșită. Drept recunoștință, în cadrul Muzeului Medicinii existent într-un salon al Spitalului Municipal Roman se găsesc referiri la prestigioasa sa activitate profesională și edilitară. În ziarele vremii avem referiri la propunerile sale privind diverse probleme cetățenești.

Una dintre cele mai remarcabile personalități ale orașului este cea a dirijorului **Sergiu Celibidache**. Muzician complex și singular, **Celibidache**, asemenea magilor antici, și-a transformat spiritul în baghetă, iar bagheta în penel, convertind aerul respirat de o întreagă omenire în maree continuă de perfecțiune. Ceea ce nu se știe, este că el provine dintr-o a doua căsătorie a tatălui său. Din prima căsătorie a rezultat o

fată, Mimi Maria Celibidache, ce se va căsători cu colonelul **Varduca**.

Alți membri ai comunității ce trebuie amintiți ar fi cei ai familiilor: **Paidas, Cepalis, Cristopol, Efremide**, etc, oameni cu un apreciabil potențial, desfășurând o diversitate de activități benefice orașului.

Familia Varduca

Dar personalitatea sau mai bine zis personalitățile despre care voi încerca să vă vorbesc mai mult, sunt cele ale familiei Varduca (familie din care fac parte și despre care cunosc suficiente date interesante și cred, pline

localități unde găsim treceri ale acestei familii prin denumiri topografice în zona Barboși, Brăila, Tungeji. În arhivele vremii se găsesc referiri la „*Moara grecilor Varduc, Podul Varduca, Dealul La Vardunc...*”. Cu trecerea timpului, o parte a familiei se stabilește la Brăila (fam. Benachi – recunoscută pentru mecenatul său, Fam. Pastelas – cu moșie în jurul Iașului, iar în ținutul Romanului, două familii Varduca).

Varduca negustor de cereale, chereștea și coloniale, sub oblăduirea Episcopiei Romanului locuia în clădirea din spatele Seminarului ortodox (se văd urme, respectiv monograma

Temistocle, mătușa Ecaterina, Elena, Pericle, Paul-Marius, străbunicu Iancu, străbunica Victoria, bunicul Constantin, Dumitru

de savoare).

Ca istoric, conform arborelui genealogic, data exactă a venirii în Roman nu o cunoaștem. Știu din povestirile și actele familiei că aceasta se trage din Imperiul Bizantin, de pe malurile râului Vardar, de unde se pare că vine și numele de Varducas.

Stră-stră buncii se pare că făceau afaceri, atât în capitala Imperiului Bizantin, respectiv Constantinopole, cât și în centrul cultural Atena. Familiile Varducas și Pastelas și-au reunit averile, respectiv vapoare comerciale la marea Mediterană și fondurile strânse din negoțul cu cereale și coloniale acumulate în Imperiul Bizantin. În timpul domniilor fanariote, familia Varducas susține pe principele Ghica (găsim referire la aceasta în cartea lui Gane – „*Trecute vieți de Doamne și Domnițe*”).

Drept recompensă pentru ajutorul material primit, familia primește dreptul a administra domenii întinse de pământ în sudul țării la Galați și Brăila și în nord la Iași și ținutul Romanului,

familiei - un C-V - pe clădirea nordică a parcului zoologic). Un al doilea Varduca cu proprietăți în satele: Bălușești, unde au ctitorit Biserica din localitate (înscris aflat în proprietatea Episcopiei Romanului); Stănița, Chicirea și Negri Bacău. Ianis Varduca și Aglae (Pastelas) stăpâni de pământuri și nu numai s-au stabilit în jurul anilor 1835 în Moldova, în Iași, unde aveau o elegantă proprietate pe strada Elena Doamna.

Fotografia de familie, prezentă și în muzeu, reprezintă pe Iancu și Aglae Varduca cu cei 6 copiii (Eleni, Constantin, Temistocle, Dimitris, Pericle și Paul). Copiii au fost născuți și educați în străinătate, dar vacanțele le petreceau în România, la Iași sau Roman în casa Goilav – respectiv Jandarmeria Roman, sau la conac).

Această familie avea acțiuni la: Banca Imperiului Otoman, a Regatului Serbiei, la Canalul Panama și la Crucea Roșie Internațională. Putem vorbi, la acea dată, de o Europă fără granițe pe care o puteai străbate fără bani cash, ci

doar având garanția unor acțiuni pe care le răscumpăra orice bancă de pe continent.

Acțiunile în valoare de milioane de franci vorbesc de la sine de averea familiei la acea dată. Deși aveau capacități financiare, erau modești, nefăcând risipă, înzestrând bisericile din împrejurimi cu cărți și obiecte bisericești aduse direct din Grecia, susțineau educația în satele în care aveau proprietăți, plătind dascălii și preoții să se ocupe de educația copiilor țăranilor.

Persoanele din fotografia alăturată s-au remarcat printr-o personalitate bine distinctă: **Eleni**, fata cea mai mare va fi prima femeie ce va participa la alegeri pentru funcția de primar. **Constantin**, deși născut în fostul imperiu va participa la primul război mondial, plătindu-și singur cheltuielile lui și ale ordonanței sale, luptând pentru țara care îl înfiase. **Temistocle** moare foarte tânăr și este înmormântat la Roman, în splendidul monument funerar aflat în apropierea Bisericii Cimitirului din Roman. **Dimitris** își face studiile la Paris, studii de avocatură, căsătorindu-se cu fiica ambasadorului Elveției la București, în cariera sa înscriindu-se importante funcții la Înalta Curte de Casație din București.

O viață demnă de un roman

Pericle, a cărui viață demnă de un roman, face studii militare la Paris, ajungând colonel la o vârstă foarte tânără. Om de o corectitudine și o bunătate aparte, va avea un destin necrușător. Se îndrăgostește de vara sa, **Maria Mimica Celibidache** (sora dirijorului Sergiu Celibidache), căsătorindu-se cu aceasta, cu dispensă patriarhală, ducând o viață de invidiat din punct de vedere moral cât și cetățenesc, până la începerea celui de al doilea Război Mondial. Comandant a șapte regimente de infanterie, bun organizator, strateg strălucit este luat prizonier de război în Rusia stalinistă, în momentul în care încearcă să-și încălzească soldații din subordine cu lemne provenite din gardul unui colhoz comunist.

Timp de paisprezece ani va sta în gulagul rusesc, suportând umilințe îngrozitoare, supraviețuind datorită geniului său și a cunoștințelor sale în domeniu limbilor străine. Om de o sensibilitate fizică și artistică deosebită, ascunde un caracter puternică ce îl va ajuta să treacă de nenorocirea lagărului rusesc.

Soția sa, care timp de paisprezece ani îi scrie în fiecare zi prin

intermediul Crucii Roșii Internaționale, în speranța că acesta a supraviețuit războiului, nu capitulează. Singură, expropriată, obligată să trăiască într-o cameră fără dependențe și fără nici un sprijin material, reușește prin forțe proprii (lecții de pian și franceză) să supraviețuiască și să-și aștepte soțul. Abia în anul 1954, când toate speranțele se risipiseră, acesta se întoarce din lagăr, distrus fizic (bolnav de plămâni), dar optimist, încercând să o ia de la capăt alături de soția sa pe care a idolatrizat-o toată viața. După eliberarea din gulagul sovietic i se interzice să poarte orice fel de discuție privind detenția sa, fiindu-i retras dreptul de către regimul comunist de a purta uniforma armatei române și afișarea gradelor, în pofida serviciilor sale aduse pentru țară. Om, pentru care cuvântul dat înseamnă totul nu va divulga nimic din nenorocirile prizonieratului, spunându-ne că ar face rău familiei dacă s-ar ști prin ce a trecut și la ce regim a fost supus.

Revine, în fiecare vară până la încetarea din viață, la Roman, unde va fi și el înmormântat alături de soția și bunicii săi, în cavoul familiei.

Personalitate cu o educație strălucită, cu o bunătate fără margini și fire deloc cazonă, își pune amprenta pe educația elină a familiei. Încetează din viață în anul 1975 ducând cu el spiritul unei întregi generații de oameni

cetate și urbanitate.

adevărați pe care regimul Ceaușist nu reușise să-i îngenuncheze.

Ultimul, dar nu cel din urmă, copilul Paul, încununează spiritual întreaga familie, studiind artele teatrale. Îl regăsim în fruntea teatrelor din Iași, Piatra Neamț și Brăila. Sensibil, figură boemă, străbate aproape un secol de istorie, decedând la vârsta de 94 de ani.

Căsătoria sa cu Sereda Smolski Sorbu (fiica dramaturgului Mihail Sorbu și nepoata romancierului Liviu Rebreanu) încununează prezența sa în cercul artistic al Teatrului Național din București, unde are posibilitatea să cunoască mari nume ale scenei românești ca: Aristița Romanescu, Lina Ventura, Cella Delavrancea, etc.

Este înmormântat de asemenea în cavoul familiei din Roman.

Familia, trecând prin secole, adunând patina timpului, aproape că a dispărut. Averi confiscate, orgolii pierdute, timp ce trece ireparabil, rămânând din ce în ce mai puțin să ne amintim de istorii frumoase, căror celor din jur li se par povești.

Ne topim în timp, rămânând trist dar adevărat, doar zâmbetele din fotografii.... Dorința grecilor romașcani uniți în comunitatea Elenă este să reînvie spiritul elen, să renască tradiția, să-și facă auzită identitatea etnică, culturală, lingvistică și religioasă.

ing. Mihai **HORGA**

De ziua orașului

ROMAN - multisecular!
Să trăiești spectacular
Vechi oraș voievodal
Cu parfum patriarhal...
Cu veche episcopie,
Mușatină ctitorie.
Recitind istoria
Să cinstim memoria
Bravilor înaintași
Că au făcut primii pași
Au pus piatră peste piatră
Și-au zidit Moldovei vatră!

Roman - cetatea nouă

Strajă pe Siret stai, DAVĂ,
Cu nume de Smirodavă
Cetate veche moldavă!

Sfântul nostru dormitor
Ștefan, n-a clădit ușor
În nisipul mișcător.

Clepsidra vieții

Ne trecem ca nisipul din clepsidră
Ne naștem, creștem, ne maturizăm
Ne devorează viața ca o hidră,
Bătrânul Cronos cu-al său magic ghem,
Cum roata vieții nu se mai întoarce,
Clepsidra nu putem a răsturna,
Nu ne rămâne, nu avem ce face,
Decât în urmă să lăsăm ceva.
Un pom, o casă, un copil, o carte,
Un gând, un zâmbet, poate o idee
Știind că viața merge mai departe,
Doar inima sau gândul mai scânteie.
Deci Cronos, sau clepsidră, tu anume
Nu încerca să minimizezi
Că am trecut și noi cândva prin lume,
Chiar muritor fiind, în OM să crezi!

Decupaje Decupaje Decupaje

Casa Celibidache, ruina ce ar putea salva Romanul

Lia POPA

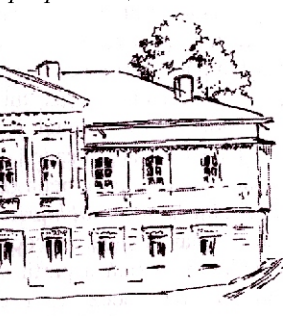

Imobilul din inima Romanului, în care geniul muzicii universale, dirijorul și compozitorul Sergiu Celibidache a venit pe lume în 1912 și a petrecut primii ani de copilărie, așteaptă un semn că ar putea fi reanimat, ca un bolnav uriaș gata să se prăbușească acolo unde stă înmărmurit de două secole.

Chiar și așa, o ruină abandonată, clădirea privită din orice unghi ne oferă o imagine elegantă de guvernanta înveșmântată corect în mijlocul tinerilor coloși din beton armat care au întrecut-o, dar numai prin înălțime. Consolidată, renovată și amenajată ca spațiu de pelerinaj mondial, Casa Celibidache, alături de o sală de concerte ar putea deveni marca culturală a Romanului, un brand ce ar aduce orașului, în scurt timp, animația târgurilor occidentale cutureiate de milioane de turiști. În mintea și în discursurile aleșilor româșcanilor a încolțit sămburele unei idei salvatoare care, însă, întârzie să rodească. Pasionații de arhitectură veche și de legende povestesc că această casă boierească a avut un destin neobișnuit pentru că aici au trăit personalități de excepție ale vremurilor trecute. „Casa vornicului Done a trecut prin mai multe mâini până a ajuns proprietatea boierului Stan de la Botești, care a dăruit-o căpitanului Celibidache, tatăl lui Sergiu. Se spune că băiatul boierului Stan, pe balcon fiind, s-a aplecat prea mult și a căzut. Căpitanul trecea pe acolo, i-a atras atenția că se află în pericol, însă băiatul tot a alunecat, dar a fost prins din zbor de căpitanul Demostene Celibidache. Drept mulțumire, boierul Stan i-a dăruit salvatorului casa. Pentru că nu și-a permis să plătească impozitul acestei clădiri impozante, noul proprietar a închiriat parterul unor româșcani. Sergiu Celibidache s-a născut aici și a urmat școala primară la Școala Vasile Alecsandri. Marele dirijor a spus mai târziu că nu s-a născut la Roman, dar noi, cu mulți ani în urmă, am făcut cercetări și am descoperit certificatul de naștere la starea civilă. Regretatul Iosif Sava știa cu precizie că Celibidache este născut la Roman și a contrazis-o multă vreme pe văduva acestuia, Ioana Celibidache care susținea altceva”, a povestit profesorul Gheorghe A.M.Ciobanu.

În lista monumentelor istorice elaborată de Institutul Național al Monumentelor Istorice, casa în care a văzut lumina

zilei Sergiu Celibidache este înscrisă cu nr. 370 sub denumirea de Casa vornicului Done, datată 1828. „Imobilul, unul dintre cele mai vechi din Roman, a fost construit în stilul conacelor boierești, în perioada în care bogătașii din zona rurală veneau către oraș. În intervalul 1816-1820 casa a fost vândută vornicului Grigore Done. Moștenitorii vornicului au transmis mai departe casa ofițerului Demostene Celibidache. Sigur, valoarea istorică a clădirii a crescut mult pentru că aici a crescut marele dirijor. Dar nu trebuie să uităm că unul dintre proprietari, vornicul Done, este cel care a ridicat Biserica Sfântul Gheorghe și a înființat prima școală în vechiul târg, pe actualul spațiu al Școlii Vasile Alecsandri. Am înregistrat această casă în 1964 pe lista națională a Monumentelor Istorice. Din punct de vedere arhitectonic, casa are numeroase elemente de arhitectură clasică, la exterior cu coloanele acelea angajate, cu terasele, cu feronerie și cu un subsol amenajat în arcade. La nivelul superior casa este realizată în același stil clasic cu fronton și bogate decorațiuni de factură barocă. Nu este singura casă construită în acest stil, mai sunt cea de pe Ștefan cel Mare cu numărul 238 și casa în care s-a născut Ion Ionescu de la Brad. Sunt cele mai vechi clădiri din oraș, care au scăpat de campania de demolare a zonelor istorice inițiate de comuniști. Din nefericire, această bijuterie arhitectonică a fost lăsată în paragină, din punctul meu de vedere, cu rea intenție și mai ales pentru a i se reduce valoarea. O altă lovitură pe care a primit-o imobilul a fost aceea că s-a construit monumentul din față care, efectiv, l-a îngropat. Toate scurgerile de apă se află la temelia acestei clădiri, iar blocul acela uriaș construit în vecinătate i-a compromis temelia”, a spus prof. dr. Vasile Ursachi.

Autoritățile susțin că au venit vești bune de la moștenitorii marelui dirijor: imobilul va fi donat Ministerului Culturii. Oamenii de cultură din Roman speră că nu vor urma alți 12 ani de așteptare până ce monumentul se va prăbuși, ci că va fi cuprins într-un proiect generos care, finalizat, să întâmpine cum se cuvine cei 100 de ani ce se vor împlini de la nașterea româșcanului Sergiu Celibidache, în 2012.

Decupaje

Suflet de primăvară

bibliotecar Doina ENEA

I-am așteptat prima ploaie și primul ghiocel, prima rază de soare. O sărbătorim! Sărbătorim toate femeile. Fiecare dintre ele aduce o primăvară în suflet, o primăvară veșnică și caldă. Un suflet de femeie e de ajuns să răstoarne zidurile unei cetăți pe care nimeni nu cutează să le privească măcar, să aline suferințe, să vindece cu un zâmbet...

O comparăm cu florile și cerul senin de mai. Timpul are un singur cadru: al ei.

Din umbră îți călăuzește fiecare pas, fără s-o vezi, s-o auzi. Te cunoaște ca pe sine; îți știe gândul, te lasă să-ți urmezi destinul. Naște o generație, o crește, iubind-o, pentru a o privi cum își ia zborul.

O iubim și o respectăm pentru că merită mai mult, pentru că merită tot ce este mai bun. Și nu ne trebuie o zi în an pentru a-i arăta ce simțim cu adevărat.

dr. Dan ARVĂTESCU

Identitate românească *

(partea I)

Analiza evoluției comunităților umane de-a lungul istoriei, sub aspect cultural, material, biopsihologic, constituie un domeniu interdisciplinar extrem de complex și controversat. De ea se ocupă istoricii, sociologii, antropologii, filosofii, etnologii etc. Acest tip de abordare a problemei a avut de-a lungul anilor diverse denumiri¹. Cel care pare cel mai adecvat este termenul de filosofie

critică a istoriei, termen acreditat de Raymond Aron și reluat de Neagu Djuvara².

Filosofia critică a istoriei și studiul civilizațiilor

Din perspectiva filosofiei critice sau analitice, după școala americană, studiul societății umane în evoluția și devenirea ei istorică se face pe unități de studiu numite civilizații.

O civilizație cuprinde un ansamblu de culturi care prezintă o unitate de moravuri, tehnici, arte, credințe, acoperind arii mari geografice, mai multe etnii, state și evoluând timp îndelungat (în general peste 2000 ani) într-o succesiune de etape sau faze bine cuantificate și repetabile la fiecare dintre ele. Acest concept vine să arunce o altă lumină asupra evoluției istorice, renunțându-se la periodizarea clasică a istoriei (comuna primitivă, sclavagism, ev mediu etc.). Astfel, într-un anumit moment istoric, se pot întâlni civilizații umane aflate în diverse stadii de evoluție, unele aflate în faza larvară, altele aflate în faze diferite, poate chiar în curs de dispariție. Iată câteva exemple: civilizațiile egipteană, babiloniană, cretană, indiană, chineză, greco-romană etc. Cercetătorii evidențiază existența a treisprezece civilizații cunoscute până în prezent, grupate în trei generații succesive. Argumentația noastră însă nu se va opri la aprofundarea conceptului de civilizație.

În interiorul oricărei civilizații există unități mai mici numite culturi. Orice ansamblu uman, etnic sau multiethnic, care are conștiința particularității sale în raport cu restul, va crea o cultură indiferent de cât de întinsă e ea în timp și spațiu. „Termenul de cultură ar

Pentru fiecare popor, etnie sau comunitate este important să-și cunoască identitatea spirituală. Altfel spus, va trebui să răspundă la întrebări de tipul: „cine suntem?”, „de unde venim?”, „unde am ajuns?”, „încotro ne îndreptăm?” și, mai ales, „care sunt elementele biopsihologice care ne deosebesc de alții și ne fac unici?”

Identitatea spirituală românească poate exista și poate face obiectul unei cercetări științifice. Considerăm că e obligatoriu pentru viitorul comunității noastre să ne cunoaștem elementele identitare bio-psiho-sociale, și de aceea propunem atenției - pe parcursul a două numere din publicația noastră - un studiu care nu epuizează subiectul, dar poate suscita interesul pentru cunoașterea identității românești. În prima parte a acestui studiu vom face câteva precizări terminologice necesare pentru a aborda, în cea de a doua parte, însăși identitatea românească.

putea desemna ansamblul tehnicilor, moravurilor, instituțiilor, credințelor, artelor și al altor creații spirituale ale unui grup etnic”³.

Nucleul „dur” al unei culturi, cel care definește și constituie liantul care împiedică dezagregarea ei, e format așadar din mai multe elemente. Unele din ele de natură spirituală (arta, morala), altele de natură materială (ansamblul realizărilor tehnice) legate între ele prin acel liant unic numit limba proprie. Dezvoltând această afirmație, pornind de la logica ei, ajungem la esența demonstrației noastre, adică la identitate culturală și spirituală.

Sinteza ce rezultă din analiza complexă a istoriei evoluției, culturii, creației materiale, ba chiar și din analiza prospectivă a șanselor de viitor ale unei comunități umane ne duce inexorabil la conceptul de spirit al acestei societăți. Mai clar și mai sintetic, N. Iorga spunea în 1936: „Istoria oricărei vremi nu este decât manifestarea, în anumită formă a spiritului acelei vremi”⁴. Același sens îl au și cuvintele lui Hegel spuse în urmă cu trei secole: „Istoria universală nu este decât înfățișarea spiritului în timp”⁵.

Importanța definirii identității spirituale

Prin urmare, dacă dorim să cunoaștem o societate umană, să vedem ce este ea, cu ce tip de cultură a îmbogățit patrimoniul umanității, cum a evoluat în timp și ce viitor are acea comunitate va trebui să cunoaștem spiritul ei concret.

Spiritul concret al unui popor este cel care îl deosebește, îl face unic și irepetabil pe scara istoriei. Spiritul unui popor este cel care creează valorile

spirituale și materiale, îi dă acelui popor un trecut la care să se raporteze, o coeziune bazată pe aspirații și valori comune. Poate cel mai important este să spunem că de vitalitatea spirituală a poporului sau comunității respective depinde șansa lui de a evolua în viitor, șansa de a nu se dezagrega și a nu dispărea din istorie.

„Spiritul (unui popor n.n.) - el singur - este ceea ce se manifestă prin faptele și prin tendințele poporului, este ceea ce izbuteste să se realizeze pe sine, să se bucure de sine, să se cunoască pe sine, căci menirea sa este să se zămislească pe sine. Cel mai de preț lucru pentru spirit este însă să se știe pe sine, căci menirea sa este să se zămislească pe sine”⁶.

Concluzia este deci că e important pentru fiecare popor, etnie sau comunitate, ba chiar pentru fiecare conștiință trăitoare în interiorul acestora să-și cunoască propria identitate spirituală. Altfel spus, va trebui să răspundă la întrebări de tipul: „cine suntem?”, „de unde venim?”, „unde am ajuns?”, „încotro ne îndreptăm?” și, mai ales, „care sunt elementele biopsihologice care ne deosebesc de alții și ne fac unici?”

Obiectiv vs subiectiv în cercetarea istorică

Întrebarea legitimă care succede acestor afirmații e următoarea: Este posibilă cunoașterea obiectivă a tuturor elementelor din trecutul unei societăți pentru a afla adevărul istoric și pentru a putea defini corect identitatea sa spirituală?

Este cunoscut faptul că omul nu a fost creat având în structura sa sufletească ceea ce se numește

cetate și urbanitate

„curiozitate istorică”. Aceasta pare a fi o creație a antichității. Pe de altă parte, evoluția diverselor grupuri umane a lăsat suficiente urme arheologice și documente scrise care să permită celui dotat cu inteligență și curiozitate să poată afla adevărul istoric despre evoluția unei societăți. Ei bine nu e așa simplu. La eterna întrebare: „*există istorie adevărată?*” - majoritatea istoricilor au dat răspuns negativ.

Exista o istorie trăită (History as actuality), există o istorie ca vestigiu (History as record) și o istorie scrisă (History as Thought)⁷. Conștiința istorică e cea care, scriind istoria, o face să existe. Cercetătorul se bazează în aflarea adevărului istoric pe mărturii de istorie trăită, pe vestigii istorice, dar neîndoindu-se în analiza sa elementele de interpretare subiectivă vor lăsa o puternică amprentă. Imanuel Kant vorbea de o prăpastie ontologică între noi și realitate. Alții, mai radicali, spun că istorie obiectivă nu există, dând exemple de viziuni diferite despre semnificația unui fapt istoric privit în epoci diferite și din perspective (școli istorice) diferite. Chiar dacă am aduna fără a le comenta, documente despre un fapt istoric, tot am fi subiectivi prin selecția care s-ar face cu ele. Astfel, istoricul interpretează evoluția umană dând prioritate și semnificație unor fapte istorice pe care le consideră ca având semnificație obiectivă și care îi folosesc în stabilirea cauzalității necesare demonstrării teoriei sale. Ei bine, dacă subiectivismul naratorului tulbură identificarea adevărului istoric, cum putem minimaliza acest efect? La fel ca în orice tip de cercetare științifică și în istorie, obiectivitatea observatorului va fi cu atât mai mare cu cât poziția sa față de sistemul studiat va fi mai depărtată în timp și spațiu. Iată de ce studiul comunităților umane din perspectiva filosofiei istoriei pe structuri tip culturi ori civilizații mult întinse în timp și spațiu are șanse mult mai mari de a fi mai obiective, adică mai aproape de adevăr. Pe aceste sisteme mari istoricul poate desluși mai bine firele tainice ale evoluției, poate vedea mai bine ansamblurile cauză-efect și poate reface în sens invers drumurile tainice ale istoriei progresului umanității.

Întorcându-ne la întrebarea care a generat paranteza noastră, observăm că pentru cercetătorul care studiază identitatea spirituală a unei comunități, căutarea adevărului e și mai dificilă, întrucât, pe lângă greutatea aflării adevărului

istoric, mai trebuie să lucreze cu elemente de analiză provenite din varii științe (sociologie, psihologie populațională, antropologie, etnografie, filosofie ș.a.m.d.). Nicolae Iorga, într-unul din cursurile ținute la Universitate, are o părere diferită, profund originală, despre modul în care cercetătorul ar trebui să abordeze această problemă: „*Dacă însă părăsește cineva aparența, dacă părăsește forma și caută fenomenul sufleteș, dacă se îndreaptă către omul acela interior, individual sau de grup, lucrurile se pot prezenta altfel. Atunci vede cercetătorul care sunt adevăratele linii de cercetare...*”⁸. Iată cât de complicată e problema cunoașterii identității spiritului unei comunități umane, însă cât de pasionant și cât de important

pentru ea e aceasta.

Factori care intervin în cristalizarea identității de grup

Putem chiar intra în profunzimea subiectului. Imediat ce un grup de oameni se stabilește într-un teritoriu, se produc în interiorul colectivității mutații profunde care țin de o multitudine de factori. Să începem cu factorul genetic: amestecul genelor în interiorul grupului asociat cu amestecul cu populații preexistente pe acel teritoriu sau cu populații venite ulterior face ca în final, la scară istorică, să poată fi identificată antropologic o tipologie umană caracteristică grupului. Această tipologie nu e numai legată de fizic, ci și de componente caracteriale. De exemplu, populațiile nordice sunt preponderant blonde sau popoarele sudice sunt în general gregare etc. Unii cercetători consideră că fiecare om poartă chiar de la naștere

un bagaj bio-psihologic ancestral propriu tipologiei populației din care provine și de care nu poate scăpa nici dacă migrează în alt mediu.

Factorii de mediu sunt și ei importanți în cristalizarea în timp a unei identități proprii de grup. Aici intră: latitudinea, altitudinea, apele, căile de comunicații, clima, direcția curenților de aer etc. Nu voi intra în amănunte, dar sunt nenumărate exemple care arată fără urmă de îndoială că mediul a solicitat creativitatea, a determinat stimularea adaptabilității și prin ea apariția la o populație a unor înclinații spre anumite domenii ale vieții materiale și nu numai.⁹

Interacțiunea cu grupuri alogene, de care aproape niciun grup uman n-a scăpat în istorie, a determinat și încă determină modificări în sufletul interior al grupului nu numai pe cale genetică, dar și prin aport cultural și psihic. Pentru contactul a două civilizații, două culturi, două grupuri umane distincte cultural, s-a folosit și se folosește termenul de aculturare (aculturație). În acest proces în care două societăți vin în contact există trei posibilități: fie acceptarea noii culturi, fie respingerea ei, fie împrumuturi reciproce, uneori până la contopirea lor în ceva nou. Ultima variantă e cea mai întâlnită, mai ales în prezent când comunicațiile sunt la scară planetară, când nimeni nu scapă de interferențe culturale. Astfel, aculturarea e posibil a fi înțeleasă ca „*procesul de transformare pe care îl suportă orice cultură în contact cu altă cultură*”¹⁰.

Nucleul identitar de bază: religia, limba și obiceiurile

Toți termenii explicați mai sus nu răspund însă la o întrebare simplă: Când putem vorbi la o populație de maturizarea ei într-o identitate spirituală asumată în plan colectiv și inculcată în structura psihologică individuală, în omul interior din fiecare?

Se poate vorbi de o identitate proprie unui grup atunci când elementele care generează structura morală a grupului sunt definite și acceptate. Aceste elemente țin în primul rând de religie. Un alt element este limba proprie, adică de fapt fondul cuvintelor de bază și baza morfologică și sintactică a vorbirii, căci în rest și limba suferă un permanent proces de adaptare. Un al treilea element este fondul comun de obiceiuri și practici colective. Aceste trei elemente: religia, limba și obiceiurile constituie nucleul identitar de bază, sunt cele care creează spiritul conservator al unei societăți, cel care e responsabil de sentimentul de coeziune și apartenență la grup.

Deplina formare spirituală a unei societăți se consideră atunci când apar producții artistice proprii. Generalizând, putem spune că fervoarea creativă a unei culturi e direct proporțională cu starea ei de sănătate spirituală. Scăderea geniului creativ la un popor poate marca începutul unei oboseli psihologice colective care slăbește coeziunea și duce la dezagregare. Iată de ce trebuie studiată și asumată identitatea spirituală la o colectivitate: putem nu numai afla cine suntem, ci putem afla încotro ne îndreptăm, care sunt semnele de boală și îmbătrânire ale societății în care trăim.

Pe parcursul istoriei sale, un grup cu identitate spirituală bine conturată are o vitalitate spirituală care-i permite să crească, să evolueze, să facă față diverselor provocări ale istoriei, și astfel să supraviețuiască. Aici se pot discuta elementele care periodic ajută, dând un nou imbold vitalității spirituale. În primul rând sunt elementele de dezordine internă. Din când în când sistemul nostru acumulează energii negative care la un moment dat pot să-i blocheze evoluția. Aici se încadrează, de exemplu, situațiile de criză economică, politică sau socială. Revoltele sau revoluțiile din interior pot debloca energii pozitive, pot revigora psihologic masele, pot drena energiile negative și oboseala psihologică, pot da un nou avânt spiritului colectiv. Un alt caz e cel al societăților monomorfe etnice. Ca și cum lipsa unui sânge proaspăt în organism ar cauza îmbătrânirea lui și societățile care refuză inserția socială a elementelor alogene au un viitor precar. Societățile cu psihologie activă, cu spiritualitate vie sunt în genere societăți cu probleme, cu polarizare socială și politică, cu schimburi externe de tot felul, cu preocupări externe complexe. Societățile ajunse la un grad de imobilism social și politic, poate cauzate de prea marea bogăție internă, poate cauzate de prea marea lor putere externă (de exemplu, imperiile ajunse în faza maximală), au în ele germele morții și dezagregării. Ele nu mai creează valori în interior, ci le importă, morala și obiceiurile se pierd, anchiloza spirituală va precede moartea lor.

Studiul acestui suflet identitar colectiv necesită analiza multor sisteme, de la marile civilizații la diversele culturi, de la populații mari numerice și întinse ca așezare geografică până la colectivități mici, dar cu particularități structurale și evolutive, care și ele pot oferi cercetătorului modele de studiu din care să se tragă concluzii revelatoare.

Pentru societate în sine, cunoașterea identității sale culturale și spirituale are un alt tip de importanță. Spiritul unui popor este în final tot ceea ce oamenii lui au migălit secole sau milenii în conștiința colectivă, tot ce a fost, ce a creat, ce a visat acel popor, contribuția cea mai prețioasă la civilizația universală. Dar mai ales acest suflet colectiv e baza existenței noastre ca indivizi, e numele, e conștiința, e temelia pe care ne clădim ființarea în această lume. Fără identitate spirituală ne-am întoarce la barbaria începutului.

Note

*Studiu introductiv la monografia „Municipiul Roman și comunitatea rușilor lipoveni”, alcătuită de prof. Petru Flenchea (Editura Papirus Media, București, 2009).

¹ Neagu Djuvara, „Civilizații și tipare istorice”, Editura Humanitas, București, 2007; denumiri echivalente: filosofie a culturii la Spengler, morfologie a culturilor la Frobenius, sociologie la Sorokin, antropologie a culturii la Kroeber, culturologie la Leslie White etc.

² Raymond Aron, „Introducere în filosofia istoriei”, Editura Humanitas, București, 1997.

³ Neagu Djuvara, *op. cit.*, p. 15;

⁴ Nicolae Iorga, „Figuri reprezentative din istoria universală”, Editura All, București, 2001, p. 11.

⁵ G. W. F. Hegel, „Prelegeri de filosofie a istoriei”, Editura Paralela 45, p. 100;

⁶ Ibidem, p. 99.

⁷ Neagu Djuvara, „Există istorie adevărată”, Editura Humanitas, București, 2004, p. 17.

⁸ Nicolae Iorga, *op. cit.*, p. 13.

⁹ Dumitru Drăghicescu, „Din psihologia poporului român”, Editura Humanitas, București, 2005, p. 33.

¹⁰ Neagu Djuvara, „Civilizații...”, *op. cit.*, p. 324.

ocupaje Nostalgie

▲ bibliotecar Doina ENEA

E toamnă. Blandă, frumoasă, cochetă și perfidă ni se cuibărește în suflet, în gânduri... Asemenea nouă o simte și natura: o îmbătătoare simfonie de culori și sunete pe care nu te mai saturezi ascultând-o, privind-o... Trece maiestuosă peste livezi, câmpuri, parcuri și... peste noi. Trece vestejind totul în calea ei, ca într-o nebunească frenezie, scoțând la iveală roadele, bogăția...

Natura e veselă și tristă totodată. Peste noi când trece, cu fiecare an, mai adaugă un regret sau o împlinire și ne avertizează tandru că în noi, ca o forță latentă, înțelepciunea se coace. Și când în „toamna vieții” va ieși la iveală, toamna-anotimp va fi mulțumită, pentru că roadele, indiferent de natura lor, în vremea ei se culeg.

Pentru școlari toamna are parfumul suav și de neuitat al primei zi de școală, ai primilor pași într-o lume necunoscută, dar atât de ispititoare. Primele litere, primele cifre scrise de mână lor plâpândă, abecedarul, doamna învățătoare, clasa, colegii... Toate acestea au parfumul toamnei, care rămâne neschimbat în sufletele noastre, peste ani, și bine tănuț într-un sertăraș ascuns al inimii. Emoțiile primei zile de școală ne încearcă în fiecare an, chiar dacă de-atunci a trecut ceva vreme. Între timp am crescut dar în fața unei asemenea emoții sufletul tot de copil rămâne și te confunzi cu puiul de om pe care, într-un anume moment al vieții tale, îl duci de mână în prima lui zi de școală.

Am minți dacă n-am recunoaște că, uneori, n-ncercă regretul. Regretul anilor ce trec. Și numai toamna e de vină, cu nostalgiile ei!

Copaci albi, copaci negri stau goi într-un trist decor. Regretele plâng. Șoapte de vânt mângâie plopilor despuiați. Pustiu. Melancolie. Copacii oftează după frunzele care le stau la picioare, parcă rugându-se. Roșii, galbene, ruginii...

Au căzut, lovite parcă de-un tiran, care e *timpul*. Și-acum dorm. Câte o pală de vânt le mai înfioară, asemeni unor plăcute emoții. Și-atunci dansează un dans numai de ele știut, ca un ritual, același în fiecare an și... parcă în fiecare an altul. E spectacolul toamnei oferit nouă, sufletelor noastre mistuite de regrete și nostalgii, ochilor noștri arși de lacrimi... Toamnă, asemeni copacilor tăi, aștept să-mi înfrunzească sufletul la primăvară!

File ruginii rup din calendar și... într-o pornire exaltată aș striga celor ce trec fără s-o observe: „Este toamnă... iar!”

Profesorul Don N. Teștiban

Minodora URSACHI

La scurt timp după venirea mea în Roman, oraș ce-și poartă cu mândrie nu numai existența de peste șase sute ani, ci și încărcătura lor istorică și spirituală, numele atâtor personalități marcante ale științei și culturii românești pornite de aici, am cunoscut un om deosebit, de mare sensibilitate și noblețe sufletească, - profesorul Ion N. Teștiban. Un erudit, înzestrat nu numai cu știința și arta transmiterii de cunoștințe ci și a cercetării științifice, mult îndrăgit și prețuit de colegi, elevi și prieteni.

A văzut lumina zilei aici, la Roman, pe data de 18 octombrie 1896, unde a copilărit și a trăit toată viața, într-o frumoasă casă de pe strada Bogdan Dragoș, care acum nu mai există, fiind demolată, lăsând loc construirii de blocuri. A urmat cursurile Gimnaziului „Roman Vodă” pe care le-a absolvit în 1913, iar după terminarea studiilor superioare a funcționat ca profesor de latină, istorie și geografie la Liceul „Roman Vodă” în perioadele:

- octombrie 1928 - ianuarie 1929
- noiembrie 1946 - martie 1949
- 1 septembrie 1950 - 1 decembrie 1951
- martie 1952 - 1 septembrie 1957

Figură importantă pentru Muzeul de istorie din Roman

Pentru profesorul Ion Teștiban, ieșirea la pensie nu a însemnat însă și încetarea activității. Preocupările sale de cercetare și valorificare a istoriei locurilor de care era legat sufletește au continuat în cadrul Muzeului de Istorie, proaspăt înființat, la vremea aceea - septembrie 1957, în calitate de muzeograf, începând de la 1 aprilie 1958 și până la sfârșitul vieții, 1964.

De altfel, încă de la liceu, personalitatea marelui profesor I. Teștiban s-a remarcat prin îmbinarea în mod strălucit a măiestriei de pedagog, a eticii profesionale cu dorința cunoașterii și interpretărilor izvoarelor istorice, a cercetării monumentelor de arhitectură religioase și civile, ceea ce a făcut să se bucure de o deplină autoritate și demnitate, nu numai în oraș ci și în împrejurimi. Așa se explică și bogata sa activitate desfășurată alături de distinsul profesor Nicolae Grigore Stețcu care cu pricepere și eforturi susținute a înființat Muzeul de Istorie a Liceului „Roman Vodă”; - inițiativa pe care a avut-o împreună cu profesorii N. G. Stețcu, Iacob Avram, D. Avram, I. Rețeanu a înființării la Roman a unui Muzeu de Istorie care să oglindască prin mărturii autentice materiale și spirituale existența și evoluția comunităților umane din această zonă a Moldovei de-a lungul secolelor, a unor momente importante din trecutul istoric al orașului pentru apărarea ființei și integrității naționale.

- deplasările pe teren cu elevii pentru depistarea de așezări din diferite perioade istorice și colectarea de materiale

arheologice, în speranța organizării unui muzeu „al fostului ținut al Țării de Jos”, printre care amintim depozitul de bronzuri descoperit în 1957 la Doljești - Roman compus din 8 fragmente de seceri și topoare, publicat de Acad. Mircea Petrescu-Dâmbovița și prof. Ion Teștiban.

Șantier Gabăra, Moldoveni - de la stg. la drp. prof. V. Căpitanu, V. Dumitrescu, I. Antonescu, Ion Teștiban

- organizarea unor excursii de studiu cu elevii la diferite obiective pentru cunoașterea istoriei orașului și a împrejurimilor, la Cetatea Smederova sau la așezările de la Hăbășești urmate de lucrări practice. Fiecare elev era obligat să lucreze câte o planșă, o machetă sau o fotografie a unui monument ori document.

- convingerea și susținerea ideii dr. Epifanie Cozărăscu în crearea unui Muzeu de Istorie a Medicinii pe lângă Spitalul Municipal.

În cei șase ani cât a profesat ca muzeograf la Muzeul de Istorie, am trăit împreună zbuciumul anilor de început ai vieții muzeistice la Roman, privind formarea și dezvoltarea patrimoniului, conservarea și restaurarea materialelor arheologice, valorificarea expozițională și științifică a cercetărilor întreprinse, dar și satisfacția împlinirii lor.

Bogată activitate publicistică pe teme de istorie

Datorită profesorului Ion Teștiban, ne bucurăm astăzi că Muzeul din Roman este posesorul unei valoroase lucrări executată în anul 1884 de pictorul Epaminonda Bucevschi (1843-1891) reprezentând **Portretul Domnitorului Ștefan cel Mare** pe care a salvat-o în 1957 împreună cu directorul Vasile Ursachi dintr-un grajd al Primăriei Roman, fiind distrusă în timpul celui de al doilea război mondial. Comandată de ilustrul Episcop de Roman, **Melchisedec Ștefănescu (1822-1892)**, lucrarea a constituit punctul de pornire al începuturilor Muzeului de Artă. În urma restaurării de către specialiștii de la Muzeul Național de Artă București, ea se află expusă la Muzeul de Istorie Roman, secția medievală și trezește un real interes în rândul vizitatorilor.

Era o plăcere să-l ascultăm făcând ghidajul grupurilor de vizitatori, în special la elevi. Era bucuria profesorului de a lucra din nou cu ei, era bucuria muzeografului în prezentarea vieții materiale și spirituale a comunităților omenești din diferite perioade istorice prin ilustrarea unor bogate și reprezentative materiale arheologice provenite din cercetările efectuate de Muzeul de Istorie, chiar din prima campanie de săpături arheologice din 1957 de la Gabăra - Moldoveni, la care profesorul Ion Teștiban a participat alături de muzeograful Viorel Căpitanu, Vasile Ursachi, Minodora Ursachi, Constantin Buzdugan și Iulian Antonescu, șeful de șantier.

Încă din tinerețe a avut o bogată activitate publicistică pe teme de istorie națională sau locală la diferite reviste și ziare. Atras de frumusețea impunătoare a Catedralei Episcopale a

Romanului care de fiecare dată când o vedea îi crea puternice impresii și trăiri sufletești, profesorul Ion Teștiban mărturisește: „Este adevărat că cea mai puternică clipă de vrajă ți-o dă primăvara: e ceasul ei de descântec... E nevoie să fie la amurg, în închinările tăcerii și pomii numai înmuguriți pentru a se întrețesea o armonie între frumusețea ei și cea a naturii”, căreia i-a dedicat mai multe studii dintre care două intitulate „Dintr-un pridvor cu fresce” și „Catedrala Romanului”, apărute la Tipografia și Legătoria Școalei de Arte și Meserii Gr. II Roman.

În prefața studiului „Catedrala Romanului”, autorul specifică, „Rândurile de față cuprind puțin din ceea ce trebuie spus asupra arhitecturii și picturii Catedralei episcopale din Roman. Ele au alcătuit o conferință ținută la Societ. Cult. „Miron Costin”, prin care s'a urmărit să se dea câteva cunoștințe unui public încă strein de arta noastră veche...

Promitem o cercetare amănunțită după toate cerințele de artă și știință în cursul acestui an”, întrucât autorul avea crezul său privind iubirea și respectul față de înaintași. „Înconjurând cu simțul iubirii trecutul nostru artistic făurit de generațiile apuse, păstrând comoara de gând, simțăminte și trudă a lor, căutând să reînviem și să repunem în lumină urmele sale, ne vom regăsi odată ființa noastră întreagă și distinctă, pe care vom putea cu adevărat construi temeinic edificiul cultural autohton al națiunii noastre și indirect al umanității”.

Aceleași gânduri și sentimente le-a avut și în susținerea numeroaselor și interesantelor conferințe, expuneri, prezentări de expoziții temporare, lecții practice cu elevii etc.

„Excursionistul”

Mulți dintre foștii săi elevi sau participanți la aceste activități își amintesc cu admirație și respect de acest împătimit al cunoașterii, Ion Teștiban. Prof. Dr. George Popa, medic și scriitor (cărți de medicină, poezii, eseuri de artă și literatură, de sinteze asupra spiritualității universale), cu ocazia acordării titlului de **Doctor Honoris Causa** al Universității „George Enescu”, Iași, 1 oct. 2008, fost elev - seminarist - al Seminarului „Sfântul Gheorghe” din Roman, în cuvântul său referindu-se la câteva momente semnificative din viața sa sublinia „În ce privește arta dramatică, în adolescență, impresionat de un amănunt din Hamlet, povestit de un ilustru profesor de istorie Ion Teștiban, și anume, ideea introducerii unei simulări teatrale în universul unei piese de teatru, - am parcurs opera demiurgului care a intrat în competiție cu natura în crearea de suflete - într-o uriașă epopee a conflictului dintre bine și rău, despre care aveam să scriu - mult mai târziu - în lucrarea Trei fețe ale sublimului.”

Dincolo de această latură a temperamentului său, i-am cunoscut și o alta, cea boemă, romantică. I-a plăcut libertatea, să facă ceea ce îi place, să nu fie încorsetat de unele principii

sociale. Din acest motiv, probabil, deși era un admirator al femeilor frumoase, inteligente, cu spirit gospodăresc nu și-a dorit întemeierea unei familii. A rămas un celibatar convins, rezistând unor insistențe primite de la cunoscuți sau de la sora sa Sofia, căsătorită cu inginerul Emil Grudnisch, la care a locuit și pe care l-a îngrijit cu toată afecțiunea unei bune surori, sensibile și cu educație aleasă. Avea, în schimb, mulți prieteni cu care se întâlnea, discutând ore întregi, diferite probleme, până dimineața chiar, uneori în liniștea și frumusețea nopților de vară, în compania unui vin bun și aromat.

Se simțea bine, de asemenea, în mijlocul naturii. Captivat de frumusețea, farmecul și aerul ei proaspăt, înviorător, profesorul Ion Teștiban a purtat mereu în suflet dorul călătoriei.

Deseori, cu elevii, prietenii sau singur îl vedeai cu rucsacul în spate străbătând potecile munților, pădurilor, sau poposind la monumente istorice și religioase, dornic să vadă lucruri noi și interesante. Cunoscutul și mult apreciatul pictor și grafician, Gheorghe Iliescu, cu indubitabilul său talent portretistic, ne-a lăsat imaginea profesorului **Ion Teștiban** în această ipostază, într-o excelentă lucrare intitulată „**Excursionistul**”, executată cu penița în tuș și acuarelă care surprinde prin siguranța liniei și accentuarea contururilor în redarea expresivității fizionomice, dinamismul atitudinii, precum și starea de destindere sufletească.

Spirit viu al intelectualității române

Fire energică, cu proiecte de studiu în lucru, cu gânduri și idei ce urmau a fi publicate, fără să fi fost suferind, a fost luat însă, pe neașteptate, chiar în timpul activității, de primele simptome ale unei boli care necesita imediat o intervenție chirurgicală. Eram alături de el eu și bunul său prieten, pictorul Grigore Andreescu, directorul Școlii de Muzică și Arte Plastice care funcționa în aceeași clădire cu Muzeul de Istorie, la etaj, acum sediul PSD-lui, de pe strada Ștefan cel Mare. Deși l-am dus imediat la spital pentru internare și operat de ocluzie intestinală, organismul dumnealui nu a rezistat prea mult timp după operație și a cedat la 2 octombrie 1964.

A plecat dintre noi **Omul**, spirit viu al intelectualității române, un model de erudiție și seriozitate profesională, de modestie și generozitate. **Profesorul** cu calități didactice superioare care cucerea atenția elevilor prin atractivitatea și consistența temelor predate, prin elementele de noutate aduse, prin dragoste și răbdare în sensibilizarea elevilor privind cunoașterea istoriei și civilizației umane. **Istoricul** și cercetătorul pasionat și meticolos, interesat direct de studierea istoriei locale, de importanța învățării ei în școală - „nu mai este de acceptat absența în predarea istoriei, a evenimentelor locale care deschid un interes deosebit pentru elevi”, menționa printre altele, profesorul Ion Teștiban. El rămâne pentru noi cel care „**În viața lui/ Cinstit împlinită/ Cartea i-a fost și/ Armă și iubită**”, după cum îl caracterizează bunul său prieten, inginerul Petru Silberg prin versurile inscripționate pe piatra de mormânt care are la partea superioară forma, tot de carte, deschisă, ea fiindu-i prietenul său credincios.

Renumitul și neobositul **doctor Epifanie E. Cozărâscu** în impunătoarea sa apariție editorială din 2007, **Paramedicalia - Proză scurtă paramedicală și de alte origini cu nuanță literară istorică**, la capitolul „Dintre personalitățile Romanului din afara sferei medicale”, prezintă imaginea adevăratului profesor, om de cultură, de înaltă gândire și aleasă simțire - Ion Teștiban

Eu și proaspătul director al Muzeului de Istorie - Vasile Ursachi, tineri fiind, am fost onorați de prietenia distinsului profesor, de dragostea și eleganța sa, fiindu-ne primul îndrumător în cunoașterea locurilor și oamenilor de seamă ai acestui oraș.

Cu regretul că ne-a părăsit prea devreme, personalitatea valorosului profesor și cercetător va rămâne veșnic vie în memoria și sufletul nostru și al tuturor celor care l-au cunoscut, cu sinceră prețuire și respect. Numele profesorului Ion Teștiban și realizările sale vor figura etern în **cartea de aur a istoriei orașului Roman**.

Aspect șantier - de la stg. la drp.
prof. V. Dumitrescu, I. Antonescu, Ion Teștiban, V. Ursachi

Excursionistul -
Ion Teștiban,
în grafica pictorului
Gheorghe Iliescu

Urcuș spre Înviere

† Ioachim BĂCĂUANUL,
Arhiepiscop-vicar al Episcopiei Romanului

Cea de-a IV-a duminică din Postul Mare este închinată Sfântului Ioan Scărarul. Acest cuvios părinte a scris una dintre cele mai importante opere de spiritualitate, numită *Scara virtuților*, al cărei conținut a însemnat imens pentru lumea creștină. *Scara* Sfântului Ioan este, după cum apreciază unii teologi, cea mai puternică scriere după Sfânta Scriptură și Sfânta Liturghie. Este *Constituția* sau cartea care analizează cel mai bine civilizația spiritualității ortodoxe.

Sfântul Ioan Scărarul este cel care, din materialele deja existente de la Sfântul Vasile cel Mare, Sfântul Atanasie, Sfântul Grigore Teologul, Sfântul Ioan Gură de Aur, a creat trepte suitoare spre bucuria cunoșterii lui Dumnezeu. Autorul *Scării* este cel care precizează cel mai bine că la Dumnezeu nu se poate urca decât pe scara virtuților. Viața creștinului - mai ales cea ascetică -, în Biserica lui Hristos, este comparabilă cu o scară care urcă la cer.

Hristos, scara care a unit cerul cu pământul

Sfântul Ioan a trăit, după cum se relatează în biografia lui, în pustiul Sinai, în peșterile din jurul Mănăstirii „Sfânta Ecaterina”, unde, mai târziu, ajunge și stareț. Ca viețuitor al pustului, la poalele muntelui pe care a coborât Dumnezeu la Moise, el petrecea în asceză desăvârșită, în rugăciune și lucrare, gândind la întreaga lume, la destinele oamenilor care suferau din cauza răului existent în lume.

Și-n epoca în care a trăit Sfântul Ioan existau pelerini care urcau pe munte pentru a se ruga, în locul unde Domnul s-a arătat profetului Moise. Această urcare, ascensiune, a lor a devenit pentru Sfântul Ioan simbolul vieții noastre spirituale creștine. Gândea adesea, o exprimă în inegalabila sa operă ascetică, că cel care a unit Cerul cu Pământul, coborând ca pe o scară la oameni, a fost Dumnezeu Omul - Iisus Hristos. Maica Domnului a fost asemuită cu o scară pe care S-a coborât Dumnezeu la noi ca să ne restaureze ființial, adică să ne scoată din robia păcatului și a morții.

Din momentul coborârii lui Dumnezeu, umanitatea a înțeles că cerul nu este departe de noi și ne este accesibil, pentru că de la venirea lui Hristos în trup există o scară ale cărei trepte, urcându-le, putem accede la comuniunea cu Dumnezeu.

Pe scara virtuților, oprirea înseamnă coborâre

Observând pelerinii care urcau pe munte, Sfântul Ioan Scărarul a înțeles că niciodată nu trebuie să ne oprim din ascensiune, căci cel care nu urcă va fi nevoit să rățăcească în valea plângerii, rămânând captiv tenebrei, ignoranței, necunoașterii. Or, viața veșnică, către care tindem mereu, în calitate de creștini și practicanți ai virtuților, este aceasta:

„să Te cunoască pe Tine, singurul Dumnezeu adevărat, și pe Iisus Hristos pe Care L-ai trimis” (Ioan 17, 3).

Atunci când urcăm pe o scară oarecare putem face câte o oprire, însă pe scara virtuților, oprirea înseamnă coborâre. De aceea, cel ce s-a angajat în urcușul duhovnicesc nu trebuie să se oprească. Experiența rugăciunii, în această privință, este revelatorie. Atunci când omul rugăciunii se oprește să se roage pentru un anumit timp - deoarece, să zicem, are alte lucruri de împlinit - îi este greu să reia rugăciunea, așa cum o avea mai înainte. Îi este greu să-și reîncarce inima și sufletul cu energia pe care a avut-o mai înainte și începe să coboare în lumea sensibilă. Dacă sufletul încetează să mai urce, el coboară imediat, pierzând ceea ce a dobândit mai înainte prin experiența mistică. Într-adevăr, viața noastră este ca o cale, ca un drum. Dar calea trebuie să fie Hristos. Cel care dorește să ia acest drum și gândește că poate fi creștin, chiar dacă se oprește din drum, se înșală pe sine și-L înșală și pe Dumnezeu. În viața de creștin, dacă nu facem nimic pentru Dumnezeu și nu călătorim cu El și prin El, ne rătăcim și putem să ne pierdem, căci umblăm în noaptea ispitelor și a fărâdelegilor acestei lumi.

În urcușul duhovnicesc nu suntem singuri

Rostul Duminicii Sfântului Ioan Scărarul este de a ne îndruma să mergem permanent înainte către Hristos, în puterea Duhului Sfânt. Când ostenim și nu mai putem urca spre El, purtând pe umeri crucea lui Hristos, să nu deznădăduim, pentru că suntem în comuniunea Bisericii. Iar atunci când viem în această comuniune, celălalt de lângă noi, care merge pe aceeași cale, devine un Simon din Cirene, care ne ajută să

ducem crucea mai departe.

În urcușul duhovnicesc trebuie să înțelegem că nu suntem singuri, ci purtăm crucea pe care Hristos a pus-o pe umerii noștri, adaptată ființei noastre. Ca să înțelegem mai bine acest aspect al purtării crucii lui Hristos, să ne imaginăm drumul Golgotei, cu Iisus Care-și purta Crucea spre răstignire.

După ce Iisus a fost osândit la moarte, prin răstignire, soldații romani L-au obligat să-și poarte crucea pe drumul calvarului, dar ostenit de atâtea batjocuri, scuipări și schingiuri a căzut de mai multe ori sub povara lemnului osândirii. Cum soldații voiau să-și împlinească mai repede ordinul pe care-l primiseră, au silit pe un Simon din Cirene, care se întorcea de la țarină, să poarte crucea lui Iisus. Obligat, Simon ia crucea și urcă în urma lui Iisus pe Golgota. Iisus, bineînțeles că a auzit și a văzut totul, cum acel Simon a fost silit să ducă povara rușinoasă în locul altuia. Ce imagine?! Domnul merge înainte cu capul plecat, iar Simon nemulțumit și cârtind că a fost sustras din drumul său, Îi târăște Crucea, mergând în urma Sa.

Orice urcuș presupune efort, echilibru și forță

„Simoni” de aceștia există până astăzi. Purtându-ne crucea, care de fapt, este a lui Hristos, pentru că viața noastră Îi aparține Lui, o târâm siliți ca și Simon din Cirene, o suportăm. Uităm că Hristos ne-a dat și viața, dar ne-a dat și crucea. Uităm că viața noastră este un *urcuș către Înviere*, uităm de cuvintele prin care ne-a spus că „în lume necazuri veți avea” (Ioan 16, 33). Uităm că orice urcuș pe o scară presupune efort, echilibru și forță.

Din punct de vedere duhovnicesc, forța care ne ajută să urcăm pe scara care duce la cer sunt virtuțile. „Virtute”, în limba greacă, înseamnă putere. Deci, când împlinim o virtute din cele prescrise de Sfântul Ioan Scărarul se adaugă sufletului nostru o putere, o energie, care ne propulsează către înălțime.

Așadar, îndemnul din Duminica Sfântului Ioan Scărarul poate fi astfel rezumat: creștini, tot înainte către Hristos, ca să ajungem la poarta Raiului, unde ne așteaptă El, cel care se va recunoște în chipul pe care ni l-a dat în dar și-n faptele pe care le-am împlinit spre slava Lui!

Dăruind, vei dobândi

20 de ani de la trecerea la cele veșnice a scriitorului NICOLAE STEINHARDT

Silvia MAYERHOFFER

Lucrarea „*Dăruind vei dobândi*” a părintelui Nicolae Steinhardt, monahul de la Rohia, demonstrează multă profunzime și o permanentă vioiciune a unui spirit deschis către oameni și mai ales înțeleapta căldură sufletească a monahului, a cărei voce sună liber și firesc, contrastând cu anomalia vremurilor în care a trăit.

Când l-a chemat Domnul pe fostul evreu la Biserica Ortodoxă Creștină prin săvârșirea Tainei Sf. Botez în numele Sfintei Treimi, s-a văzut că aici este mâna proniei dumnezeiești și el a răspuns cu dăruire până la jertfă, dând dovadă că acceptă lepădarea de sine și anume:

- când s-a hotărât să rămână fidel grupului alcătuit din oameni de cultură creștini și români, fără să-i trădeze;
- când a cerut botezul creștin, renunțând la Legea Vechiului Testament;

- când a cerut să depună votul monahal în Mănăstirea Rohia, lepădându-se întru totul de duhul lumesc.

În „*Dăruind vei dobândi*”, părintele Nicolae Steinhardt ne prezintă dimensiunea duhovnicească a carității creștine și ne cere împlinirea vieții prin dăruirea de sine pentru semenii și Biserica. Prin Întruparea Fiului Său Cel Unul Născut, Dumnezeu S-a „întrecut” pe Sine în iubirea față de oameni (Ioan 3,16). De aceea semnul cel mai vădit al unui adevărat purtător de Dumnezeu este mila, ca fiică a iubirii, având ca formă de expresie bunătațea. Căci numai cine „iubește este născut din Dumnezeu și cunoaște pe Dumnezeu și Dumnezeu rămâne în el” (I Ioan,4).

Sufletul cuprins de milă este expresia unei bogate revărsări de har și semnul depășirii sinelui egoist, făcând loc voinței și lucrării dumnezeiești. Mila este calitatea oricărei ființe ridicate spiritual. Omul nu este fără milă, pentru că numai mila umanizează.

Pentru a putea deveni următori ai Săi, Mântuitorul Hristos ne-a impus o condiție fundamentală: „*Să vă iubiți unii pe alții așa cum eu v-am iubit pe voi*” (Ioan 13,34). Să iubim pe oameni cu măsura jertfei de sine și să-i privim cu ochii lui Dumnezeu. Să iubești în om nu ceea ce este, ci ceea ce trebuie să devină. În suferință și în suferinzi ne întâlnim cu Dumnezeu, tot atât de tainic și duhovnicește ca în rugăciune și în Sfânta Liturghie. Suferința este pâinea pe care Dumnezeu o împarte cu oamenii. Împărțind între noi această pâine, vom sta la masă cu Dumnezeu. Această perspectivă ne conduce către dimensiunea teoforică a sfinților.

Dacă vrei să te înconjoare mângâierea și mila lui Dumnezeu, trebuie să ajungi la un punct în care să plângi cu amar pentru păcatele tale. Dar când Mântuitorul Hristos a zis: „*Fericiți cei ce plâng, că aceia se vor mângâia*” (Matei 5,4), a mers mai departe. Ne-a cerut să plângem și pentru păcatele celor din jurul nostru, pentru cei ce nu plâng și să strigăm pentru cei pierduți.

Oamenii desăvârșiți nu simt numai spinul păcatelor lor, ci găsesc într-înșii toate păcatele oamenilor la o măsură dumnezeiască nebănuită. De aceea vor să se jertfească pentru ei, vor să fie osândiți ei în locul lor, ca oamenii, frații lor, să ia iertare.

Bunătațea este însușirea care ne apropie cel mai mult de Dumnezeu, cununa virtuților, fără de care toate celelalte pălesc. Pe Isus iubirea L-a făcut să moară pe cruce ca dovadă supremă că vrea „*ca toți oamenii să se mântuiască și la cunoștința adevărului să vină*” (I Timotei 2,4) și ca să fie în stare „*ca viața să-și pună pentru semenul său*” (Ioan 15,13).

Să ai milă de fiecare suflet ca de sufletul tău și să te doară suferința și necazurile celuilalt, ca rana ta proprie. Un suflet pătruns de milă trăiește permanent starea iubirii răstignite. Lipsa milei aduce cu sine vidul spiritual, dizarmonia spirituală, nonsensul creației și al existenței, negația și răsturnarea valorilor. Opusul milei, ca însușire dumnezeiască în om, este egoismul, iubirea peste măsură față de sine, izvor de alienare a tuturor răutăților, care seamănă în cele din lăuntru și în cele din afară, fața schimonosită a lumii.

Actualizându-l pe părintele Nicolae Steinhardt, una dintre puținele șanse ale lumii de astăzi este filantropia creștină. Să avem și să răspândim mila față de fiecare om și față de fiecare suflet bolnav, sărac, părăsit și aflat în orice fel de suferință sau în pericol de a se pierde.

Mila duhovnicească față de om, reunește deopotrivă faptele milei trupesti și sufletești. În cadrul milei sufletești există milostenia duhovnicească prin rugăciunea făcută pentru alții,

care, după Sfinții Părinți, este cea mai primită rugăciune. Puscicii și monahii s-au rugat dintotdeauna pentru toată lumea, și pentru cei care nu se roagă niciodată.

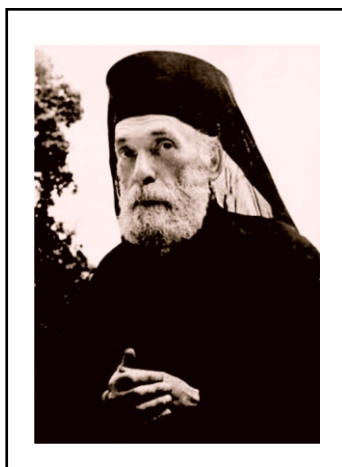
Faptele milei față de om vor fi criteriu fundamental al Judecății de Apoi (Matei 25) iar Mântuitorul Hristos fericește pe cei milostivi, căci „*mai fericit este a da decât a lua*” (Fapte 20,35) și „*Dăruind vei dobândi*” (N. Steinhardt).

Milostenia materială își are izvorul în roada duhovnicească a iubirii, prin care se pune în lucrare și se verifică adevărata credință, care „*trebuie să fie lucrătoare prin iubire*” (Galateri 5,6). Slujirea aproapelui, asemenea Samariteanului milostiv, este calea de aur către cer.

Dimensiunea duhovnicească a milei creștine începe dincolo de orice plan văzut, dar limitele ei adevărate, taina și adâncimea ei își găsesc începutul, împlinirea desăvârșită și finalitatea în „*Dumnezeu care este iubire*” (I Ioan 4,8 și 16).

Părintele Nicolae Steinhardt a fost un om de o mare și profundă cultură și după seceta spirituală prin care poporul nostru a trebuit să treacă de-a lungul celor 45 de ani de dominație comunistă atee, poporul nostru nu se poate redresa moral decât prin două puteri: religia și cultura. Dar nu separate, ci îngemănate. Logodite și cununate una cu cealaltă, prin care religia să se deschidă spre universalitate, părăsindu-și conștiința de plutire și limitele unei funcțiuni strict liturgice, iar pe de altă parte, prin religie, cultura să-și recapete dimensiunile autentice în sensul ei ultim.

Din punct de vedere bisericesc, cred că este un convertit prin excelență, și anume dintr-un neam despre care Sfânta Evanghelie ne spune că înainte de Sfârșitul veacurilor se va creștina. Este vorba despre poporul evreu. Părintele Nicolae Steinhardt este singurul convertit care a biruit și-a biruit întru lumină. El a bătut cu toată cultura la ușa chiliei sfinților și, cu sfială, la ușa lui Hristos, iar viața sa a fost o chemare, o sfântă și înaltă chemare spre lumină, spre viață, spre harul cel mai presus de tot ce este creat, de tot ce este trecător și zadarnic.

Cogito-ul românesc în doliu

Prof. univ. dr. emerit Tudor GHIDEANU

A murit **Gh. Al. Cazan**.

S-a stins vibrația caldă a metafizicii românești actuale.

Era de așteptat ca unicul luptător împotriva comunului cultural în România să nu mai poată rezista injuriilor prelungite a pașachinei iconoclaste.

Filosofie, Politică, Morală sunt trei registre ale vieții. Ele se intersectează nu numai în contextul unui discurs teoretic, ci și în cel al desfășurărilor reale ale culturii și exercițiului politic. Cum anume am înțeles să le pun în relație cu fapte ale vieții sociale, politice, spirituale, aceasta s-a petrecut din perspectiva „spectatorului angajat”.

Așa își încheia spovedania de filosof militant universitarul celei mai mari facultăți de filosofie din țară, Gh. Al. Cazan profesorul care i-a învățat carte și pe cei buni și pe cei răi, dintre slujitorii reali, sau doar închipuiți, ai Cogito-ului actual.

Vigoarea intelectului său demiurgic s-a întrupat calm și discret, într-o operă care a elevat inteligența tânără pe parcursul a patru decenii și mai bine, potențând dragostea pentru cugetarea universală și spiritualitatea noastră românească, plătind tribut firesc biruințelor, cât și răcăirilor istoriei contemporane.

Suntem datori să memorăm câteva din certele sale victorii editoriale, de la începutul deceniului al optulea al veacului trecut și până la aceasta tragică „auroră” a mileniului trei: „*Fundamentul filosofiei la Mircea Florian*”(1971); „*Istoria filosofiei românești*”(1975); „*Istoria filosofiei marxiste*”(1984). „*Istoria filosofiei moderne și contemporane I*” (1984), C. Rădulescu Motru, „*Personalismul energetic și alte scrieri*”(1984), „*Filosofie antică*”(1994, 2000); „*Filosofie românească*”(1985); „*Filosofie medievală și modernă*”(1995); „*Introducere în filosofie. De la antici la Kant*”(1997); „*Filosofie românească de la Zalmoxis la Titu Maiorescu*”(2001); „*Dincoace de Maiorescu. Constantin Rădulescu Motru, P. P. Negulescu, Ion Petrovici*”(2004).

Ca și predecesorii săi, magiștri ai istoriei filosofiei și logicii Ernest Stere (Universitatea „Alexandru Ioan Cuza” din Iași), Petre Botezatu (Universitatea „Al. I. Cuza”) sau Athanase Joja etc., profesorul **Gh. Al. Cazan** a edificat o construcție filosofică de valoare propensivă în spiritualizarea tineretului român, destelenind câmpuri de cugetare autohtonă de valoarea universalității.

Puțini au fost cugetătorii care să sintetizeze exemplar și să unifice într-un phylum al conștiinței naționale, raționalism cartezian, metafizică aristotelică, transcendențialism kantian, fenomenologie husserliană dar și logos

și eros (Nae Ionescu și Mircea Vulcănescu), metafizica „datului” și „recesivității” (Mircea Florian), personalism energetic (Constantin Rădulescu Motru) și, în același timp metafizica spiritualist teleologică (Ion Petrovici) și trilogiile eonului dogmatic și cunoașterii luciferice (Lucian Blaga).

Gh. Al. Cazan a trecut atât filosofia lui Marx și Engels, cât și curente de gândire fenomenologică ale contemporaneității occidentale.

A fost filosoful integral care dând gir și funcțiilor ierarhiei universitare (decan, prorector etc.) a fost și un om al Cetății fără a se robi unui activism politic de partid.

Aidoma celorlalți profesori de marcă ai Universității București: Al. Boboc, Al. Surdu, Gh. Vlăduțescu, Gh. Enescu, Mircea Flonta, Ion Tudosescu, Valeriu Râpeanu, Gh. Al. Cazan și-a slujit cu toată credința patriotică, și pasiunea cercetătoare, misiunea de apostol al educației și instrucției tinerei generații întru etica valorilor naționale. Opera lui depășește cadrele ferme ale unei răspunderi paideice, către instituirea încrederii în valorile filosofice tinere.

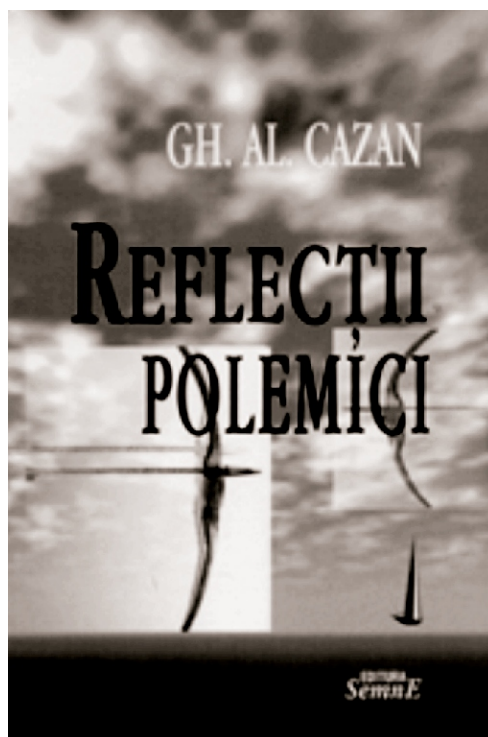
Paradoxal - dar din nefericire, în ordinea trăsăturilor minime morale contemporane - Gh. Al. Cazan, băiatul genial de la Câlțeștii Bărganului, a ținut și crescut la sânul său de Învățător întru Duhul, și otrăvuri întrupate, șerpi de gorgonă arogantă și ignorantă.

O a treia dimensiune românească a Operei lui Gh. Al. Cazan (pe lângă cea didactică și pe lângă cea demiurgică în filosofie) a fost coordonata polemică. Ea însăși fiind tripartită această dimensiune de activism cultural și militantism național, se deschide simultan către: I. Filosofie; II. Politică și III. Morală.

Caracterul ei deschis axiologic (deci evaluant, judicativ și critic), păstrându-și limbajul filosofic de excepție - ce face lectura ei o bucurie a spiritului cititorului - s-a materializat în cartea **Reflecții și Politici** (2007) contemporană volumelor din cursul de istorie a filosofiei românești: **Mircea Florian și Nae Ionescu**.

Disputa dintre metafizica datului și metafizica lirică; și **Metafizica românească** 1900-1950; cursul a fost onorat de personalitatea marelui dispărut, la Universitatea „Spiru Haret” din București.

Filosofia politică a lui Gh. Al. Cazan - ne iubită de tinerii fără pregătire superioară, din preajma șerpilor iconoclaști, constituiți într-un Țarc de negatori de duzină, a fost înalt apreciată de marele poet Adrian Păunescu (vezi revistele „Flacăra lui Păunescu” și „Totuși iubirea”) și de

marele sociolog al culturii omul politic Corneliu Vadim Tudor.

Verbul înaripat și acid sarcastic, argumentul ironic de socratism actual, virulența pamfletului ca mod al suspendării prejudecăților și ignoranței fudule - iată, doar câteva din formulele utilizate de Gh. Al. Cazan în replicile sale memorabile împotriva: „hulei” ca instrument al ignoranței arogante (H. R. Patapievici) „violența răsfățului în arbitrar” (Idem), apologia - ca „lipsă de rușine” și „minciună sfredelitoare” (G. Liiceanu), „marginile decenței” și „la cheremul arbitrarului” (Idem), „amoralismul de anvergură” (Idem).

Profesorul Gh. Al. Cazan, precum altă dată nemuritorul Mihai Eminescu a utilizat filosofia în jurnalismul politic relevând „tragi-comedia” politicii contemporane atât din cultura (incultura) cât și din învățământ. Nu întâmplător regretatul filosof al socialului românesc, a ridiculizat „anticomuniștii” de carnaval funambulesc (Vl. Tismăneanu, Mihai Zamfir, Traian Băsescu, Cristian Tudor Popescu ș.a).

Aproape unic în jurnalistica de factură filosofică, profesorul Gh. Al. Cazan a ridicat cortina ce umbrea cu nerușinare cerul autohton de valori stelare: fie atunci când se referă la Nicolae Bălcescu, Vasile Conta, Ion Gheorghe, Adrian Păunescu și tot timpul, aceea vatră de suflet și spirit românesc - satul său iubit Câlțești - de unde își îmbospăta substanța de scriitor exemplar al cugetării și simțirii întru nemoarte.

Lui Gh. Al. Cazan i se potrivesc cele scrise de el despre marele său vecin, poetul inconfundabil Ion Gheorghe: „Pe Gruitul Dării, marele nostru poet Ion Gheorghe, despre care știu că pe cât de strălucită îi este creația pe atât de lucie îi este sărăcia, a descoperit probe ale rădăcinilor ancestrale ale românilor. După părerea omului care își duce verile la Sărățeanca-sat vecin Câlțeștilor, dar și el cu uliți șerpuite, case mărunte și cu majoritatea locuitorilor oamenii săraci - Gruitul Dării, împrejmuit cândva de păduri de nepătruns, astăzi puse la pământ de topoarele mânuite de tot felul de hoți și capitaliști avari, este leagănul, izvorul, principiul (arché) ființării noastre”.

Cu adevărat iubite profesor de înțelegere Gheorghe Al. Cazan, nu doar „Câlțeștiul trăiește agonice, ci întreaga Românie profundă”.

Întru Venirea (Ereignis) Celui care ne va învia, îți spun „Non omnia moriar!”

Iulia STOLERIU

literatură - critică literară

Decupaje

Decupaje

Decupaje

Clipe

Există clipe când crezi că poți să dăruiești fericirea celui care a pierdut-o în rouă unei stele, cu un singur surâs în care ai pus tot sufletul tău ...

Există clipe când întinzi mâna după cel care-l știi mereu cu mâna întinsă spre tine și când sufletul ți se luminează după întristare la vorba și zâmbetul cald...

Există clipe când TOTUL nu se rezumă decât la înțelegerea ce ți-o acordă sau ți-o imploră doi ochi mari, cu lumini încercănate ...

Există clipe când NIMIC nu este mai important decât un număr de telefon sau o petală de floare, un fulg de zăpadă sau o rază de soare, o lacrimă albastră aninată de un surâs, sau o rodie aurită primită într-un vis ...

Există clipe când crezi că poți atinge infinitul și exact aceeași mână ți se lasă pe umăr, iar când mirat întorci capul, vezi exact aceeași ochi pe care te așteptai să-i vezi; renunți bucuros și păstrezi peste timp amintirea clipei...

Și totuși, stai câteodată și te întrebi, de unde atâtea clipe ?

Și totuși sunt clipe: clipe albastre sau incolore, clipe infinite sau neobservate, clipe ce pot să-ți aparțină doar ție și clipe ce pot fi ale tuturor.

Esențialul este însă, să știi să oprești o anumită clipă mereu: CLIPA PRIETENIEI.

Constatare

Am observat că oamenii se îmbolnăvesc din ce în ce mai des, și nu atunci când le este foarte greu, nu atunci când ar avea toate motivele să clacheze, ci, paradoxal, după ce le-a fost greu, după ce greul a trecut, după ce acesta părea învins.

Pentru că odată terminată lupta, rămâne în fiecare un gol imens în care oamenii nu găsesc prea repede ce să pună (o ușurare, o bucurie, o rugăciune), un gol pe care boala îl umple în grabă, aproape îndatoritoare.

Natura are oroare de vid !

Nostalgie

Există și o izolare în mijlocul mulțimii, în tumultul lumii care aleargă febrilă.

Am trăit de nenumărate ori voluptatea de a visa în zgomotul străzii.

Oamenii se agită în jur, merg cu privirile stinse de griji sau poate cu ochii luminați de fericire, se îngheșuie, vociferează, vor să fie primii la locul de muncă sau poate în magazine ..

Eu rămân impasibilă, înghiontită, aruncată de ici-colo, ca o frunză galbenă în vârtejul toamnei, zâmbesc unui gând ascuns, înduioșându-mă la glasul stins al unei amintiri...

O sută de ani de Rostire filosofică românească

Emilia Țuțuianu DOSPINESCU

Cugetarea filosofică românească modernă s-a remarcat secular și caracteristic prin **Nicolae Milescu-Spatariul** (sec. XVII), **Dimitrie Cantemir** (sec. XVIII), **Mihai Eminescu** și **Bogdan Petriceicu Hașdeu** (sec. XIX) și cu deosebită vigoare prin **Lucian Blaga** și **Constantin Noica** (sec. XX).

Constantin Noica începe Mileniul III al culturii noastre, împlinind anul acesta vârsta centenară. Între luminile splendidei sale *Opere* strălucesc desigur: **Rostirea filosofică românească** (1970); **Creație și frumos în rostirea românească** (1973); **Cuvânt împreună despre rostirea românească** (1987).

În toate aceste opere, filosoful român a realizat o adevărată sinteză filosofică, legând armonios ideea cunoașterii ca reamintire (anamnesis), cu ideea limbei în ipostaza de cuvânt-concept, ca „*loc prealabil de deschidere a Ființei*”. Prin aceasta Omul, ca individ, își reamintește sensurile adânci, îngroape în profunzimea cuvintelor.

„Sihastrul de la Păltiniș”, cum a fost numit adesea, Constantin Noica, a pus în circulație și-a lămurit cuvinte și sensuri adânci, precum: **Rost** (echivalent **Logos**-ului); **Întru** – cuvânt care exprimă mai profund legătura dintre Om și Ființă; **Sinele** (și **Sinea**), perechea ideală care luminează cununia omului cu lumea; **Comunicare** (și **Cuminecare**); **Infinit** și **infinire** etc.

Filosoful care a scris ontologia **Devenirii întru Ființă**, a ordonat **Rostirea filosofică românească** pe patru cicluri:

I. Sinele și Sinea;

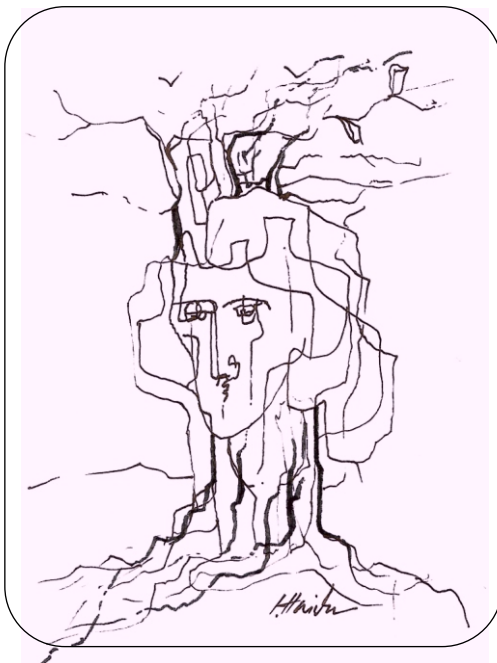
II. Ciclul ființei (1. *Rost* și *rostire*; 2. *Întru*; 3. *Fire*; 4. *Ființa*);

III. Ciclul devenirii;

IV. Ciclul rânduiei;

Despre cuvântul tainic **întru**, dar atât de creștinesc, Noica dezvăluie, genial, multitudinea de înțelegeri ce încarcă sensul acestei prepoziții primare, originale, căci:

„dacă **rostire** dă caracterul de rânduială a ființei, **întru** indică pătrunderea în ea. Către Ființă nu mergi ca și cum ar fi ceva străin și exterior, căci ființa înseamnă tot ce este mai apropiat al lucrurilor. Totuși, către ființă mergi și devii, așa cum merge și devine totul, fiind în același timp în ea. Situația aceasta, în condițiile ei extreme (a fi în, cu nu a fi încă în) o exprimă contradicțiile puse în joc de **întru**, și

poate numai prepoziția aceasta în folosința ei românească” (**Cuvânt împreună despre rostirea românească**, Editura Humanitas, 1996, p.32).

În lucrarea **Sentimentul românesc al ființei**, Noica a descris particularitățile caracteristice ale rostirii noastre naționale, pe care le-a ordonat în coduri definitorii, dar deschizându-le spre coduri universale în cultură.

Filosoful român dezvăluia etapele unui parcurs de la „**a fi**” la ceea ce „**este**”, în care ființa apare succesiv ca: „**ființă neîmplinită**”, „**ființă suspendată**”, „**ființă eventuală, prezumtivă**”, „**ființă posibilă**”, „**ființă a intrării în ființă**” și „**ființă consumată**”.

Pentru constelația acestor

șase situații, trepte, modalități, limba română a găsit - arată Noica - formule pe deplin edificatoare:

1. „**N-a fost să fie**” - aceasta reprezintă întâia situație, ontologic imposibilă, totuși reală, ca încercare de a fi o modalitate activă a imposibilului.

2. „**Era să fie**” - care nu este atât un eșec, cât e suspendare, o formă a supraviețuirii, păstrarea unui anume fel de a fi, transferul părții pasive a ființei, într-una activă.

3. „**Va fi fiind**” - dacă suspendarea a fost o altă neîmplinire, ajungem acum - susține filosoful nostru - la modul prezumtiv al ființei, ca eventualitate, probabilitate, ca ființă dedublată, îndoită, în-treită, în-cineită, reflectată în „*altceva*”, în ceva de „*alt fel*”, precum „*martorul*”, „*spectatorul prezumtiv al unui creator*”, care „**va fi fiind neapărat**”, deoarece „*creația nu are sens fără presupunerea cuiva care s-o înțelege, s-o folosească și să și-o însușească în felul visat de creator*”.

4. „**Ar fi să fie**” - ca posibilul ce se întinde și asupra ființei: neîmplinite, suspendate, eventuale.

5. „**Este să fie**” - printr-o curioasă întorsătură reflexia ființei asupra ei însăși, în care ființa își caută propria lege, de „*după intrarea în ființă*”.

6. „**A fost să fie**” - care răstoarnă acel început „*n-a fost să fie*”.

Între aceste extreme se întinde orchestrarea întreagă a ființei, întreaga gamă și lege de la „**nu este la Este**”.

Cu siguranță, *Unic* în filosofia Europei și a lumii, **Constantin Noica** a trecut el însuși prin cele 6 trepte ale ființei către *Eternitatea Operei de geniu*.

La împlinirea a 100 de ani, singurătatea creatorului se transformă în **Bucuria Spiritului** pentru noi.

Zboruri întrerupte

Ce poate fi mai frumos, mai nobil decât spațiul mirific în care mirarea, miracolul, misterul - ca să folosim cuvintele poetului Lucian Blaga - se transformă în stări și realități ale duratei?

Prin structura sa, teribil de complexă, Omul - această neînsemnată particulă din eternul nesfârșit, dorește cu ardoare - are curajul să dorească cu încăpățănare, a rămâne nemuritor. Are vreo șansă, în această tentativă?

Din prefața volumului „Zboruri întrerupte”, în Sărutul prea devreme al veșniciei, semnată de domnul prof. emerit dr. Tudor Ghiddeanu, aflăm un posibil răspuns la această întrebare. Răspuns susținut și de versurile celor trei poete: Ioana Viviana Michiu, Ioana Mihaela Balaban, Irina Brândușa Irimescu, din opera cărora înțelegem că ... dacă popasul s-a terminat.. drumul continuă!

Continuă prin opera lăsată în urma lor:

IRIMESCU IRINA BRÂNDUȘA

- s-a născut la 27 aprilie 1949, Piatra Neamț și s-a stins din viață la 9 iunie 1970, București. A fost, poet, pictor, sculptor.

Născută într-o familie de intelectuali artiști. Tatăl, pictor iar mama, medic, iubitoare de poezie. Absolventă a Liceului „Petru Rareș” din Piatra Neamț. Studentă la Institutul „N. Grigorescu” București, unde se afirmă ca un veritabil talent, dovedind un deosebit simț al culorii și al contururilor grăitoare. Trece în neființă la vârsta de 21 de ani (9 iunie 1970, București) în urma unui accident.

„Poet și pictor de tulburător talent, - scria Ana Blandiana - a fost prea tânără pentru ca succesul să se intereseze de ea, iar acum e prea departe pentru a se interesa de succes.”

MICHIU IOANA - VIVIANA

- s-a născut pe 14 septembrie 1974, la Roman.

A fost un copil frumos, cu minte, meditativ, care surprindea adesea prin remarci și raționamente. A urmat cursurile liceale la Roman Vodă, secția umanistică, remarcându-se ca un elev de excepție. A participat la olimpiadele de literatură română și limbă franceză, obținând premii la faza

pe țară.

În clasa a 12-a, cu puțin timp înainte de sfârșitul cursurilor, se îmbolnăvește, reușind să-și dea doar examenul de limba română, absolvit cu 10. La Spitalul Militar Central din București, i se face o operație de colecist, nereușită, în urma căreia se stinge, la 1 August 1993.

IOANA MIHAELA BALABAN

- s-a născut la 15 decembrie 1972, Piatra Neamț și a plecat în eternitate pe 1 martie 1991.

Răsfoind aceste pagini lăsate în urma lor simțim cum în jurul nostru gravitează toate întrebările, căutările, proiectele și visele celor trei poete, intrate

în concurență cu **Timpul**.

Cât de adâncă trebuie să fie ființa umană pentru a cuprinde nesfârșitul?

Și dacă nesfârșitul absoarbe cu o forță devorantă micuța noastră ființă umană, făcând-o tot una cu el, nesfârșitul acesta nu se află și în adâncul fără sfârșit al omului?

Suntem umbre ce dispar iremediabil, ceea ce nu se întâmplă cu veșnicia, această implacabilă eternitate abstractă, impenetrabilă gândirii noastre.

Pe cele trei poete nu le interesează trăirea biologică în acest spațiu, decât până la un punct, existența trăirii în spirit intră în atenția lor, păstrarea ființei în structura ei cea mai bună.

Ele se întreabă și se miră, ezită și își recapătă echilibrul, fragil zdruncinat pentru o clipă, mereu însoțite de o delirantă și frenetică bucurie intelectuală:

„...căutăm drumul care să ne întoarcă frumoși

Frumoși de atâta iubire,

Cu ochii mocnind de dogoarea fericirii împlinite...”

ne mărturisește Ioana Viviana Michiu

Iar, metamorfoza acestor tulburătoare întrebări și trăiri poetice o vedem și la Ioana Balaban:

„Părăsesc acest Aici nesfârșit

Și merg mai departe

Pe aripa care trece deocamdată pe

Deasupra mea

Fără să mă atingă”

Pentru că, pentru Ioana:

Nesfârșitul

..îl găsesc în sufletul meu;

și... de fapt nu e ascuns,

e mai Mare, mai Frumos,

mai Nepătruns!

...Voi dansa în ritmul viitorului

Și pentru viitor, un ritm care va rămâne
veșnic al viitorului..”

Acestea sunt doar câteva exemple ce se constituie o invitație la rememorarea „Zborului întrerupt” al celor trei poete, plecate înainte de împlinirea crezului lor artistic.

Cânt de amurg, cu „lebede în zbor”

✶ Gheorghe A.M. CIOBANU

Ne-am contopit cu „*Legea atracției pământene*” și ne îndurerează „*Zborurile întrerupte*” care, împreună cu prima, se constituie într-un tot cosmic. Dar, de miliarde de ani, Galaxia noastră este în plină expansiune spațială, într-o continuă evadare în părți, într-un „zbor” de neoprit, care la noi pe pământ, se desparte, mai devreme sau mai târziu „de viațuire”, ducând la acea „întrerupere” învăluită, întotdeauna, de lacrimi și regret. E drama că năzuința spre viață se alătură „expansiunii universale”, pornită spre zbor prin acele „prime trei minute”. Ca un „făcut” al veacului din urmă, „*trei muguri feminine*” cu har poetic și-au desfăcut, cu mult prea devreme, aripile lor înspre infinit, nu mai înainte de a ne fi lăsat miraj de gânduri și zămisliuri poetice: **Brândușa, Mihaela și Viviana**, toate fiind și fiice ale acestor meleaguri.

Drama ființării lor efemere a prilejuit apariția unui volum de o excepțională bibliofilie - „**Zboruri întrerupte**” - realizat la Editura „Mușatinia” și zămislit de alți doi condeieri ai locului: **Emil Bucureșteanu și Emilia Țuțuianu-Dospinescu**, volum ce a căpătat splendoare prin Tipografia „Priftis” a Dărmăneștilor.

Un „zbor” pe care l-a „întrerupt”, spre a rămâne și altfel cu noi, datorită ilustrării plastice, de altitudine și ea, a pictorului **Iosif Haidu**.

Prin toate acestea, realizarea editorială de acum a „Mușatiniei” se constituie a fi o „Carte a Cărților”, aflată, bibliografic, la înălțime de „zbor” și dăruită oamenilor, ca o întruchipare a lui totdeauna. Un opus la geneza căruia semnează cincisprezece iubitori, telurici, de grai tipărit. O carte, care e ca o „Antologie” a „prea spusului” spiritual, fiecare cuvântând despre „sus”, și-n viziunea sa. Versurile celor aparținute lui „Mortua est” simt universul și existența acestuia, mai mult decât le era, la vremea „Zborurilor”, candida lor protoplasmă. Un infinit dual, galactic, fără margini, dar și profund uman. Cu o spontaneitate mai iute decât viteza luminii și cu o sensibilitate pură de a coborî în sufletele oamenilor, Triada noastră pre-juvenilă și postcontemporană ne redă relații și corelații inedite, existente și ascunse pentru noi, între complexele meandre ale vieții, fiecare din ele

avându-și versurile în lungimea sa de undă și de interpretare. Volumul nostru încheie în el formula hermeneutică proprie fiecăreia.

Metamorfoza materiei înspre spiritualitate, spre zbor, pare a fi „*Legea fundamentală a lumii*” prin *Arte și Big-Bang*, prin **Poezie** și prin **Zbor**. Pornind la drum ca telurice, în puținul lor răgaz de aici au trecut de îndată la interogativ, la viziuni proprii, pe care, harul lor deosebit, le-a zămislit, de îndată, după propria lor personalitate. O imagine de asimptotă, la fel de întrebătoare, o emană și grafica Brândușei, aici, ochii personajelor ascunzând în spatele lor, spuse încă, nespuse poetic, tot așa de meditative, spontane și de altitudine. Sunt aici orientări cardinale diferite, așa cum diferite sunt și cântările lirice din versuri. Un prea-plin, ce „zboară” și prin tăcerea plasticii.

Trei „zboruri întrerupte”, cântând mereu în conținut și oprite dureros, ca dialog cu noi, oamenii.

Impresionează, dar e și firesc, numărul mare de comentatori, prezenți în volum. Fiind autor principal de carte, Emil Bucureșteanu le prezintă ca ființe umane de excepție, oprindu-se la amintiri și considerând volumul de față ca pe o „tragică Trilogie”. De câteva ori exclamă și interogativ, dar mai mult revoltat: „*De ce mor florile, Doamne?*”

Universitarul **Tudor Ghidreanu** le comentează și el pe toate trei „dispărutele”, considerând acest „troppo”, ca pe un: „*sărut prea devreme al veșniciei*”. Autorul afirmă că cele „*Trei*” nu ar fi ajuns, pe parcurs, genii, ci ele s-au născut ca fiind deja așa ceva. După ce analizează, estetic, creația fiecăreia, profesorul universitar compară acest Trio cu creația plastică a pictorului medieval rus Rubliov: „*Sfânta Trinitate*”.

Poeta **Ana Blandiana** se oprește, esențializat și poetic, la Brândușa, regretând topirea prematură a zăpezii pure a acesteia. E un moment la fel de liric, precum creația autoarei, suspinând poetic, moartea unei poete. La o aceeași Brândușă zăbovește și comentatoarea Maria Iovan, realizând un portret sufleteș al dispărutei. Impresionează partea secundă, în care se desfășoară o meditație înțeleaptă și o pătrundere de specialitate în creația tinerei noastre poete.

Nefericita, ca pământeană, Mihaela, este comentată și filosofic și liric, de către **Lucian Strochi**,

subliniind caracterul „total” al poeziei comentate. Se oprește, mai mult, la nota deosebită pe care o are interogativul, ce domină în poeziile ei, acestea concordând sensibil cu azurul și diafanul vârstei, la care Mihaela s-a însingurat. La o aceeași poetă, volumul redă și cutremurătorul „dialog” dintre autoare și *Mama* ei. Un amestec firesc de amărăciune și interogativ, cel din urmă fiind spus, nu pentru a primi răspuns, ci spre a-și lua rămas bun de la fiica ei, aflată acum într-un altfel de „zbor”.

Prin „*Floare de lotus*”, editoarea volumului, **Emilia Țuțuianu-Dospinescu**, comentează multiplu, poezia lui Viviana, apelând la stilul ei metaforic și conturând viziunea de „zbor”, atât de prezentă la poetă. Și ea împărtășește ideea sensibilă a similitudinii dintre viață și fum, oprindu-se îndelung la puterea, de meditație „calmă”, a poetei.

La Viviana comentează Magdalena Anechitei, prin esul ei intitulat: „*Non omnis moriar*”. E o portretizare sensibilă, telurico-umană, ca o „Sixtină” în umbră; a fost o apariție trecătoare, asemeni unei adieri de vânt.

Un „*Zbor neîntrerupt*” al volumului rămâne a fi și impresiona, suita de ilustrări cromatice, de pe copertă și din interior, datorată lui **Iosif Haidu**. Sunt surprinse existențe „meta”, unele din componentele lor având o dinamică expansivă, altele și retractivă, în ambele cazuri apelându-se la o geometrie relativistă și o cromatică multiplă, dar armonioasă. Structuri galactice, aleatorice, la care se simte o tendință duală: fie de a se destrăma un arhaic miez ordonat de substanță, fie de a se reîntoarce la un echilibru staționar. Dar, la amândouă, forța care le determină dinamica, pare a fi, nu gravitațională, ci una exclusiv cromatică. Un „*dincolo*”, de care s-au apropiat și cele „*Trei Zboruri întrerupte*”.

Postludiul, meditativ și el, se oprește și la aceste ultime elansări lirice, ca și la pulverizările în abis ale celor trei „*Nimphe*”, care au intrat în istorie și au plecat din ea, cu mult prea devreme, în comparație cu generația tânără cărora le-au aparținut.

Un volum de excepție, realizat la Editura, de excepție și ea, „Mușatinia”, redându-ne o constelație de gânduri înalte, gravitând în jurul unui univers neștiut și a unui crud destin uman.

Victor Ion Popa

- om de teatru și literat polivalent -

Pr. Florin Aurel ȚUSCANU

Se împlinesc anul acesta, la 30 martie, 63 de ani de la trecerea la cele veșnice a marelui dramaturg Victor Ion Popa o personalitate complexă „*unul din ultimii povestitori sămănătorști moldoveni de talent*”, cum îl caracteriza Eugen Lovinescu.

Foarte puțini sunt cei care au auzit că V. I. Popa a petrecut câțiva ani din copilăria sa într-un sat răzășesc din preajma Romanului, Porcești (astăzi Moldoveni) acolo unde tatăl său, învățătorul Ion Gh. Popa fusese transferat la Școala primară din localitate.

Viitorul dramaturg s-a născut la 29 iulie 1895 la Bârlad, fiind primul copil la părinți. Tatăl său era învățător în comuna Puiesti, județul Tutova, fiind transferat în satul Călmățui.

Acestor meleaguri ale Călmățuiului, le va dedica mai târziu lucrarea „*Mușcata din fereastră*”, având în centru viața învățătorului de țară.

În luna septembrie a anului 1897, învățătorul Ion Gh. Popa va fi din nou transferat, dar de această dată în județul Roman, la Porcești, unde exista un local de școală tip (după planurile Ministerul Instrucțiunilor) și locuință pentru învățător.

Școala din Porcești funcționa din 1864, la început fără un local propriu, iar din 1880-1882 prin stăruința primarului Ghiță Săvescu, s-a ridicat un local nou pentru școală, din vâlâtuci, cu două săli de clasă (una pentru băieți și alta pentru fete) având anexată și o sală de primire și o locuință pentru învățători. Școala a devenit mai apoi mixtă, având două posturi de învățător, astfel încât din ianuarie 1899, va activa ca suplinitoare și mama viitorului dramaturg Aspazia I. Popa.

În perioada șederii familiei Popa la Porcești (1897-1903) se vor naște și ceilalți doi copii ai lor: Neculai, viitor profesor universitar, la Iași, și Virginia, fiica mai mică.

Potrivit mărturisirilor unui alt învățat al satului Porcești, Gh. Porcescu, consemnate într-o frumoasă monografie (manuscris), Victor Ion Popa a învățat la Porcești, clasele a-I-a și a-II-a primare.

Numărul posturilor de învățători a crescut odată cu numărul elevilor Școlii din Porcești, astfel că în perioada de studiu a tânărului Victor Ion Popa au activat ca învățători, pe lângă tatăl său, Ton Popa (1897-1903), Neculai Crețulescu suplinitor, februarie 1897-septembrie 1897, Vasile Schifirmeț (oct. 1897-iunie 1900), Constantin Mădărjac (nov. 1900-iunie 1927) și Natalia Mafiei (ian. 1901-oct. 1901).

În afară de Școala primară din sat, mai este înființată în anul 1902 și o Școală de meserii ce avea ateliere de lemnărie și frângherie, condusă de Ioan Diminschi (1902), iar apoi de N. Teodorescu (1903-1907).

După cele relatate de învățătorul Gh. Porcescu care a cunoscut personal familia viitorului dramaturg, dar și pe elevul

Victor Ion Popa, în clasa I-a, anul școlar 1901 - 1902 „se situează primul cu media 8,49”, și în clasa a II-a (1902-1903), „din cei 15 elevi promovați el s-a clasificat al doilea, cu media generală 7,96”.

Acest elev deosebit de studios, cu vocație spre carte, va pleca din Porcești, însoțindu-și familia, în 1906 și va intra la Liceul internat din Iași, unde va debuta cu versuri, semnate cu pseudonimul Gh. A. Hamza. Aici va regiza și juca numeroase piese de teatru cu trupe de elevi amatori.

După absolvirea liceului va urma doi ani de Conservator, jucând în acest timp diverse roluri la Teatrul Național din Iași. Din 1916 face Școala de ofițeri și ca tânăr sublocotenent va pleca pe frontul de la Mărășești cunoscând astfel pe viu tragedia războiului. Din această dramatică experiență va scrie mai târziu romanul „*Floare de oțel*” și drama în versuri „*Lucia*”. Va colabora cu nenumărate publicații și reviste, va scrie câteva piese de mare succes, precum: „*Ciuta*” (1920), „*Tache, Ianke și Kadâr*” (1932) care-i vor aduce un mare prestigiu în lumea dramaturgiei românești, în proză ne-a dat romanele: „*Velerim și veler Doamne*”, „*Sfârlează și fofează*” ș.a.

A fost director al Teatrului Național din Cernăuți (1927-

Casa dramaturgului

1929) și al Teatrului muncitoresc (1938-1944), profesor la catedra de dramă, comedie și regie (București), profesor la Conservator, regizor la Teatrul Național etc. S-a risipit generos în nenumărate laturi ale activităților sale după cum el însuși consemna: „*mă odihnesc schimbându-mi ocupațiile*”. S-a consumat intens și s-a stins prea repede la 30.03.1946, la 51 de ani, după o grea suferință.

Un biograf al său scria: „*Lasă o amintire de neșters și o trainică și fermă credință că viața poate fi totuși efectul unei dăruiri totale și plină de modestie, a slujirii unei înalte cauze creatoare, în spirit profund umanist, printr-o neobosită și intimă legătură cu realitatea...*”.

Pietre de temelie

Cea mai veche gramatică a limbii române a fost tipărită la Viena în anul 1780, de Samuil Micu și Gheorghe Șincai. Ea se numea „*Elementa linguae daco-romanae sive valachicae*”.

Un exemplar din această valoroasă publicație se păstrează în colecția de cărți rare a Academiei Române. Înaintea acestei gramatici s-a mai semnalat una, care a existat însă numai în manuscris; ea a fost întocmită în anul 1757 de Dimitrie Brașoveanu. „*Gramatica românească*” de Radu Tempea, apărută la Sibiu în anul 1797, este cunoscută, firește, ea fiind caracterizată prin efortul autorului de a combate unele, cuvinte străine introduse în graiul ardelean și prin încercarea de a impune unele invenții proprii ca: „*glasnice*” în loc de vocale, „*multuratec*” în loc de plural, „*aplecare*” în loc de declinare, „*căderi*” în loc de cazuri.

De amintit că manuscrisul gramaticii lui Dimitrie Eustatievici Brașoveanu s-a tipărit abia în anul 1969, sub îngrijirea cunoscutului filolog ieșean N.A. Ursu.

La 10.11.1508, apare prima carte tipărită în Țara Românească; la care „*s-a trudit smeritul ieromonah Macarie, în anul 7016, noiembrie 10 zile*”, cum ne comunică tipograful respectiv în textul epilogului. Meșterul Macarie fusese adus în țară din Muntenegru, de către voievodul Radu cel Mare, din porunca acestuia făcându-se tipăritura. Din această carte s-au păstrat până în zilele noastre numai cinci exemplare.

Cea mai veche carte caligrafiată pe teritoriul țării noastre, legată și prevăzută cu coperți din argint, a fost „*Evangelhilarul*”, scrisă de Nicodim de la Tismana (mort la 26.12.1406). Lucrarea a fost scrisă în secolul al XIII-lea.

Prima carte tipărită de diaconul Coresi a fost „*Octoiul*”, tipărită în anul 1557, la Brașov.

La Arhivele Statului din Brașov se păstrează cu grija cuvenită unul din cele mai valoroase monumente ale limbii române - o scrisoare întocmită la 29 sau 30 iunie 1521, de către negustorul Neacșu din Câmpulung către judele Brașovului, Johannes Benkner. În comunicarea respectivă, care se referă la mișcările trupelor turcești pe Dunăre, se spune: „...*I pac dau știre domniei tale za lucrul turcilor, cum am auzit eu că împăratul au ieșit den Sofiia, și aiminterea nu*

e, și s-au dus în sus pe Dunăre...”

Cu excepția câtorva cuvinte slavonești (i pac = așisderea, za = despre) textul scrisorii lui Neacșu este neaoș românesc. Fără a nega scrierea în limba română încă înainte de anul 1521, istoriografia noastră literară și lingvistică a fixat, definitiv se pare, *Scrisoarea* lui Neacșu drept primul moment de grai românesc scris, impunând, în același timp, și ideea că limba poporului nu era utilizată - în acele vremi decât în redactarea scrisorilor particulare.

Totuși cel mai vechi monument de grai românesc este manuscrisul românesc din „*Sbornicul de la Ieud*”, datat văleat 6900, adică 1391-1392. Manuscrisul românesc, împreună cu alte texte, a fost descoperit la Biserica din Deal, din Ieud (1364, cea mai veche din Maramureș) de Andrei Bârseanu și a fost donat Academiei în anul 1921.

Autorul primului tratat de topografie în limba română, apărut în 1854, a fost Dimitrie Asachi (1820-1868), matematician și topograf, fiul lui Gheorghe Asachi, scriitor român, întemeietorul învățământului în limba română în Moldova.

Cea dintâi sesiune a Societății Academice Române (Academia Română de mai târziu) s-a deschis la 1 august 1867. Înaltul for cultural al țării avea atunci 21 de membri, numiți prin decretele din aprilie 1866 și iunie 1867. Acești cei dintâi academicieni români au fost: Vasile Alecsandri, Vincențiu Kabeș, Gheorghe Karițiu, Ioan Caragiani, Timotei Cipariu, Dimitrie Cozacovici, Eliade (Ion Heliade) Rădulescu, Iosif Hodoșiu, Al. Hurmuzaki, Nicolae Ionescu, A.T. Laurian, Titu Maiorescu, Ioan C. Massim, Gavril Munteanu, Const. Negruzzi, Alexandru Roman, C.A. Rosetti, Const. Stamati, Ioan Străjescu, Ioan Sbiera și D.A. Urechia.

Numele a doisprezece dintre aceștia, le găsim menționate în protocolul celei dintâi ședințe de lucru pe care a avut-o societatea (la 31 august 1867).

Cea dintâi traducere tipărită în limba română a *Bucolicelor* lui Virgiliu o datorăm harnicului medic Fosile Popp, Tălmăcirea a făcut-o în 1839, dar lucrarea a fost publicată după moartea sa. Deși greoaie ca limbă, scrierea este remarcabilă prin fidelitatea cu care respectă originalul.

IN MEMORIAM

Dimitrie Țichindeal „*gură de aur*” își datorează popularitatea colecției sale de fabule „*Filosoficești și politicești prin fabule moralnice învățături. Acum întâia oară culese și întru acest chip pre limba românească întocmite*”, apărute la Buda în 1814. Este prima carte de acest gen în limba română.

Prima oară, fragmentul de roman „*Dridri*” (1873), scris de poetul Vasile Alecsandri, a apărut în „*Revista Contemporană*”, publicație literară și științifică bilunară, tipărită la București, între 1 martie 1873 și 1 august 1876.

Primul volum cu poezii ale lui Mihai Eminescu a apărut în anul 1883 și cel care s-a ocupat cu editarea lui a fost Titu Maiorescu.

Prima versiune a romanului „*Șoimi*”, scris de Mihail Sadoveanu, a fost publicat în „*Revista modernă*”, publicație literară săptămânală, apoi bilunară, apărută cu intermitențe la București, între 19 februarie 1901 și 24 februarie 1902, după care, cu titlul „*Pagini alese*”, continuă să apară între 14 martie 1902 și 16 februarie 1903,

În 1863, un an după publicarea monumentalului roman „*Mizerabilii*” la Paris, de către Victor Hugo, pe atunci exilat în insula Guernesey, apare la București prima traducere integrală a acestei valoroase opere din literatura franceză, datorită poetului D. Bolintineanu, în colaborare cu A. Zanne și M. Costiescu.

Cartea a fost editată în șapte volume de librarul Hristu Ioaninu în Typo-graphia Națională a lui Ștefan Rassidescu din București.

Considerată prima în Europa și în lume, această traducere face cinste celor trei autori care au adus la cunoștința publicului românesc o operă atât de valoroasă.

Către sfârșitul veacului al XVIII-lea, când au apărut în Europa primele scrieri cu învățăminte științifice despre creșterea albinelor, s-a tipărit și în limba română o carte - *Economia stupilor*, scrisă de doctorul român Ioan Molnar.

Aceasta a fost prima carte din domeniul agricol apărută în limba română. S-a tipărit la Viena în anul 1875. Un exemplar s-a păstrat și se află la tezaurul de cărți rare al Bibliotecii Academiei Române.

Doctorul Molnar și-a retipărit cartea în anul 1806, la Sibiu, într-o formă revizuită, având „*adaosuri de învățături noi aflate din toată lumea*”.

Istoricul și filologul Gheorghe Șincai a fost unul dintre primii autori români de manuale școlare. Printre scrierile sale didactice găsim și „*Povățuire către economia de câmp*” - un volum 224 de pagini, apărut în limba română, la

Buda, în anul 1806. Acesta este primul manual complet de agricultură apărut în limba română, și folosirea lui, atât în școli, cit și individual, a constituit un însemnat ajutor pentru începuturile științifice ale culturii pământului și ale creșterii animalelor la noi.

Prima carte agricolă scrisă de un român numai după specificul agriculturii noastre, fără a apela la învățăturile din cărțile străine de specialitate, este „*Calendarul bunului gospodar*”, tipărit în 1844 de către vestitul om de știință Ion Ionescu de la Brad.

Lăsând la o parte traduceri fragmentare din opera marelui Dante, care au circulat în presa românească între 1848-1880, prima traducere integrală din „*Divina Comedie*” și anume partea a II-a, „*Purgatoriul*”, apare în românește la 1888. Traducerea a apărut la Craiova, editată de Rallian și Ignat Samitca, semnată de Măria P. Chițu și dedicată memoriei abatelui G. Jacopo Ferrazzi, erudit cercetător al lui Dante.

„*Purgatoriul*” apare într-un format de 540/840/16, imprimat pe o hârtie velină satinată, groasă, de o calitate excepțională, în 512 pagini. Fiecare început de cânt e ilustrat cu capitole grafice diverse, conținând motive decorative adecvate. Pe fiecare pagină este reprodus în subsol, cu literă mărunță și textul italian. Versurile sunt numerotate, astfel că cititorul poate urmări deopotrivă textul românesc și cel italian.

Prima încercare de *roman social românesc* este considerată a fi *Istoria ieroglifică* (1705), bestiarul lui Dimitrie Cantemir, scris în limba română și tipărit mai întâi de vechea Academie Română. Recurgând la alegorie, Cantemir satirizează boierimea intrigantă și acaparatoare a pământului țăranilor.

Cel dintâi *roman românesc*, realizat după toate cerințele genului, valoros din toate punctele de vedere este „*Ciocoi vechi și noi sau Ce naște din pisică șoareci mânăncă*”, roman original, al lui Nicolae Filimon, apărut la București în 1863.

În 1886, în editura fraților Șaraga din Iași apărea primul manual de istoria limbii și literaturii române, alcătuit după criterii științifice de Ioan Nădejde, redactor al revistei „*Contemporanul*”. Pentru a ilustra evoluția limbii literare, manualul lui Nădejde utilizează metoda prezentării cronologice a textelor. Citatele sunt date în alfabetul vechi, chirilic, iar comentariile în cel latin. Partea de istoria limbii cuprinde 411 pagini, iar cea de istoria literaturii, 105 pagini.

Cartea lui Ioan Nădejde prezintă o remarcabilă valoare documentară și, cu toate erorile din biografiile unor scriitori contemporani, poate fi utilizată și azi pentru că ea sintetizează opiniile critice pe care revista „*Contemporanul*” le-a popularizat de pe cele mai înaintate poziții între anii 1881-1886.

Poetul basarabean: Grigore Vieru

In Memoriam

✍ Cecilia BĂNICĂ PAL

Grigore Vieru face parte din constelația poezilor basarabeni care au îmbogățit patrimoniul spiritual al poporului nostru cu opere de o inegalabilă frumusețe artistică și bogăție ideatică.

Născut la 14 februarie 1935, în satul Pererița, județul Hotin, situat pe malul stâng al Prutului, viitorul poet a copilărit într-o lume în care tradițiile, obiceiurile, limba română constituiau partea cea mai pură a vieții a acestor locuitori.

Cursurile liceale le urmează la Lipcani, iar în 1957 termină Institutul Pedagogic din Chișinău și îi apare prima sa carte pentru copii: *Alarma*. Se înscrie la Facultatea de Filologie și Istorie pe care o abandonează din cauza lipsurilor materiale.

Intră în publicistică redactor la revista „Nistru” și devine, așa cum sublinia mai târziu, acad. Eugen Simeon, 1973, un tribun „pentru această provincie românească năpăstuiată de istorie”.

În postura aceasta de tribun, de revoluționar l-am văzut în zilele lui decembrie 1989 la Iași, în fața Casei Memoriale Dosoftei, pe o tribună improvizată, cuprinzând cu privirea mulțimea adunată de freământul evenimentelor, strigând: „Jos hotarul de la Prut! Fraților, veniți, jos hotarul de la Prut!”. Dar n-a fost să fie și Grigore Vieru, cu sufletul încărcat de durere, n-a încetat să spere.

În jurul său s-a întins tăcerea; apoi, din 2000, denigrarea. Moare la 18 ianuarie 2009, în urma unui tragic accident, la întoarcerea de la comemorarea a 159 de ani de la nașterea lui Eminescu.

Scriitor în Moldova de la Răsărit de Prut

Opera lui Grigore Vieru n-a apărut pe un pământ arid, ci din sămânța aruncată de înaintași pe ogorul literaturii din Moldova de la Răsărit la Prut. Câteva nume sonore demonstrează permanența fenomenului

literar: Alecu Donici, Alecu Russo, Bogdan Petriceicu Hașdeu, Alexei Mateevici și alții.

Preocuparea problemelor de limbă și imortalizarea lor în articole sau în poezie a lui Grigore Vieru, este tot un proces de continuitate. Să nu uităm că Hașdeu a fost latinist de excepție, un cercetător al originii limbii române, că el ne-a lăsat cel mai complet dicționar al limbii noastre, Etymologicum Magnum Romaniae, că Mateevici a fost poetul teolog care a insuflat dragostea acerbă pentru limba română în poezii cantabile și astăzi: „Limba noastră-i limbă sfântă,/ Limba vechilor cazonii,/ Care-o plâng și care-o cântă/ Pe la vatra lor țărani.”

La baza artei scriitoricești a lui G. Vieru stă receptivitatea față de marile valori literare:

Eminescu, Goga, Blaga, V. Voiculescu, I. Pillat, N. Stănescu și alții - adevărate modele de cunoaștere, de mănuiere și transfigurare a limbii, de apărare a purității ei.

Iată de ce doi ani de zile - 1987-1989 - Vieru a luptat pentru consacrarea unei legi prin care limba română să fie socotită limbă oficială și la reintroducerea alfabetului latin pentru ca: „limba și religia au ținut vie ființa noastră națională de-a lungul veacurilor” deși, spunea el, este conștient că „Limba română la noi (Basarabia) nu este decât o candelă plăpândă.” (*Testament* - Limba română, oastea noastră națională)

Grigore Vieru a apărut limba de „impurități”, de șuvoiul năvalnic al neologismelor, de termeni triviali, pornografici, care se fac tot mai simțiți astăzi în creația unor autori. El a impus acuratețea, puritatea, simplitatea și încărcătura metaforică a expresiei. A mers pe ideea marilor poeți că „limba noastră-i o comoară” (Mateevici), este „un fagure de miere” (Eminescu), „e regină”, „e

sfântă”, „e dulce și frumoasă” (Alecsandri), oferind generațiilor sale ofranda adusă de el și de înaintașii limbii noastre: „În limba ta/ Ți-e dor de mama,/ Și vinul e mai vin,/ Și prânzul e mai prânz./ Și doar în limba ta/ poți râde singur,/ Și doar în limba ta/ Te poți opri din plâns.”

În stilul mesianic al lui O. Goga

Poetul, „iluminat simultan de poezie și de romanism”, așa cum îl numește prof. univ. Virgil Nistru Țigănuș, timp de 50 de ani a înflăcărat sufletele românilor și le-a implementat speranța în viitor, vorbindu-le în stilul mesianic al lui O. Goga despre faptul că „sârma ghimpată din fundul grădini”, care „i-a zgâriat inima” va cădea și „atunci lacrimi de bucurie vor străluci în ochii tuturor”. (*Limba română*)

El a transmis vibrația patriotică generației sale de scriitori, tinerilor poeți oferindu-le o *ars poetica* plină de esențe, de credință și de dăruire. Nume sonore fac parte din literatura acestor țărâmurii: Liviu Damian, Emil Loteanu, Dumitru Matcovski, Arcadie Suceveanu, Ion Vatamanu, Pavel Bota și alții care formează un adevărat corp de elite poetice.

Referindu-ne la creația poetică a lui Grigore Vieru luăm drept far răspânditor de lumină cuvintele lui Nichita Stănescu: „G. Vieru este un mare și adevărat poet, el transfigurează natura gândirii în natura naturii, ne împri-măvărează cu o toamnă de aur; cartea lui de inimă pulsează și îmi influențează versul plin de dor și pură limpezire”.

Vieru ne-a dat poezia sufletului său cu întreaga lui complexitate, cu trăiri ce-l fac să treacă de la tonul elegiac la cel de revoltat, de la speranță la durere, de la tristețe la bucuria descoperirii lui Dumnezeu. În opera lui, registrul de fapte și sentimente ascunde - așa cum spunea el - „o taină” purtată cu sine „în marea trecere” - viața blagiană. „Răsunetul vocii sale cuprinde copilăria, satul, văzut ca și la Blaga, Goga, sau la marele prozator Creangă”, ca un „cuiub al vârstei de aur”, ca un loc în care nimic nu-ți poate știrbi iubirea față de oameni sau față de natură.

Dacă uneori satul este un Eden alteori, la Vieru, este dominat de tristețe ca și la Goga, supus aceluiasi destin. „*Patria este un copil, dacă uiți de ea, poate să plece de acasă*”. O

osmoză perfectă între țară și copil, două entități insepara-bile pentru a trăi românismul în Basarabia.

Poetul subtil și discret

Aceeași osmoză o întâlnim și în motivul mamei - foarte frecvent în poezia sa. Mioritic și evolutiv, în toate curente ce s-au succedat în literatură, acest motiv a constituit un pilon de susținere a vieții celor din jur. Mama femeie simbolizează la Vieru ca și la Ștefania Velisar Teodoreanu, „*pământul, matcele lui în care se zămislește cu chin și risc de moarte viața omenirii*” (Căminul).

Mai mult decât atât, în opera lui Vieru simbolistica se extinde; mama - de multe ori - e țara - identitatea ei contopindu-se cu locul și poporul sărăcit și oprimat.

Subtil și discret, poetul creează această imagine dintr-un șir de poezii cu titluri simple dar atotcuprinzătoare pentru comunicarea poetică. Menționez câteva: *Buzele mamei, Măinele mamei, Noaptea mamei, Pâinea mamei, Cântecul mamei, Cuvântul mamei, Tăcerea mamei, Izvorul mamei, Mama în casa noastră, Mama și feciorul*. Un întreg univers se poate reconstitui, în care mama, plimbându-se prin toate galaxiile, stăpânește, cu ființa ei, „*puterile nebănuite ale existenței*”. Metafore simple și concludente sugerează ideea de sfântă, miraculoasă, înțeleaptă, făptuitoare, blândă, purtătoare de har, etc. Toate acestea însă se polarizează în jurul familiei, în casa noastră, „*unde icoana mamei*” se completează cu menirea ei de a le transmite „*cuvântul*” și „*cântecul*” neamului.

Grigore Vieru și-a iubit mama, i-a înțeles sufletul, aspirațiile, dorințele. A luptat pentru îndeplinirea lor și a murit trist pentru că nu și-a văzut visul împlinit. Undeva mama poetului poartă pecetea mamei lui Mihai Viteazul din legendele lui V. Bolintineanu (Muma lui Mihai) care pune mai presus de moarte unirea românilor: „*Știrea ta e tristă foarte, Nu că fiu-meu a murit, Dar că chiar*

prin a lui moarte, Pe români n-a dezrobit.”

Cel care l-a căutat pe Eminescu

O altă coordonată a creației lui Grigore Vieru o constituie reveria, visul, melancolia, toate intrând în sfera erosului. Iubirea, pentru poet, implică o stare de extaz, ca la Eminescu sau Blaga, ea este purificatoare, înălțătoare, deoarece plecarea iubitei lasă urme adânci, singurătate, regret și durere. Este cosmică, macrocosmosul guvernând legile inexorabile ale microcosmosului în care au loc drame sau împliniri.

Natura devine martoră și părtaşă la durabilitatea sau perisabilitatea sentimentelor; iubitul simte nevoia confesiunilor. Când sărută „*cruciulița*” de la pieptul femeii iubite trăiește o stare de iluminare, de spiritualizare. „*E ca și cum ai vedea Răsăritul soarelui!*”

Viața și moartea, credința și iubirea, durerea și speranța își găsesc reflectarea artistică de excepție în poezia de sorginte religioasă a lui Grigore Vieru.

După moartea mamei sale poetul, răspunzându-și marilor probleme ale existenței, a căutat răspunsul în definirea divinității. Dacă Arghezi, neputincios, revoltat, era un căutător al certitudinilor pendulând între credință și tăgadă, Grigore Vieru se apropie mai mult de poezia lui Vasile Voiculescu, a lui Nichifor Crainic. Adorându-l pe Dumnezeu, poetul socoate - că „*tot harul cuvintelor*”, toată arta poetică este de la El: „*Cuvintele sunt surorile mele pierdute și regăsite prin mila și dragostea lui Dumnezeu*”.

Desigur că volumul „*Hristos nu are nici o vină*” ne relevă o fațetă mai puțin cunoscută a lui G. Vieru.

Cine a fost G. Vieru? Omul care a luptat pentru limba română, omul care a scris în limba română 24 de volume - poezii pentru copii, poezii pentru sufletele noastre, aforisme, articole. A fost membru al Academiei Române, deținător a mai multor premii și distincții și mai ales a fost cel care l-a căutat, înțelegându-i unicitatea, pe Eminescu: „*Știu cândva, la miez de noapte/ Ori la răsărit de soare/ Stinge-mi-s-ar ochii mie/ Tot deasupra cărții sale*”. (Legământ).

Moartea lui a fost o coincidență? O chemare eminesciană? O păstrare a legământului? Vom căuta mereu răspunsul.

Dr. Silvia
MÂNDĂȘESCU

SUPRADOZA

Eu nu simt nevoia
De droguri
Ca să fiu fericită
De când sunt pe planetă
Cu umbra mea
Mi-am injectat minciuni,
Am prizat deziluzii
Iar acum
Fumez țigări
Contrafăcute din fericire.
Pe mine
Mă droghez
Doar cu niște cuvinte...
Plătesc oricât!
Hai amândoi
Pe apa sâmbetei
Să ne îmbătăm
Cu vorbe frumoase
Dacă vii
Împart cu tine
Țigările mele
Cu fericire.
Lasă acasă
Pastilele
Cu realitatea crudă
Nu-mi place
Să mă trezesc
Nas în nas
Cu adevărul gol-goluț!

PRIVIRI

Culeg luceferi
Din privirile
Ce le așterni
Asupra-mi
Și îi trimit
Printr-un curier
Rapid
La inima mea
Care așteaptă
De ani buni
Să coboare
Cerul pe pământ.

Târziu în devreme

Puiu COSTEA

Îmi plac bătațiile clipelor afurisite; ceea ce nu-mi place e încrâncenarea cu care galopează timpul spre etc. Spunea cu ani în urmă o poetă: „Ziua de azi se spăla din farfurii...” dar coaja abia presimțită a realității e o năvălire acum, flămândă de întâmplări viitoare. Spiritul singur tremură la gândul nevederii, prizonier dincolo de cete șapte împletiri de drumuri. Nicăieri, ca aici și tu știi, nu asfințește mai frumos soarele în septembrie. De altminteri, fără a pune la socoteală drumul acestei veri către echinocțiul de toamnă, noi am zidit în flori și în ierburi, un răspuns dat eternității: nu putrezește un . nume adorat pe drumul singurătății, ci numai umbra cuvântului rostit în nebotzul adevărului.

Bucuria prezenței, timbrul vocii, ca o dimineată senină, zâmbetul, aripă de cântec tăcut, înalță acum o poartă prin care vei intra din nou odată cu visul.

În cearcănul său luminos, singurătatea de tine e altfel... Spinii clipelor săpate devin stalactite și stalagmite într-o peșteră în care ecoul umblă încet să nu-strivească devenirea. Cum altfel aş putea să nu mă năruir vin în cotidian și din cotidian în vis?

Prin colbul lumii mășăluiesc fără să știu precis reperul ajungerii, dar, din vis, zbor cu aripi de șindrilă și chiar de voi cădea, precum Meșterul Manole, o fântână din mine va naște izvorul și o mănăstire va chema în ea credința ca cel mai omenesc sentiment - dragostea - este posibil.

Timpul fuge mai, adumbrit ca izvorul de piatră rară risipinduse-n descântecul plecării, în pierderi și în dor. La granița dintre rai și iad noaptea și ziua stau de-a valma, zodiile n-au zodie și cel. mal parșiv cuvânt e nicăieri.

Nălbarul vine doar să cheme misterul și lutul, și în florile abisale nu zboară fluturi ci se oglindește propria viață.. Când cobor din viață pe pământ, ard în altare smirna ideilor reconstituind drumul pe care ți l-am întins la picioare. El te va conduce la mine, acolo unde instinctul e paznic de far luminând nașterea clipelor viitoare. Târziu în devreme și devreme-n târziu, eu sunt precum jucătorul de șah așteptând această partidă în care atât piesele albe cât și negre au lunecări crepusculare sub „gambitul damei”.

Îți privesc palma! Sub linia capului, sub linia norocului, sub linia destinului văd conturată precis linia orizontului. Avem aceeași deschidere.

Privește oglinda ceasornicului mut

Clipa e încă aripă tandră

De azi mi-am pus sufletul pe scut

Să fie pentru tine ofrandă.

Nu se poate concepe zbor fără jertfă, cum nu poate exista realitate fără vis.

Deocamdată e încă târziu în devreme.

Heidegger, cuvintele și criza

Violeta LĂCĂTUȘU

Azi noapte l-am visat pe Heidegger. De unde până unde? m-am întrebat. De fapt, nu îi distingeam chipul, știam doar că el trebuie să fie cel ce-mi vorbea.

Era supărat pentru că Instanța ce premerge omului și-i dă acestuia limbajul spre a o scoate din tăcere, îi face semn neputincioasă dintr-o lume a nenumitului.

„A dispărut gânditorul - mi-a spus cel ce exprimă mesajul Ființei adus prin el la rostire. A dispărut omul care dă glas «cuvântului tăcut» al Ființei, a dispărut și poetul. Cuvintele - esență ajung doar o Criză. E Criză!”

Ce știe el despre criză? Mi-am zis, trezindu-mă din vis. La noi e ploaie de cuvinte și secetă de bani.

Și totuși...

O viermuială de vorbe, tot mai prolifică, se prelinge pe fața crăpată a pământului.

Inflație și Zădărnicie, Gândirea și-a ieșit din destin

Și limba second-hand curge prin arterele spațiului public ce dictează cum trebuie să funcționeze limbajul.

Pământul până la cer este năpădit de buruieni: clișee verbale, reclame de gânduri-surogat impuse democratic, rețete strălucitoare de sentimente.

Eroism verbal. De fapt, tănuită sărăcire a limbii

Deșertificarea limbajului. Vacuum sufletesc. Primejduire morală.

Esența umană agonizează în intenții sterile.

FIINȚĂ. FIINȚARE. GÂNDIRE. LOGOS...Aiureli

Cuvintele de sub cuvinte au murit de mult.

Sufletele de deasupra sufletelor s-au retras în mută virtualitate,

Criză...Criză spirituală?! Sau doar financiară...

Sisteme sociale troznesc sub grohăitul lăcomiei obeze.

S-au sfarogit ideologiile semețe în toate culorile.

Slăbina profitului rânzește.

Ochii hulpavi și buze unsuroase mustesc noi ițe.

Materialism, consumism, succes, imagine, statut și dezvoltare: cuvinte seci, cuvinte goale.

Da, fraților, e criză!

Și inovate sunt doar cuvintele.

Avem o țară frumoasă ca un cântec

educator Ecaterina ȘUSTER
Colegiul Tehnic „Petru Poni”, Roman ➤

Un buchet minunat de flori, strâns într-o panglică albastră-discret muiat în Marea Neagră-aceasta este țara mea!

Trăim într-o țară binecuvântată cu frumuseți cum rar întâlnești... Munți ale căror creste sfidează norii; dealuri line - pe care privirea se odihnește sub imperiul atâtor culori; câmpii întinse - deschise ca sufletul celor care le locuiesc.

Toate, străbătute de ape repezi, iuți, aprige ca Oltul sau liniștit curgătoare ca fratele-i Mureș. Și lacuri ochiuri albastre, senine ca cerul, sub care domnesc tauri adânci, vrăjite.

Stânci sculptate de vânt, vulcani nici pe departe periculoși precum Vezuviul, codri prietenoși și viețuitoare atât de variate, desprinse parcă din pagini de literatură.

Cum să nu iubești așa minunății!

Dar, din păcate, natura este din ce în ce mai afectată de activitățile omenești. Acestea au ca efect transformarea mediului natural, uneori până la degradarea sa.

Despăduririle, poluarea aerului și a apelor, eroziunea solurilor, transformarea peisajelor, dispariția unor specii de plante și animale sunt câteva din problemele grave ale prezentului.

Pădurile, aurul verde al țării noastre, contribuie la înmprospătarea aerului, adăpostirea animalelor, limitează viteza vântului, iar lemnul lor este atât de util în diverse domenii.

Tăierea lor necontrolată duce la modificarea climei, la împuținarea unor animale sălbatice, la distrugerea echilibrului natural.

Pădurea constituie o sursă de frumuseți și bogății pe care omul are datoria să le ocrotească.

În zilele noastre, prin dezvoltarea industriei, agriculturii, transporturilor, rezultă unele substanțe care ajung în sol, aer, apă și care sunt toxice pentru viețuitoare, ducând, treptat, la dispariția speciilor rare, dar și la poluarea aerului, a solului și a apelor.

Apele, o altă bogăție naturală a țării noastre, devin și ele din ce în ce mai poluate, datorită deșeurilor industriale aruncate fără chibzuință, a naufragiilor navelor petroliere ce declanșează adevărate catastrofe pentru viețuitoare.

Fără oxigenul eliminat de plantele verzi omul ar pieri. Deci, pe bună dreptate, pădurile sunt sufletul nostru! Și

sufletul nostru este din ce în ce mai chinuit! Haideți să facem ceva! Să nu lăsăm natura să moară!

Haideți să ne învățăm copiii că nimic nu e mai prețios decât să trăiești într-un mediu curat și sănătos pentru a te dezvolta la fel!

Am hotărât să ne educăm elevii în spiritul curățeniei și al frumosului. Am pornit, astfel, și în cadrul orelor de Cunoașterea mediului, dar și în afara orelor de curs, la demararea unor activități pentru salvarea planetei noastre, PLANETEIALBASTRE.

Am pornit de la discuții despre

planeta noastră, am numit celelalte planete ale Sistemului Solar, iar apoi am explicat copiilor de ce planeta Terra este numită PLANETA ALBASTRĂ (datorită întinderilor mari de apă care o fac să pară albastră, atunci când este privită din Cosmos).

Am realizat apoi fenomenul de brain-storming, pornind de la Planeta albastră (poluare, bogății, războaie, păduri, râuri, oxigen, deșeuri, gaze, fum, sol).

Au realizat apoi scurte texte, pe baza imaginației lor, pornind de la titlul „De ce plânge Planeta Albastră?”. Ideile lor au fost foarte frumos formulate și multe, apropiate de adevăr.

„Planeta albastră va deveni Planeta Poluată pentru că mașinile, tractoarele și majoritatea fabricilor din lume poluează aerul, producând gaze toxice, fum negru și dăunător. Pe plajele mărilor și oceanelor sunt aruncate cutii, ambalaje și multe altele. Iar oamenii taie copacii care ne oferă oxigen și calcă plantele în picioare. Toate acestea fac să plângă draga noastră Planetă Albastră”.

„Peste 2000 de ani veni omul cu tot felul de mașinării care distrugau planeta și o poluau. Omul inventă hârtia.

Pentru producerea hârtiei trebuiau pomi, iar omul distrugea tot mai mult

mediul înconjurător - De aceea plânge Planeta Albastră.”

„Ar trebui ca mașinile, motocicletele și multe altele să nu se fi construit. Ar trebui să fie o planetă cu multe feluri de flori și alte buruieni, pentru că ele ne dau oxigen.”

„Planeta Albastră, atunci când plânge și este supărată, își revarsă apele mărilor și oceanelor pe țărmurile zonelor din apropiere și produce inundații și mari stricăciuni.”

Am continuat activitatea noastră cu discuții despre poluare, imagini, tot felul de curiozități scoase de pe Internet, precum și diafilme cu locurile din țara noastră declarate rezervații naturale și cu plantele și animalele ocrotite de lege.

Am discutat apoi despre cum pot adulții să combată poluarea și cum le-ar putea oferi ei, școlarii, ajutorul. S-a organizat în școala noastră colectarea de deșeuri din plastic, oferindu-se astfel copiilor ocazia de a da și ei o mână de ajutor la curățenia mediului înconjurător.

Pentru a sensibiliza și ceilalți elevi din școală, precum și din școlile din împrejurimi, elevii au realizat picturi în acuarele, colaje și afișe cu titlul „Salvați Planeta Albastră”, care au fost afișate la panoul școlii.

Am realizat împreună cu ei ecusoane cu același titlu „S.P.A.” și le-am împărțit tuturor copiilor și cadrelor didactice din școală.

Am învățat și un cântecel despre planeta noastră și despre cum o putem ajuta noi, copiii, și pe care îl vom cânta tuturor elevilor de Ziua Pământului, pe 5 iunie, când vom da o minunată serbare în cinstea planetei noastre.

Noi, cadrele didactice participante la realizarea acestui proiect, considerăm că scopul nostru a fost atins: am reușit să sensibilizăm copiii, să îi facem să-și dorească să crească într-un mediu sănătos și curat și să ajute atât cât pot ei la realizarea acestui lucru. Au înțeles că ei sunt viitorul țării, „oamenii mari” de mai târziu, care-și pot construi încă de pe acum un mediu în care să crească fericiți și sănătoși.

Prieteni ai naturii, protejați mediul înconjurător! Pământul nostru suferă, întindeți o mână de ajutor Planetei Albăstre! Secolul care va veni va fi poate mai curat sau, poate, nu va fi deloc!

Copilăria

Bibliotecar Cristina PANAITE

„Un copil poate oricând să învețe un adult trei lucruri: cum să fie mulțumit fără motiv, cum să nu stea locului niciodată și cum să ceară cu insistență ceea ce își dorește.”

Paulo Coelho

COPILĂRIA. Vârsta sincerității, vârsta viselor fără graniță, vârsta marelui adevăr, pe care-l ascundem în noi mereu...

Există pe lume *copilăria*, privire candidă care oprește gesturile negre ale inconștienței.

Vorbe, gesturi, priviri, întrebări pe care le văd, le aud ... Zbuciumul. Chinul. Primele nopți albe, primul gângurit, promisiunea, speranța, gândul, sacrificiul, nehotărârea, sinceritatea, credința, dăruirea. Nu dăruiești nimic dacă nu te dăruiești pe tine. Să te dăruiești cu bucurie, neconținut, fără odihnă, risipitor cu tot ce simți, cu tot ce știi, cu tot ce ești, cu toată dragostea, pentru rodul dragostei, minunea vieții: COPILUL! Fiindcă din tot ce faci, numai dăruirea are preț. Pleci. Dar nu de tot. Din tine asta rămâne mai departe în ceilalți.

DĂRUIEȘTE-TE ! Învață să înțelegi suferința, greșeala. Veghează cu dragoste, căldură și înțelegere. Și încearcă apoi să arzi. Iar la flacăra sufletului tău încălzește sămânța. Va fi spic bun, dacă ai vegheat netemător de vânt, cu nemărginită credință, dragoste și speranță.

Ghiocelul

Floare albă și gingașă,
Primăvara ai sosit.
Bucurie și speranță
Tu în suflet ne-ai sădit.

Mădălin PALADE

Grupa mare, pregătitoare pentru școală
Grădinița „Alecu Russo” Bacău
Institut Maria Chiriloaie

„Stagiune” permanentă

Învățător MARIA LEVĂRDĂ
Școala „Mihai Eminescu”, Roman

Isteții elevi ai clasei I D, Școala „Mihai Eminescu” Roman, au devenit deja mici “vedete” ale târgușorului nostru patriarhal. Deși abia

acum câteva luni au pășit, cu emoție de bobocei, pragul școlii, ei s-au implicat cu bucurie și entuziasm în multe activități cu totul speciale pentru vârsta lor: apariție la o emisiune a televiziunii locale „Rom-TV”, fotografie și articol în ziarul „Monitorul de Roman”, premii la un concurs național de pictură, impli-

care în parteneriate, colaborare cu Biblioteca Municipală „George Radu Melidon” Roman și altele.

Primul eveniment important, la care au participat, a fost pe 25 octombrie, când au avut onoarea de a depune coroane la Monumentul Eroilor. Ce mândri s-au simțit atunci când, văzându-i atât de micuți, domnul primar, profesor Dan Laurențiu Leoreanu i-a felicitat!

A urmat apoi 1 Decembrie, Ziua României, când, conform calendarului Proiectului de parteneriat educațional „Prietenie, o împărăție fără hotare”, au sărbătorit acest eveniment, având ca oaspeți „partenerii” de la clasa I C, Școala cu clasele I – VIII Nr. 8 Roman și preșcolarii de la grupa mare A, Grădinița cu Program Prelungit Nr. 1 Roman.

Baloanele roșii, galbene și albastre cocardele tricolore din piept, steagurile României și U.E. precum și costumele populare au împodobit clasa, trupușoarele și inimioarele participanților. După interpretarea unor cântece și poezii, rostite cu implicare patriotică și candoare de copil, manifestarea s-a încheiat cu o horă mare și veselă.

Cu prilejul sărbătorilor de iarnă, micuții școlari și-au uimit părinții cu talentul lor, interpretând roluri amuzante la „Carnavalul din lumea poveștilor”. Și, pentru că au urmat, săptămânal, cursuri de dans, ei și-au exprimat bucuria și nevoia de mișcare în ritmuri de vals, samba, tango, rock și chiar de sărbă.

Pe 15 ianuarie au intrat și ei în rezonanță cu tradiția anuală a școlii, care își sărbătorește ziua, comemorându-l totodată, pe marele poet Mihai Eminescu. Cele mai cunoscute poezii din creația sa au fost memorate și interpretate cu mult drag, însă cel mai mare succes l-a avut dramatizarea fragmentului din „Scrisoarea a III-a”, moment imortalizat printr-o fotografie ce a fost inserată în „Cartea de onoare” a școlii.

Tradiționala și mult îndrăgita sărbătoare a primăverii românești 8 Martie, a constituit un alt prilej de manifestare artistică. Mămici, bunici și mătuși au lăcrimat, înduioșate de atmosfera creată prin cântece și versuri, rostite cu talent și sinceritate, de către micii artiști. Serbarea a fost înregistrată de către „Rom TV” și apoi s-a difuzat, chiar în ziua de 8 Martie, la emisiunea „Secretele familiei”.

„Stagiunea” continuă ! Acum, micuții artiști au intrat pe tărâmul lui Creangă. Se fac repetiții, se pregătesc costumele, recuzita și decorul pentru dramatizarea „Prostia omenească”.

E minunat că acești copii fac totul cu pasiune și e lăudabil faptul că ei sunt sprijiniți de familiile lor, niște părinți de nota 10!

învățător grad I - Viorica GHEORGHIESCU
școală M. Eminescu, Roman

Copilul în lumea cuvintelor

Când ajungi, ca dascăl, să citești: „Primăvara a spart geamul!” poți fi sigur că în sufletul acelui copil ai sădit ceva, i-ai adus cuvintele aproape de joaca lui de fiecare zi,

Și, hai să ne învățăm elevii să se joace cu cuvintele!

Sunt gânduri, care după lecturarea unor frânturi au apărut definindu-mi acea inocență și candoare, seriozitate și naivitate, creație și adevăr pe care doar copilul la vârsta lui, când genială, când astronomică le poate cuprinde-n infinitul cunoașterii sale.

Căutând, vom ajunge să îl definim, să-i recunoaștem trecerea prin lumea lui, în care poate spune: „Se povestește că pe vremea când soarele avea picioare și luna mâini, a fost un OM”.

Și atunci, lumea ce-l înconjoară e pentru el apropiată, se chiar identifică lăsându-ne să credem și-n „omul de fum” și-n „soarele albastru” și de ce nu și-n „visul norilor ce plâng de rouă”.

E bene că „pasărea măiastră” a sufletului său să-și ia zborul, să ajungă acolo unde cuvintele sunt joaca de fiecare zi. Întorcându-mă la clipa de adevăr, în joaca copilului din lumea cuvintelor, mă opresc la **școală**. Acolo unde fiecare cub al „Jocului cu figur” își are locul lui. Cunoscându-l din prima zi, simțindu-i privirea plină de atâta nevoie de a ști și până la floarea ce o așterne în ultima zi din clasa a IV-a, pe banca ce i-a fost prietenă, dar mai ales „casa a cuvintelor”, reușești să îi dai valoare întregului clădit în acest „pui de om”.

L-ai învățat să prețuiască lumea din jurul lui, dar s-o și vadă așa cum crede el, mai bună, mai dreaptă, mai frumoasă, mai urâtă sau mai păstrată pentru alții, ajungând o infinită poveste a tuturor lucrurilor. Și astfel, apare în jocul cuvintelor, mai ales la ora de compunere, o lume proprie în care totul, dar absolut **totul** este posibil, de la mersul în mâini și capul în nori, până la dulapul expoziției și sertarul cu anotimpuri.

Dacă „primăvara a spart geamul”, atunci și „...toamna de sticla se poate sparge”. Cioburile de frunze abia se țin. Și dacă...soarele se va supara foc pe cine o va sparge? Iar după aceea vor rămâne numai trei anotimpuri? Și nu e bine! Atunci, m-am gândit să stau cuminte și să nu mai sparg sticle.

Dacă cumva într-una se afla toamna, și...?

Totul aici implică grija pentru acea „balanță a naturii” ce nu trebuie supărată, așa cum fiecare „lume” a corpului nostru își are rostul ei:

„Degetele de la mana dreaptă începură între ele:

a) - Hai să mergem!

- Unde să mergem?

îngrijească casa.

Chiar dacă în acest joc sunt inversate anotimpurile și rosturile lor, fiecare face câte ceva, după cum este, chiar dacă uneori....

b) ...și apoi către cel mare:

- Dar tu nu faci nimic?

- Eu scriu și, iată, am îmbătrânit și vreau să dau locul meu unuia dintre voi.

- Dar nu se poate! Nu ești tu tatăl nostru?

- Ba da.

- Dar mama n-a-venit?

- Mama voastră e palma.

- Și atunci?

Neterminarea gândului creează altele și jocul imaginației poate duce la: „Eram în pauză. Un fulg de nea mi-a căzut pe haină. Bucuroasă, l-am luat cu mine în clasă. Dar, uitându-mă pe geam, alții și alții îmi făceau semne. Cum să îi iau? Abia am așteptat pauza când, jucându-mă cu toți, eram să mă fac fetiță de... zăpadă.

Sau mai departe:

„Cică se povestește că odată, o cireasă avea două picioare. Și a plecat ea așa, la drum, până ce a dat de o căsuță. A intrat și a început să strige: a venit vacanța!! Și pe loc, cireșul din fundul grădinii dădu drumul școlărișilor în cercei la urechile copiilor.”

Sau:

„Priveam mânușile de pe masă. Ele erau din țară roșie, de pe continentul albastru, unde oamenii verzi ca o căpățână de salata clocită la soarele roz, care ateriza aducând întunericul galben, brăzdat de stele negre, ca fundul unui ceaun în care își uitase bunica mânușile.”

În această „culoare” a cuvântului, copilul vede foarte departe.

Filosofia lui e simplă. Era spațială

- Păi:

degetul cel mare să întoarcă fânul, arătătorul să meargă după cumpărături, mijlociul să culegă strugurii copți, inelarul să ducă copiii la grădiniță și micuțul să stea și să

nu e departe. E posibil să fie continentul albastru și oamenii verzi, iar țara roșie, dar îi poate îngrijora o stea neagră și-un întuneric galben. Noroc că bunica și-a găsit mânușile. Optimismul acestui copil aduce liniștea, împăcarea lumilor, gândul bun că nimic nu le poate încurca, nici chiar o pereche de mânuși.

Până a ajunge la alte planete de unde soarele să ne vadă chiar și roz, lumea rămâne pentru o clipă în clasă. Aici:

- Tabla este întotdeauna în așteptarea unei urme;

- Băncile răd;

- Catedra stă prea dreaptă și serioasă;

- În cuier stau îngrămadite babele și moșii de haine la taifas;

- Ușa are aceeași „culoare a zilei”;

- Dulapul-expoziție n-are program de închidere;

- Florile din ghivece își povestesc aventurile iar;

- Sertarele anotimpurilor adună dantele de fructe și-o scrisoare de vacanță;

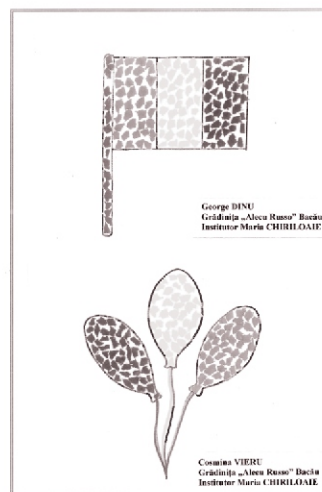
O asemenea clasă e o lume care nu se poate uita prea ușor. Dar oare e nevoie de a o uita?

E adevărat. Totul se poate întâmpla într-o ora de compunere. Dar cel mai important e să știm noi, că dascălia înțelege lumea copilului și a-i găsi locul în eterna lui cunoaștere. **Jocul cuvintelor** îl apropie de tot ce-l înconjoară, îi dă sentimentul

colectivității, îl face mai puțin singur.

Să încercăm a vedea copilul și dincolo de catalog, teste, eșantion și norme. Să-l educăm învățându-l să se autoeduce. Să se instruiască prin autoinstruire. Să păstreze lumea aceasta în care totul e posibil și pentru cei ce vor veni după el.

Da. În lumea copilului apa e vie. Să nu-i secam izvorul. Să credem în el și în bucuria lui de fiecare zi. Atunci, tinerețea va fi fără bătrânețe și viață fără de moarte. Căci lumea cuvintelor copilului e **infinită**. Doar soarele mai poate fi albastru și roz sau să aibă picioare, și luna să umble-n mâini, având grijă ca frunzele să nu-l acopere, luându-i lumina. Căci, el și copilul sunt **lumina**.

Simboluri ascunse în opera „Flautul fermecat”

Motto: „Cu greu se poate vorbi
despre Mozart, chiar cu pana muiată în curcubeu”
(Ovidiu Varga)

Goethe afirma despre opera mozartiană cum că ar conține o dublă ipostază - una comună, menită să distreze poporul de rând, și a doua - ce se dezvăluie celor „inițiați” (n.a).

La comanda directorului de teatru ambulant din Viena, Emmanuel Schikaneder - un vechi prieten al compozitorului, Mozart începe să compună o operă plină de poezie, ca o sinteză națională, grandioasă și unitară.

Libretul lui Schikaneder își are inspirația într-o poveste din Wieland ce se numea: „Lulu sau flautul fermecat”; colaborarea între compozitor și libretist este efervescentă, Mozart aducându-și contribuția chiar la elaborarea libretului, însă considerând tot muzica pe primul plan, deoarece își dorea cu ardoare o operă germană.

Subiectul central este reprezentat de cuplul Tamino-Pamina și drumul lor spre cunoaștere și spre atingerea iubirii celei mai înalte. Asociat la aceste simboluri, în libretul lui Schikaneder se mai deslușește un altul, redat obsesiv - cuvântul putere (Macht în limba germană). Acest simbol vom vedea că nu este deloc întâmplător pentru că el este folosit în toate sensurile lui profunde, atât pozitive cât și negative: în prima scenă, Tamino este urmărit de un șarpe și cade leșinat: apar cele trei doamne ale Reginei nopții ce ucid monstrul cu sulitele lor de argint- „mori monstrule, prin puterea noastră”; aceeași putere se recunoaște învinsă la sfârșitul piesei „zdrobită, nimicită-i puterea noastră, suntem toți prăbușiți în noaptea cea veșnică” - schimbarea puterii are ca rol instaurarea unei fericiri generale.

În esență, povestea arată antiteza dintre forța Binelui - reprezentată de Înțeleptul Zoroastru - el este marele Preot- o trimitere la sacerdoții vechiului Egipt, și forța Răului - reprezentată de către Regina Nopții.

Pentru conturarea acestor personaje, autorul împrumută simboluri orientale, extrase dintr-un roman filozofic al abatelui Tenessou.

Acest conflict, unicul de fapt, subordonează toată desfășurarea acțiunii: sorții de izbândă vor influența soarta cuplului Tamino-Pamina și chiar a lui Papageno - ce-și dorește o soție; pe lângă aceștia, există o serie de alte personaje subalterne, înzestrate în mod diferit cu putere, unele posedând chiar puteri supranaturale.

Să începem, așadar, cu Papageno- el posedă putere fizică, nu va putea niciodată să ajungă la o cunoaștere profundă, este superficial, instinctual - orice dorință trebuie satisfăcută imediat, guraliv ca o pasăre. El este un om al

naturii iar energia lui vitală este spontană, animalică.

Acestui personaj comic, Mozart îi conferă o muzică autentică de lied german, ariile sale purtând căldura vieții (se spune că însuși autorul, pe patul de moarte, cerea să i se cânte ariile lui Papageno).

Acest arlechin, cu bufoneriile sale, are rolul de a detensiona auditoriul, iar Mozart folosește cu multă măiestrie alternanța stărilor sufletești - de la tragic la comic, dând astfel posibilitatea ascultătorului de „a se descoperi pe sine în întregime” (n.a).

Acest personaj simplu, limitat, trăind doar în îngusta sa vale, de pe o zi pe alta, vânând păsări și nefăcându-și nici un plan îndelungat, va schimba calea destinului, când o va salva pe Pamina, ținută înmormântată de violentul ei paznic Monostatos și îi va dezvălui dragostea lui Tamino, înainte ca acesta să apară.

În ceea ce privește cuplul de îndrăgostiți - pe aceștia îi așteaptă multe piedici de trecut pentru că ei aspiră la o putere superioară, neputându-se uni decât după ce vor trece prin *Templul Încercărilor*.

În prima scenă, urmărit de un monstru, Tamino cade leșinat, dar se trezește la viață - regăsim simbolul inițierii, iar Tamino, odată inițiat trebuie să treacă probele în calitate de om și nu de fiu de prinț; însă Zoroastru îl previne, victoria îl va face înțelept ca să poată domni ca un prinț.

Există un contrast foarte mare în evoluția acestui personaj: dacă la început, Tamino era neputincios și slab, la sfârșit, el devine atotputernic - cunoașterea absolută a înfrânt umbra tăcerii și a adus totodată maturitatea dragostei împlinite pe plan spiritual, triumf obținut prin parcurgerea probelor. Aici, Mozart împrumută filozofia antichității, folosind și ritualuri medie-

pianist **Bogdan MĂNDĂȘESCU**

vale: călătoria spre Adevăr, spre cunoașterea de sine reprezintă un concept des întâlnit la Iluminiști.

Aceștia susțineau ideea victoriei Rațiunii - stăpână prin puterea ei asupra Non-rațiunii animalice - printr-un drum lung și răbdător pentru a conferi conștiinței individului libertate deplină.

În libretul lui Schikaneder, Tamino suportă toate aceste încercări, mânat de dragostea lui pentru Pamina - putem urmări, așadar, drumul său de la dezordinea inițială, la constituirea identității personale iar sentimentul *Iubirii* începe să se limpezească pentru a străluci apoi din ce în ce mai puternic.

La începutul operei, Tamino vede portretul Paminei, trimis de Regina Nopții, și dorește s-o elibereze de la Zoroastru, convins că acesta este un tiran; personajul acționează la primul impuls, pe care va trebui să învețe să-l suprimă - țelul său rămâne, însă țintește mai sus - satisfacția nu este imediată - „cunoașterea înțelepciunii să fie biruința mea, iar dulcea Pamina să-mi fie răsplată”. Dorind întâlnirea cu perechea lui, el își impune cea mai grea frustrare pentru a găsi forța necesară de a înfrunta probele: astfel, în final, dragostea lor va triumfa și nimic din afara cerului celor doi nu o mai poate vătăma.

Dacă Tamino își asumă prețul într-un mod conștient și voluntar, pentru Pamina aceasta reprezintă dezastrul - ea se vede prinsă în capcană, fără nici o soluție salvatoare - deci, nu poate înțelege toate nenorocirile ce cad asupra ei - a pierdut un părinte, este răpită mamei sale, e ținută prizonieră de Zoroastru ce nu-i dezvăluie intențiile, iar Tamino se desparte de ea - gestul sinuciderii pare logic, deși e împiedicat de cei trei băieți în ultimul moment.

Ideea captivității a mai fost întâlnită la Mozart în „Răpirea din Serai” unde personajul principal, închis fiind, meditează la abuzul de putere. De asemenea, cifra trei folosită des în „Flautul Fermecat” nu este arbitrară: Zoroastru are trei sclavi, Regina Nopții are trei Doamne, Papageno are de trecut trei pedepse; trei băieți îi recomandă lui Tamino: Constanță, Toleranță și Discreție; într-un spațiu domnesc Înțelepciunea, Munca și Arta, în templele Naturii, Rațiunii și Înțelepciunii în care va pătrunde Tamino, după ce va trece cele trei probe: a focului, a aerului și a apei.

Drumul, presărat cu suferințe, este tot unul „de probă” - Pamina va trece din domeniul nocturn al mamei sale în cel

diurn, solar al lui Zoroastru - ea străbate astfel moartea pentru a cânta în final, alături de iubitul ei „Eu însămi te conduc, Iubirea mă călăuzește”.

Un alt element ce dă forță sentimentului celor doi, este **flautul** - el ocrotește cuplul și le deschide drumul - simbolul armoniei universale. Pamina îi mărturisește lui Tamino, cum că flautul a fost cioplit de tatăl ei - de unde putem deduce simbolul ancestral binefăcător - de aici flautul e înzestrat cu puteri supranaturale, e „fermecat”.

Înțelesurile adânci ale flautului benefic fac trimitere la mitologia greacă - unde Orfeu, distrus de durere, coboară în Infern pentru a-și recupera iubita și îmblânzește cu ajutorul lirei toți monștrii; flautul mozartian apare și în scena finală unde reprezintă triumful armoniei date de muzică și de muzician asupra a tot ce-i negru, rău și urât.

Puterea, deținută de flaut se dorea, în mentalitatea iluministilor, impersonală - mai presus de lege și de oameni - de aceea ei o regăseau în forța naturii, a zeilor, a ordinii stelare - „sursa autorității este printre marile entități eterne și impersonale” (J. Stadiuski) - astfel că Zoroastru, este doar un interpret al acestei puteri, ce nu face decât să-i respecte regulile; acest personaj înțelept știe dinainte că, deși s-au despărțit, cei doi se vor regăsi, iar Regina Noptii este învinsă de puterea marelui preot. Zoroastru pune în scenă cadrul, întocmai ca un regizor, unde personajele se vor comporta cum dorește el - inclusiv forțele malefice sunt manipulate, fără să știe. Unul din atributele supranaturale ale Reginei Noptii este voalul ce înconjoară Adevărul - noaptea este învăluitoare, cele trei doamne poartă văluri inițial Zoroastru este văzut ca o forță malefică - cuplul Tamino-Pamina vor obține o primă victorie, când vor devoala Adevărul.

Mozart dă dovadă de o abilă forță de conturare a personajelor: intențiile Reginei Noptii nu sunt arătate de la început, astfel că apare prietenoasă; pe parcurs pune piedici, devine ostilă-această metodă sugerând că o victorie este cu atât mai mare cu cât forța învinsă este mai puternică. Degeaba încearcă Regina noptii să se răzbune, întreaga ei suită va fi în final înghițită de întunericul etern.

Aceeași modalitate se regăsește și în scena finală: se pare că Răul triumfă, atunci când Menostatus, la ordinele Reginei, încearcă să fure copilul celor doi, dar nu reușește și-l închide într-un sicriu de aur. Pentru ca pruncul să poată trăi, el trebuie purtat permanent, iar în următoarea scenă are loc deschiderea sicriului - copilul trăiește, dar își ia zborul în văzduh - asemănare cu mitologia greacă - zborul lui Icar.

Goethe îl numește Genius - nu găsim similitudini cu Luceafărul eminescian - poate geniul locui printre oameni?

Întrebare deschisă, dublată de renunțarea voluntară la putere a lui Zoroastru, iar impresia finală este cea a unei atmosfere mediocre, de răceală, noapte, moarte; adevărul va fi ascuns pentru totdeauna.

Mozart, prin „Flautul fermecat” realizează o operă națională germană, ce-i va atrage mulți admiratori - Goethe, Beethoven, chiar Wagner, operă prin care autorul și-a expus propriile aspirații spre fraternitatea între oameni, bunătațe, devoalând astfel secrete ale mișcării masonice.

Într-un trecut dramatic, în care tainele, intriga, pasiunile au afectat mult prea adesea cursul istoriei, lăsând în urmă un labirint uimitor de mistere, se înscrie și moartea lui Mozart, mister pe

care cercetătorii încearcă și azi să-l elucideze.

Mereu în lipsă de bani, copilul minune din lumea muzicii, lucra într-un ritm febril pentru a încheia concerte importante.

De-abia în anul 1964 s-a descoperit că *Recviemul* neterminat al lui Mozart fusese comandat de contele von Walsegg, cu ocazia morții soției sale la începutul anului 1791.

Când a căzut la pat - pe 20 noiembrie - nimeni nu bănuia că ar putea fi vorba de o boală fatală. Avea doar 36 de ani.

Georg Nicolaus Nissen, cel de al doilea soț al lui Constanze, a consemnat în bibliografia dedicată compozitorului: „*boala a început cu umflarea mâinilor și o aproape totală incapacitatea de a se mișca, apoi au urmat vărsături bruște și aceasta se numește febră mliară acută*”.

Diagnosticul a fost confirmat în registrul oficial de decese al orașului Viena. Mozart însuși bănuia ceva necurat la mijloc, căci îi mărturisise soției sale: „*cineva mi-a dat acqua toffana și a calculat exact data când voi muri*” (Era o otrăvă inodoră, cu acțiune lentă, pe bază

de arsenic) - și ajunsese să creadă că *Recviemul* pe care i-l comandase un necunoscut era destinat propriilor sale funeralii.

Pe data de 31 decembrie 1791, un ziar berlinez informa supra morții premature a compozitorului și specula în privința cauzei acesteia: „*deoarece trupul i se umflase după moarte, s-a crezut că fusese otrăvit*”.

Nu s-a făcut autopsie, iar trupul era moale și elastic, nu rece și rigid.

Dar cine să fi dorit moartea lui Mozart? Să fi avut vreun rol invidia lui Antonio Salieri, compozitor binecunoscut lui Mozart? Sau condamnarea francmasonilor care l-ar fi pedepsit pe compozitor pentru că dezvăluise secretele francmasonice în „Flautul fermecat”? Această operă alegorică, ce a avut premiera la Viena, pe 30 sep. 1791, cu Mozart însuși la pupitrul orchestrei a reputat un mare succes de public, dar și de critică.

Mozart fusese primit, în loja masonică vieneză în 1784 - loja cunoscută sub numele de *Binefacere*. Era o organizație și reprezenta o recunoaștere a succesului și o onoare mult râvnită.

Tânărul compozitor scrie muzica pentru ceremoniile secrete. La premieră, confrății francmasoni ai lui Mozart au fost surprinși de *Flautul fermecat*, de faptul că Mozart și libretistul său Emmanuel Schikaneder au folosit opera pentru a propaga idealurile de curaj, dragoste și fraternitate ale societății secrete în rândurile unui public mai larg.

I s-a comandat și o cantată pe care Mozart a compus-o în câteva zile, între premiera *Flautului fermecat* și izbucnirea bolii fatale.

Muzica funebă, ca prilej de meditație în fața morții nu l-a tentat pe Mozart, cum se va întâmpla peste decenii la compozitorii romantici. Când a făcut-o, la comandă, rezultatul, aureolat de dimensiunea capodoperei, a dat naștere legendei.

În anul următor morții compozitorului - francmasonii din Viena au organizat un spectacol de binefacere cu cantate în beneficiul văduvei și al fiilor lui Mozart.

Așadar, francmasoneria, atacată inițial de Biserica romano-catolică, apoi de o serie de conducători autocrați, precum împăratul Iosif al-II-lea, care privea cu îngrijorare creșterea puterii acesteia, cerând poliției să-i supravegheze atent activitatea, l-a recunoscut ca pe o mare valoare a muzicii.

Ultima operă scrisă de Mozart: *Flautul fermecat* - se dorea un omagiu, dar și o pledoarie pentru organizația amenințată.

Ochiul străzii

Ochiul străzii nu se închide
niciodată
te urmărește neîncetat
pândindu-ți fiecare gest
fiecare pas
te privește de la distanță
să vadă
dacă plângi sau râzi
așteptând prilejul
să te mângâie
sau să te strivească

tu - nu știi ce-ți cere -
sau nu mai vrei să știi
și mergi înainte
până te împiedici
și-ți julești genunchii
și-ți sângerează pielea
și-ți curg sentimentele
privind la ochiul străzii
care nu se închide
niciodată.

 Cecilia Bănică PAL

Singuraticul copac

Ram mi-e brațul
Trunchi mi-e trupul
sunt copilul nimănui.

Văd lumina ce se-aprinde
Printre frunze, apoi se stinge
sunt copilul orișicui.

Cresc la umbra lui virgină
Și sug seva cristalină,
sunt copilul codrului.
Mă aplec spre rădăcină
Noaptea când e lună plină
sunt copilul visului.

Mângâi frunze de stejar,
Sărut floarea de arțar,
sunt copilul dorului.

Strâng la pieptul meu petale,
Le prefac în cânt de soare,
Îl azvârl în largul zării,
Îl trimit în largul mării
Să îngâne legănând:
Sunt copilul *dorului*,
Sunt copilul *visului*,
Sunt copilul *codrului*,
Sunt copilul *orișicui*,
Sunt copilul *nimănui*.

Reverie

În noaptea asta albă și lină de Crăciun
L-ascult, tăcut pe Strauss și-mi pare deodată
Că FLUTURELE NOPTII – un ștregărel se joacă
Fugind voios din calea micuțului lăstun.
MAZURCA mă trezește. O POLCĂ săltărează
Mă scoate din uitare și-mi ține companie
Și-mi simt apoi tot trupul, zăcând în armonie
Tăcut l-ascult pe Strauss și parcă, deodată,
În atmosfera calmă și plină de sfânt duh
Văd SILUETA PLUTITOARE ce trece prin VĂZDUH.
Chiar BÂRFITOAREA tace, când VALSUL prinde viață...
Iar eu, furat de vise, l-ascult tăcut, pe Strauss.
Și-alerg cu el prin lume și sute de baghete,
Mișcări de vrăjitoare în aer desenează
Lăsând sărutul suav pe fetele cochete
Și-n inimi dorul tainic al celor ce visează
La muzica sublimă, ce pe viori dansează.
Doar DUNĂREA ALBASTRĂ se plimbă printre stele,
Opriindu-se uimită la una dintre ele
Stropită cu fulgi albi, din noaptea de Crăciun,
Aduși de vântul iernii din depărtat cătun.
Sfios, l-ascult pe Strauss și pare, deodată,
Că lângă bradul verde, împodobit cu globuri,
Crescut-a LILIACUL cu nuanțele de movuri
Iar micile petale, fărăme dintr-un dor
Zburdau, înnebunite, în zorii dimineții
Pe muzica ritmată din MARȘUL LUI RADETKI
.....
Descătușat de gânduri, scăldat în melodie,
Mi-ndrept, ales, privirea spre vechiul, lungul drum
Și văd cum pleacă, iarăși, bătrânul Moș Crăciun...

Pios, l-ascult pe Strauss în noaptea de Crăciun.

Dispută

Între mine și tine
stă Coasta lui Adam
finisată – lustruită – delicată
nu mai are nimic
din făptura-i bărbătească
mi-ai furat-o
ai modelat-o
după tiparul tău
și-ai așezat-o lângă
sânii tăi
ca să-mi amintesc cândva

că a plecat de la mine
și intrând în trupul tău
a devenit una cu el
O vreau înapoi
o cer
tu – însă – dai din umerii
lingușitori
iar ea – Coasta-
râde zgomotos stând lejer
între mine și tine.

Artistul și publicul

Prof. Iosif HAIDU
Artist plastic

Problema relației public-opera de artă, preocupând în cea mai mare măsură pe artiști și specialiști, este abordată teoretic în diverse chipuri și insistența cu care se revine asupra acestei teme ne subliniază seriozitatea ei.

În procesul creației nu cred să fie un pictor care să nu fie preocupat - uneori până la obsesie - de cel ce în fața pânzei îi va iscodi cândva gândurile, convingerile și seriozitatea artistică. Lupta chinuitoare, din atelier, cu materia, cu formele ce nu se axează, cu imaginea care nu capătă ușor expresie, nu este altceva decât lupta pentru varianta artistică cu virtuale capacități de comunicare emoțională. Este vorba de acel stadiu în care opera devine expresivă după aprecieri pe care artistul le stabilește subiectiv, înainte de confruntarea publică - pe baza unui fel de numitor comun al cunoștințelor și experienței de viață pe care le presupune privitorului.

Iată de ce consider o lucrare de artă plastică declarația „semnată în alb” cu privire la sensibilitatea și posibilitățile emotive intuite de artist la semenii săi.

Această apreciere se întoarce asupra artistului pentru a ne semnala justetea orientării sale asupra realității, gradul său de cultură, capacitatea de a emite adevăruri plastice la nivelul receptivității publicului.

Câteodată însă, un adevăr elementar - acel colosal lucru simplu, revelat artistului - nu poate fi prezent „în stare pură”, căci va părea fără expresie în lumea convențiilor ce intervin de obicei în limbajul artistic, convenții ce ușurează în general publicului larg drumul spre artă, dar împiedică în particular apropierea de substanța intim esențială a operei, acel container cu minuni ce se deschide în secret celei mai stricte subiectivități.

Astfel, artistul este nevoit sau să îmbrace în haina de împrumut a formelor plastice acceptate adevărul său, sau să încerce modalități noi adoptate ideii artistice - riscând prin aceasta (așa cum se întâmplă destul de frecvent) să atragă atenția asupra noutății soluției artistice. În ambele cazuri însă rădăcina motivivă a operei stă dincolo de modalitate și cu excepția artei formaliste - la care „imaginea” este totul - forma nu poate fi niciodată decât o poartă, un pretext către mari și elementare adevăruri firești.

Realismul de fond, greu de închis în definiții, nu poate fi una cu cel de formulare, cu acel „mimesis” al exteriorului. Dificultatea accesului la enunțul real al operei, găsesc că este o dificultate normală și perpetuă, prezentă în timp, chiar în momentele în care ne pare altfel.

Astăzi, artiștii noștri, abandonând la nivel aproape general modalitățile academist-impresioniste sau chiar post impresioniste cu care a fost o-bişnuit publicul, lasă fără îndoială, în derută, pe cei ce decriptează arta cu ajutorul schemelor învățate (deși anumite sensuri, tendințe și soluții plastice contemporane sunt mult mai bine înțelese decât suntem înclinați să credem).

Nu însă, modul eronat de lectură a imaginii constituie dificultatea cea mai mare în raport cu publicul, ci faptul că prezența operelor autentice, ce conțin crezuri personale, este destul de mică alături de lucrări care mimează modernitatea, speculează dorința firească de nou a publicului, fletează servit slăbiciuni estetice bănuite, complicând astfel destul de grav problema relației artei cu publicul.

Nu cred că se pot da justificări de principiu căutărilor sau îndrăzelilor, ci permanente referiri la autenticul impuls lăuntric al fiecărui artist, obligat de realități intime să descopere forma artistică ce-i corespunde, izolând gratuitatea exterioară a „moderniștilor”, ce nu înțeleg nici măcar exterior procesul.

Arta noastră contemporană, de bună calitate, nu poate niciodată, oricât de originală, de inedită ar fi soluția plastică, să lungească spre extravagant de dragul șocului optic, căci, în cadrul sever al funcționalității, fantezia cea mai liberă nu poate conduce decât spre autentic și tradițional.

Marele public crește treptat - deloc însă uniform sau pe aceleași Căi. Masa amatorilor de artă va rămâne totdeauna eterogenă, amestec de niveluri culturale, de sensibilități, de experiențe de viață ce duc la planuri diferite de percepere a operei de artă, implicite a actului de creație.

Promisiune

 bibliotecar Iulian GAVRILĂ

*De-ți voi călca, împins de flux,
În urma pașilor; pe plajă,
Pe dată slujba-mi voi schimba.
M-oi face croitor de lux...*

*Când voi veni din depărtări,
Ți-oi coase rochii elegante,
Mulate cât mai strâns pe trup,
Din îndelungi îmbrățișări...*

*În orele târzii din noapte,
Te voi învălui ușor,
În borangicuri diafane,
Urzite de-a iubirii șoapte ...*

*Pe ele, răsuflarea mea,
Va aburi, pe trupu-ți cald,
Ca roua-n dimineți de vară,
Paiete cu luciri de stea ...*

*Și-a degetelor mângâiere,
Croi-va tainic, pe-ntuneric,
Impudice dessous-uri,
Pentru ascunsele-n unghere*

*Iar miile-mi de sărutări,
Ți-or completa, febrile,
Iubito, zeci de garderobe.
Când voi sosi de peste mări.*

Dulce-amar

 bibliotecar IULIA STOLERIU

Picură timpul dulce-amar...
Gust clipele ce încă mă ard
Mă-nvăluie tăcerea clepsidrei iar...
Și totul mi se pare-n zadar
Îngenunchez în fața destinului clar,
Copil visez să fiu iar...
Imposibilul mi se pare real,
Dar timpul curge și picură dulce-amar...

Tu

Tu ești clipa și lumina unui zbor
așteptând în geana unui gând...
Mă regăsesc din nou pe acest drum,
unde ochii tăi tandri mă urmăresc
la orice pas risipindu-ți privirea
în mine, ca un val...
Te caut din nou, dar singură, umbra mea,
răspunde oricărui pas făcut spre tine...

Gânduri

Pr. Alexandru ZAMFIR

Trece timpul.
Cu mine, prin mine,
Cu tine, prin tine,

Cu noi, prin noi,
Amândoi.
Aruncă veșnicia secunda-n
noroi,
Secunda ce a murit,
Acum o secundă.
Prin noi.

Picătură de gând.
Picurând în cuvânt.
Picurat pe un rând.

Picuratul veșmânt.
Picătură de vânt.
Vânat de alt vânt.
Prea curând.

Sunt fântânarul care
a săpat.
În loc de apă
A găsit lacrimi.
Lacrimă.
Apă vindecătoare.
Tristețe îmbrăcată,
în neculoare și sare.

Pe pământ.
Lacrima.
E zâmbet,
În cer.

Când cad mă ridic și strig:
Lovește mai tare !
Cu fiecare palmă
Nu în mine
În tine.
Ceva moare.
Așa că n-ai decât
Dar
Lovește mai tare !
Până când ai să simți
Că te doare.

Mi-e somn
Dorm.
Visul mi se pare moarte.
Tresar.
Tremur.
Trec.

Sap adânc în ceea ce sunt.
Și
Plâng.
Sap adânc în ceea ce ești
De ce zâmbești?

Timp sub formă de nisip,
Privesc cum cazi.
Sus mai puțin,
Jos tot mai mult.
Timp sub formă de nisip.
Nu urci.
Cobori.
Adică mori

Am visat că m-ai visat,
Am visat că m-am trezit.
Si nu știi care din vise
Ți-l doreai,
mi-l doream
Realitate.

Bat la ușa sufletului meu
Nimeni nu-mi răspunde
Unde sunt, oare?
Unde?

Viață.
O zi.
O secundă.
Între două nopți?
Noaptea de a nu fi fost?
Și
Noapte de a nu mai fi?
Aici
Nu se termină!
Ar fi absurd să trăim,
Doar pe pământ.

Lângă tine sunt eu
Lângă mine nu-i nimeni.
În palmă am două linii.
Iubire.
Mai multă.
Viață.
Mai scurtă.

Știi ce fac acum?
Dansez.
Cu tine.
În gând.
Ești lângă mine,
Atât de aproape încât,
Îți pot auzi inima,
Cum bate în pieptul meu.

Viață.
O zi.
O secundă.
Între două nopți?
Noaptea de a nu fi fost?
Și
Noapte de a nu mai fi?
Aici
Nu se termină!
Ar fi absurd să trăim,
Doar pe pământ.

Sunt curios să știu
Dacă știi :
Că fără să știi
Poți să te împiedici
De nimic
Si să-ți frângi
Neștiutul
Suflet.

Șapte (liturghisire)

Pr. Cornel PAIU

Luni

deschid un perete
ascund o vină învelită în batistă albă
cu monogramă
și plec

fluturii îmi zboară
pe deasupra creștetului

în ordinea pașilor
cu apă și cu lapte
și cu vin se completează prăpăstii

fluturi zboară pe deasupra lor

Marti

deschid alt perete
ascund o nedreptate
învelită în fular negru
desfășurând un craniu
în aer stătut
și plec

lilieci îmi zboară
pe deasupra creștetului

sub pași apa și laptele și vinul
se preschimbă în sânge

lilieci îmi zboară pe deasupra creștetului

Miercuri

deschid încă un perete
ascund un cuțit
învelit în fum și în grăsime și plec

vrăbii îmi zboară pe deasupra creștetului

apa și laptele și vinul
sub tălpi
se adună în propria lor alcătuire

vrăbii îmi zboară pe deasupra creștetului

Duminică

deschid deodată toți pereții
de pe întreitele părți

scot vina scot nedreptatea
scot apucând de mâner cuțitul
scot și libertatea și cartea și moaștele

pe toate le așez într-o rugăciune

Joi

deschid încă un perete
ascund libertatea învelită în folii de plastic
frumos colorate

zmee îmi zboară pe deasupra creștetului

sub pași apa și laptele și vinul
formează cercuri

zmee se rotesc pe deasupra lor

Vineri

deschid alt perete
ascund o carte învelită în hârtie albastră
și plec

vulturi îmi zboară pe deasupra creștetului

apa și laptele și vinul încep să crească
afundându-mi gleznele

vulturi planează pe deasupra lor

Sâmbătă

deschid încă un perete
ascund moaște învelite în giulgiu de in
și plec

șerpi zburători
mi se rotesc pe deasupra capului

ajunse până la genunchi
apa și laptele și vinul
se preschimbă în mir
șerpi zburători se rotesc pe deasupra lui

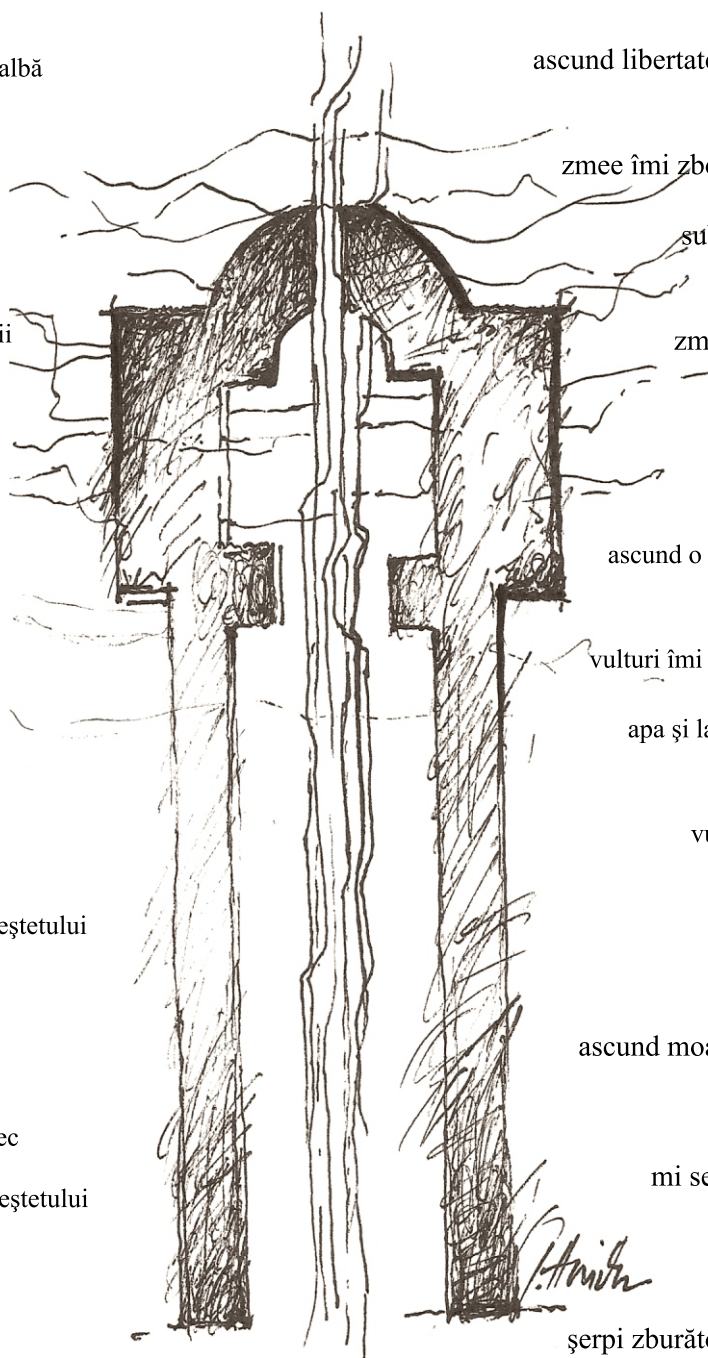

spre seară închid pereții
și împart rugăciunea în șapte

pe deasupra capului îmi zboară
și fluturi și lilieci și vrăbii
și zmee și vulturi și șerpi zburători

apa și laptele și vinul
se pierd în iarba pașilor

pe deasupra capului
îmi zboară îngeri

Petru PERCĂ

Vizuină

Cine mai are nevoie de poezie,
 aripa asta care nu mai înalță pe nimeni,
 rana deschisă din care îi vezi pe ceilalți,
 vitraliul acesta pictat cu metafore pe unde
 sufletul îți pleacă uneori la plimbare?
 Trezește-te!, secolul stă să moară,
 poezii și-au turnat de mult cerneala pe ei
 și și-au dat foc, în semn de protest...
 Arzând precum torțele, au coborât în cetate,
 să-i lumineze mulțimii din piețe.
 Cine mai are nevoie de poezie,
 cuvintele astea plângăcioase
 pe care nimeni nu le mai citește,
 vizuina aceasta colcăind de durere,
 ochiul acesta acoperit de albeața-ntristării.

Teatru

Ziceți-mi unde-ar fi trebuit să mă nasc
 pentru a nu fi avut sentimentul acesta
 de înstrăinare, depărtare și gol?
 Ori în ce scenarii absurde
 am ajuns ca să joc și-n ce rol?
 Mă voi fi implicat mult prea mult
 în replicile unui biet personaj,
 voi fi nedormit, și tocmai de aceea
 iau drept față a mea acest machiaj...
 Ale cui sunt atunci sentimentele-acestea
 și mâna ce o-ntind tremurândă spre soare?
 Ori o fi chiar și-acesta doar un biet reflector?
 Or fi anotimpurile și frunza foșnindă
 artificii banale într-al scenei decor?
 Bine!, dar atunci treziți-mă, coborâți-mă între voi,
 arătați-mi drumul spre casă...
 Vor fi plângând copiii după mine-acolo.
 Mă va fi așteptând de mult timp o nevastă.

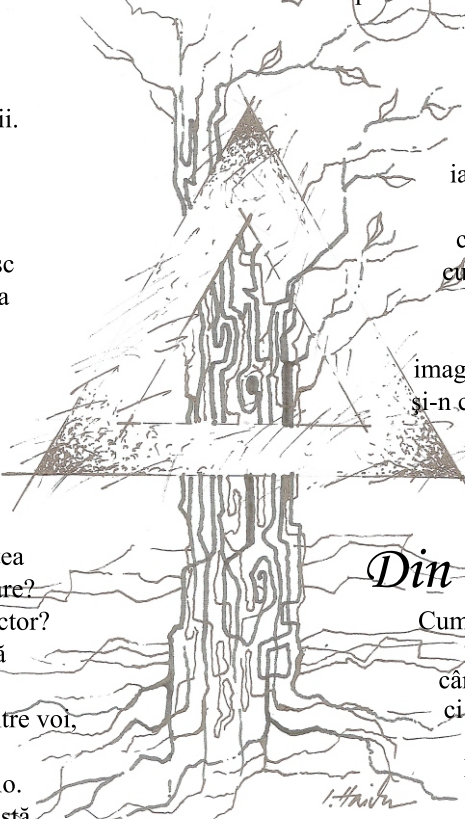

Întâlnire

Dacă nu i-ar fi fost dat ochiului meu
 ca să vadă prin tine ca o rază ciudată,
 de n-aș fi știut adică
 felul în care sângele tău
 îți mișcă visele ascunse de femeie,
 aș mai fi putut să te iubesc?
 Și dacă nu mi-ar fi fost dat mie
 să fiu bărbat
 adică de n-aș fi simțit
 cu aerul care mă înconjoară
 și care vibrează când pleci tu
 și, o dată cu tine, vara,
 aș mai fi putut să te iubesc?
 Oare ne-am mai fi întâlnit?
 Sau am fi trecut unul pe lângă altul,
 spre lumile lui, fiecare,
 ca să mai murim câte-un pic.

Desen tehnic

Desenatorul trimis de tine
 pentru releveu
 m-a așezat pe planșetă
 crucificat cu pioaneze, ca pe orice planșă,
 îmi măsoară cu raportorul
 unghiurile sub care
 pleacă și vin de la mine cuvintele,
 gândurile, visele, îngerii,
 se miră de muchiile teșite
 într-atâtea iubiri netrăite...
 Stau nemișcat să nu-l supăr
 pe domnul desenator și-l aud:
 vă rog, cum se hașurează
 sentimentul acesta de ruptură.

Big-Bang

Aș putea fi sâmburele isteric
 care să explodeze într-un Univers de sori
 dac-aș ști că peste miliarde de ani
 vei pași
 prin iarba unei planete de mine.

Închipuiește-ți

Închipuiește-ți că dintr-o dată
 nu te mai încapă nimic,
 noaptea te împrumută
 viselor unui străin de departe,
 iarba din suflet se incendiază de verde
 și arde slovele din carte,
 că-ți sunt ne-nțelese atavice gesturi –
 cuvinte din limba unui popor dispărut –
 inutilități pe care nimeni, niciunde,
 nu mai pune preț de foarte demult,
 imaginează-ți câte istorii nescrise se-ntâmplă
 și-n ce chipuri zâmbești din oglinzile delicate
 care umplu de lumină cu tine
 visele aceluia străin de departe.

Din marea Universurilor

Cum poate fi atâtea de netrebnic trupul meu
 să nege orice fericire ce-am trăit,
 când știu prea bine că n-ai vrut să pleci
 ci numai moartea, de aceea, te-a răpit?

De ce să-mi spună că ai fost urâtă,
 că orb am fost să te iubesc atât,
 că-n loc să-ți spun cuvinte de iubire
 mai bine fără limbă să fi fost și mut?

De ce n-aș crede că în orice clipă,
 așa cum orice lucru are un revers,
 de plâng aici de crâncenă durere
 pot să exist răsând într-un alt Univers?

Că sunt atâtea Universuri
 câte alegeri cruciale am făcut
 chiar fără voia mea. Și undeva, acolo,
 suntem tot doi și glasu-ți mai ascult.

De ce-aș lăsa ca trupul meu de carne
 să fugă de durere, mănînd tot ce a fost,
 și să mă poarte-n lumea asta mare
 mințindu-mă mereu, ca pe un prost?

Cum să îl las, când știu că ești acolo,
 să îmi mai spună că ai fost urâtă?
 Nici eu de-aici, nici ceilalți eu ce sunt
 în marea Universurilor nu-l ascultă.

Întâmplare

S-ar cuveni
 să le mulțumim părinților,
 coloanelor de strămoși de pe umerii
 lor,
 că au existat, ori că sunt
 și pentru întâmplarea
 de a se fi întâlnit
 ca bărbat și femeie,
 de a se fi iubit
 tocmai pe când noi eram de aer
 și treceam prin aerul dintre ei
 așteptând să se petreacă o minune
 cerească:
 să se îmbrățișeze coloanele
 nesfârșite
 și să ne nască.

Elena DRAGU

Pagina neterminată din Jurnalul Ofeliei

E greu să trăiești mereu în lumină.
Să îmbraci zilnic ideile ca pe niște rochii de lux
pe care le lepezi în budoar pentru a savura nașterea din nou.
Urmăresc cu un deget albastru liniile subțiri ale trupului
ieșind lent din ascunzători de tafta și cașmir
ca într-un număr de striptease.
Nu simt nimic. Exist doar. Și sunt foarte calmă.
Cineva îmi vorbea azi despre fericire, despre sex, viață și moarte.
Nu auzeam din susurul sonor decât sunetele strălucind imens
ca reclama Moulin Rouge.

Le-am răsucit îndelung siluetele de fildeș.
Le-am așezat cu sfială în partea de răsărit a căminului.
Nu se mișcă. Nu vorbesc. Ne privim.
Aș crede că pot spune adevărul - că totul e OK.
Numai de n-ar fi acest fără nume, inform sentiment,
această acută senzație fără cauză,
frisonul trecând la intervale egale cu întreg cortegiul nelămurit
de octave în galop, în delir fără silabe
tresărind sub meninge, în iris, în senzorii disperați,
în degetele pipăind în ceața neagră și rară pasul tău stins.

În luciul verde al oaselor mele se răsfrânge rar luna,
alteori o literă uriașă, stacojie.
Pe geamul ferestrei alunecă în *toate diminețile lumii*
lumina.
Am câteva pietre prețioase. Lumina din ele e foarte frumoasă.
Pe aceste pătrate limpezi și reci, peste care a trecut curcubeul,
Aș dori să îl întâlnesc odată pe nordicul prinț din Elsinore.
Din câte știu, el a fost singurul om fericit.
Odată, cu foarte mult timp în urmă,
am mușcat pentru întâia oară dintr-un măr.
Am alergat pe cărările soarelui.
Et in Arcadia ego.

Că nu credeți în fericire, nu e vina mea!
Nu-mi cereți prea mult să descriu exhaustiv fericirea?!
Știu că nu știu nimic. Voi spune doar ceea ce știu.
Într-o zi umbra ei va cădea peste a mea.
Se vor suprapune.
Îmi voi pierde umbra și voi suferi.
Voi fi un om fără umbră.
Acum locuiesc o cameră de 3 x 3.

Am un scaun cu roțile.
Un prieten m-a vizitat.
M-a întrebat dacă am devenit bogată.
Mi-a spus că nu am destul umor pentru asta.
A mâncat singurul sandwich dintr-o farfurie albastră.
Am băut ceai roșu dintr-un pahar foarte înalt.
Mi-ar fi plăcut să fiu pictor.
Să locuiesc o cameră 3 x 3.
Să vând apă în Casablanca.

În scaunul meu cu roțile sunt asemeni unui op luxos
legat în piele stacojie cu file volatile de eter.
Degetele
prelung îngândurate ale nopții foilează atent,
împresurate lent de semnele discrete de safire.
Pagini
cu transparențele bleuatre, gonflându-se hieratic,
par rătăcite aripi de columb.
Conturul subțire, roșiatic, are decisă alură de val.
Caligrafia perfectă a poemelor se clatină liliac.

Nu mi-aș lăsa umbra în preajma fericirii.
S-ar fâstăci în fața gloriosului trecut al celeilalte.
De fapt, această făptură ciudată e mai curând simplă.
Umbra descultă, cu pantofii sub braț.
Are un lăncuș strălucitor la glezna stângă
și un zâmbet cum rar s-a văzut.
Poartă o eșarfă lungă, orange, pe care tot
o înnoadă și deznoadă.
Are darul rar de a trece prin lucruri
și pe acela de a le locui temporar.
Îi dau bună dimineața fără cuvinte.
Îmi flutur degetele la plecare.
Nu spune nimic niciodată. Surâde absent.
Am mâncat din aceeași farfurie.
Nu mănâncă prea mult și nici prea des.
Îi plac icrele negre și caisele. Mai ales florile.
Le mănâncă din pumni.
Unele îi rămân pe la colțurile gurii. Altele cad.
Eu îi recunosc ușor urmele după firimiturile de flori de cais.
Și are și un miros special, nepământean.

**Director
fondator-realizator
Emilia Țuțuianu
DOSPINESCU**

